

ხელისუფლება და საზოგადოება №1(45)2018, ტომი I

სამეცნიერო ჟურნალი „ხელისუფლება და საზოგადოება
(ისტორია, თეორია, პრაქტიკა)“

Scientific magazine

“AUTHORITY AND SOCIETY”

(History, Theory, Practice)“

Научный журнал “ВЛАСТЬ И ОБЩЕСТВО

(История, Теория, Практика)“

№ 1 (45) 2018, ტომი I

ღია დიპლომატიის ასოციაციის

სამეცნიერო ჟურნალი

Scientific magazine of
The Open Diplomacy Association

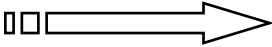
Научный журнал
АССОЦИАЦИИ ОТКРЫТОЙ ДИПЛОМАТИИ

ISSN 1512-374X

ჟურნალი დაარსებულია 2005 წელს საქართველოს ტექნიკური
უნივერსიტეტის სახელმწიფო მართვის კათედრის მიერ

UDC 378(479.22)(051.2)

ბ. 402

სარედაქციო კოლეგია:

შოთა დოღონაძე	მთავარი რედაქტორი
ოთარ ქოჩორაძე	მთავარი რედაქტორის მოადგილე
ოთარ ბაღათურია	პასუხისმგებელი მდივანი

ნანა ავალიანი, რუდიგერ ანდრესენი, მეუფე აბრამი (გარმელია), ევგენი ბარათაშვილი, გიორგი ბაღათურია, ოთარ ბაღათურია, რასა ბელოკაიტე, ანასტასია განიჩი, იური გორიცი, ვახტანგ გურული, ქეთო დავითაია, შოთა დოღონაძე, ელუნ დრაკე, ჰარალდ ვერტიცი, გენადი იაშვილი, სერჯო კამიზი, რიჩარდ მასი, მიხაილო მედვიდი, როინ მეტრეველი, იოშიკა მიცუი, ბადრი ნაკაშიძე, ლიზავეტა ჟახანიანი, ბუდი ნურანი რუჩჯანა, რამონ პიეტრო-სუარესი, გერტ სურმიულენი, ქეთი ქოქრაშვილი, ოთარ ქოჩორაძე, რუსუდან ქუთათელაძე, მაია ჩხეიძე, ვიჩესლავ მიუნდიუკი, ია ხუბაშვილი. ენდრიუ ლენუქს ჰარდინგსი.

ჟურნალი ხელმძღვანელობს თავისუფალი პრესის პრინციპებით. გამოქვეყნებული მასალების სიზუსტეზე პასუხისმგებელია ავტორი. გამოქვეყნებული მასალები გამოხატავს მხოლოდ ავტორთა პოზიციას და შესაძლოა არ ემთხვეოდეს რედაქციის შეხედულებებს.

რედაქციის მისამართი:

საქართველო, თბილისი, 0175, კოსტავას ქ. 77, VI კორპუსი,
I სართული, ტელ. 236-45-14,
77 Kostava st., 0175 Tbilisi, Georgia.
Tel. [+995 32] 2364514

e-mail: geoandependip@yahoo.com

გარეკანის გავორძევა: დავით ბაღათურია

ჟურნალი გამოდის კვარტალში ერთხელ, 4 ნომერი წელიწადში
ჟურნალის ელექტრონული ვერსია განთავსებულია ვებგვერდზე:

<http://odageorgia.ge/?page=gamocemebi>

ჟურნალის რეფერირებული მასალა განთავსებულია

საერთაშორისო სამეცნიერო ელექტრონულ ბიბლიოთეკაში:

<http://www.eLIBRARY.ru>

ს ა რ ჩ ე ვ ი

საჯარო მმართველობის პრაქტიკა

გია ებრალიძე

არასახელმწიფო არაკომერციული ორგანიზაციები როგორც
სამოქალაქო საზოგადოების ინსტიტუტი----- 5

მიხეილ აბაშიშვილი

სამოტივაციო ფაქტორები საჯარო მმართველობის
ორგანიზაციებში (საქართველოს სასჯელ აღსრულებითი და
პრობაციის სამინისტროს პენიტენციური დეპარტამენტის
გამოკვლევა)----- 12

Nikolai Orlov

THE ESSENCE OF THE COMPETENCES OF THE MANAGER OF
STATE OR MILITARY MANAGEMENT SYSTEMS IN RELATION TO
THE NATIONAL SECURITY OF UKRAINE----- 24

დავით ბალათურია

ადამიანური რესურსების მართვისა და კომუნიკაციების
ცენტრალიზებული ელექტრონილი სისტემის დამუშავება----- 30

Carolina Budurina-Goreacii, Svetlana Cebotari,

THE EVALUATION OF ACTIVITIES OF SOME MOLDOVAN CIVIL
SOCIETY INSTITUTIONS IN THE LOCAL COMMUNITY
DEVELOPMENT----- 41

თამთა მეგრელიშვილი

გენდერული ბიუჯეტირება როგორც პრობლემის გადაჭრის გზა---- 57

ეკონომიკა

გენო მორჩილაძე

საგადასახადო შეთანხმება----- 64

სამართალი

Оксана Орел

ОСОБИСТІТЬ ЗЛОЧИНЦЯ ЯК СИСТЕМОУТВОРЮЮЧИЙ
ЕЛЕМЕНТ МОДЕЛІ ПРАВОПОРУШНИКА У СФЕРІ ПРОТИДІЇ
НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ----- 71

Лилия Попова

АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ
КОНТРОЛЬНОГО МЕХАНИЗМА В УКРАИНЕ----- 81

სახელმწიფო და რელიგია

Татьяна Гаврилюк ЗАПАДНОЕ УЧЕНИЕ ОБ ОПРАВДАНИИ И ВОСТОЧНОЕ УЧЕНИЕ ОБ ОБОЖЕНИИ В СОВРЕМЕННОЙ АНТРОПОЛОГИЧЕСКОЙ ПЕРСПЕКТИВЕ-----	92
Ирина Горохолинская СОВРЕМЕННАЯ КУЛЬТУРА: ЦЕННОСТНАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ ЧЕЛОВЕКА В УСЛОВИЯХ ПОСТСЕКУЛЯРНОСТИ-----	100
Михайло Мокієнко ХАРИЗМАТИЧНИЙ РУХ: ПРОДОВЖЕННЯ П'ЯТИДЕСЯТНИЦТВА ЧИ НОВІТНЯ РЕЛІГІЙНА ТЕЧІЯ?-----	109
Дмитрий Гончаренко РЕЛИГИОВЕДЧЕСКИЙ АНАЛИЗ СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКИХ ВОЗЗРЕНИЙ АВГУСТИНА БЛАЖЕННОГО И ТОМЫ АКВИНСКОГО-----	122

საზოგადოება

ბადრი ცხადაძე, ეკა ცხადაძე ნარკვევები წანარული ტოპონიმებიდან (ერთი გვიანფეოდალური ტოპონიმისა და გვარსახელის (მგდ, მგდეურ) წარმომავლობისათვის)-----	132
--	------------

პრაქტიკა

მარიამ შანშიაშვილი პოლიტიკური ტექნოლოგიები, როგორც საზოგადოების მანიპულაციის ერთ-ერთი ფაქტორი (მორგებული საქართველოს მაგალითზე)-----	139
Александр Колесниченко РЕАБИЛИТАЦИЯ УЧАСТНИКОВ БОЕВЫХ ДЕЙСТВИЙ, КАК СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА-----	149

საჯარო მმართველობის პრაქტიკა

გია ებრალიძე

არასახელმწიფო არაკომერციული ორგანიზაციები როგორც
სამოქალაქო საზოგადოების ინსტიტუტი

სტატიაში განიხილება სამოქალაქო საზოგადოებას რთული სტრუქტურა და მისი ორგანიზების სოციალური, კულტურული, ეკონომიკური და პოლიტიკური სფეროები. ავტორს მიაჩნია, რომ ეკონომიკურ სფეროში ფუნქციონირებს სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციების ფართო ქსელი, რომელიც შექმნილია არასახელმწიფო საწარმოებით (სამეწარმო, სავაჭრო, ფინანსური და ა.შ.).

ავტორი თვლის, რომ სამოქალაქო საზოგადოება წარმოადგენს ერთ-ერთ მნიშვნელოვან და მძლავრ ბერკეტს „შეკავების“ და „წონასწორობის“ სიტემაში პოლიტიკური ძალაუფლების მისწრაფებისკენ ხოლო სამოქალაქო საზოგადოება საჭიროებს სახელმწიფო მხარდაჭერას, ამიტომ ორგანიზაციების წარმომადგენლები აქტიურად მონაწილეობენ რიგი სახელმწიფო ორგანოს მუშაობაში;

საკვანძო სიტყვები: სამოქალაქო საზოგადოება, არაკომერციული ორგანიზაციები, შეკავება, წონასწორობა.

სამოქალაქო საზოგადოებას რთული სტრუქტურა გააჩნია: იგი მოიცავს ეკონომიკურ სფეროს და ინსტიტუტებს (კერძო საკუთრება, თავისუფალი შრომა, მეწარმეობა) საზოგადოებრივი კავშირების საქმიანობას და ორგანიზებას, პოლიტიკურ პარტიებს, პროფკავშირებს, შემოქმედებით ასოციაციებს, რელიგიურ თემებს, განათლების, აღზრდის, მეცნიერებისა და კულტურის სფეროს, ოჯახს - ადამიანური საცხოვრისის ბუნებრივ საფუძველს, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების სისტემას და სხვა. ამრიგად, სამოქალაქო საზოგადოება წარმოდგენილია თავისი ორგანიზაციებით და გაერთიანებებით

ყველა საზოგადოებრივ სფეროში. მათგან ყველაზე დიდი წილი მოდის ეკონომიკურ, პოლიტიკურ და სულიერ სფეროებზე.

სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზება ეკონომიკურ სფეროში

ეკონომიკურ სფეროში ფუნქციონირებს სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციების ფართო ქსელი, რომელიც შექმნილია არასახელმწიფო საწარმოებით (სამეწარმო, სავაჭრო, ფინანსური და ა.შ.), მათ შესახებ შეიძლება ვთქვათ, რომ ჯერ ერთი, თანამედროვე დემოკრატიულ სახელმწიფოებში ისინი შეადგენს აბსოლუტურ უმრავლესობას; მეორე, არიან რა არასახელმწიფო ფორმის, ისინი წარმოიქმნებიან და ფუნქციონირებენ საბაზრო ეკონომიკის პირობებში აქედან გამომდინარე ყველა შედეგით: ეკონომიკური რისკები, გაკოტრების ალბათობა, მძაფრი კონკურენტული ბრძოლა და მრავალი სხვა. სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციების კონკრეტული მიზნები ეკონომიკურ სფეროში შეიძლება შეიცვალოს, მაგრამ მათი აქტიურობის სტრატეგიული მიმართულებები უცვლელი რჩება, კერძოდ:

- საწარმოების ინტერესებისა და უფლებების დაცვა ამ ორგანიზაციებში მათი წარმომადგენლების მემკვიდრით, მაგალითად, ხელისუფლების უმაღლეს ორგანოებში, სამართლებრივი აქტების ნორმატიული პროექტების მომზადებაში და სხვა;

- საწარმოების ეკონომიკური პოზიციების გამყარებისთვის ხელშეწყობა ფინანსური სახსრების მოზიდვის გზით პერსპექტიული პროექტების რეალიზაციისათვისა და პროდუქციის გასაღების ახალი ბაზრების ათვისებისთვის;

- საზოგადოებრივი კონტროლის დაწესება ანტომონოპოლიური კანონმდებლობის აღსრულებაზე დაკვირვებისათვის;

- პროფესიონალიზმის ამაღლება ბიზნესის ცენტრების და სკოლების შექმნის გზით.

ეკონომიკურ სფეროში სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზება ახდენენ საკუთარი ძალების კონცენტრირებას ძირითადად ამ მიმართულებებით, თუმცა ამით მათი საქმიანობა არ შეიზღუდება. მათ ამოცანას ასევე წარმოადგენს დაქირავებულ მუშაკებთან ურთიერთობების ოპტიმალური

სტრატეგიის შემუშავება, კონფლიქტების გადაწყვეტა თვით სამეწარმეო გარემოში.

სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზება სოციალურ-კულტურულ სფეროში

სამოქალაქო საზოგადოების სოციალურ-პოლიტიკური სფერო მოიცავს: საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ორგანიზაციებს და მოძრაობებს; მოქალაქეების საზოგადოებრივი აქტიურობის სხვადასხვა ფორმებს (მიტინგები, კრებები, დემონსტრაციები); საზოგადოებრივი თვითმართველობის ორგანოები ადგილსაცხოვრებლის მიხედვით ან შრომით კოლექტივებში; მასობრივი ინფორმაციის არასახელმწიფოებრივი საშუალებები.

მეცნიერებაში აქტიურად განიხილება საკითხი: მოიცავს თუ არა ეს სფერო პოლიტიკურ პარტიებს? ერთმნიშვნელოვანი პასუხი აქ არ არსებობს. საქმე იმაშია, რომ თუ რომელიმე პოლიტიკური პარტია არის მმართველი, იგი შედეგად ერწყმის სახელმწიფო სტრუქტურას, სახელმწიფო სახელისუფლო ორგანოებს, მაგრამ, რა თქმა უნდა, არ წარმოადგენს სამოქალაქო საზოგადოების ობიექტს.

სამოქალაქო საზოგადოების სოციალურ-პოლიტიკური სფეროს გაერთიანების ორგანიზაციები იქმნება და მოქმედებს, როგორც სამოქალაქო საზოგადოების ყველა სუბიექტი, ანუ საზოგადოებრივი ინიციატივის საფუძველზე. ისინი ცდილობენ, საკუთარი სოციალური ინტერესების რეალიზება მოახდინონ ამ ორგანიზაციების მეშვეობით. მეწარმეების კავშირები ძირითადად ასახავს მესაკუთრეების კოლექტიურ ინტერესებს, რომლებიც დაკავშირებულია დაქირავებული შრომის გამოყენებასთან.

მშრომელთა სოციალური ინტერესები მჭიდროდაა დაკავშირებული ეკონომიკურთან. ხშირად სოციალური ფორმები არ წარმოადგენს ეკონომიკური ინტერესების მიღწევის საშუალებას. ერთ-ერთ ასეთ ფორმას, რომელიც შექმნილია საზოგადოებრივი ინიციატივის საფუძველზე, წარმოადგენს დემოკრატიულ ქვეყნებში ფართოდ განვითარებული მუშათა წარმომდგენლობა საწარმოებში, რომლებიც მოქმედებს მუშათა ორგანიზაციებისა და გაერთიანებებია სხვადასხვა ინტერესის რეალიზაციის მიზნით. ყველა დემოკრატიულ ქვეყანაში ისინი

მიჩნეულია კანონიერად, ფუნქციონირებს ლეგალურად, მისი წევრები იურიდიულად არიან დაცული დევნისაგან და სამსახურდან გათავისუფლებისგან.

სამოქალაქო საზოგადოება მოწოდებულია, უზრუნველყოს აზრის, სიტყვის თავისუფლება და ასევე საჯაროდ გამოთქვას საკუთარი აზრი. იგი უშუალოდ არის დაკავშირებული ადამიანთა ცხოვრების წესთან, მათ ზნეობასთან.

სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზება პოლიტიკურ სფეროში

სამოქალაქო საზოგადოება მოწოდებულია, უზრუნველყოს აზრის, სიტყვის თავისუფლება და ასევე საჯაროდ გამოთქვას საკუთარი აზრი. იგი უშუალოდ არის დაკავშირებული ადამიანთა ცხოვრების წესთან, მათ ზნეობასთან.

სამოქალაქო საზოგადოების სტრუქტურები შეიძლება იყოს ადგილობრივი, რეგიონული, მოიცავდეს თავისი საქმიანობის სფეროში მთელ ქვეყანას ანდა ფუნქციონირებდეს საერთაშორისო დონეზე, ამასთანავე მათ შეუძლიათ ითანამშრომლონ ოფიციალურ ხელისუფლებასთან ჩამოთვლილი დონეებიდან ნებისმიერზე. მეორე მხრივ, არსებობს ადგილობრივი საზოგადოებრივად აქტიური მოქალაქეების გაერთიანებები, რომლებიც თავის მიზნად ისახავს ცალკეული პრობლემის გადაწყვეტას.

სამოქალაქო საზოგადოების ძირითადი ფუნქციებია სოციალურ-კომპენსატორული, კომპენსატორ-რეგენირებადი, სოლიდარული და კომუნიკაციური ფუნქციები, უშუალოდ სიცოცხლის უზრუნველყოფა, სოციალიზაცია, სამოქალაქო მართლწესრიგი, სოციალური და ხელისუფლების განუკითხაობისგან დაცვა. ეს ფუნქციები სრულდება სამოქალაქო საზოგადოების სტრუქტურული ელემენტების მეშვეობით - თვითმოქმედი და ნებაყოფლობითი სამოქალაქო გაერთიანებების მიერ.

როგორც უკვე აღინიშნა, სახელმწიფოს მხრიდან გარანტიების განსაზღვრული სისტემის მეშვეობით სამოქალაქო საზოგადოებამ მოიპოვა არსებობის უფლება. ამაში მდგომარეობს სამოქალაქო საზოგადოების და სამართლებრივი სახელმწიფოს ურთიერთდამოკიდულება: ძალაუფლების თანმიმდევრული გადანაწილება სამოქალაქო საზოგადოებასა

და სახელმწიფოს შორის. სამოქალაქო საზოგადოების მნიშვნელოვანი ფუნქცია სახელმწიფოსთვის პოლიტიკის განსაზღვრაში დახმარების აღმოჩენაა, რაც შესაძლებელია გადაწყვეტილების მიღებაზე პასუხისმგებელ პირებთან კონტაქტის დამყარებისას. საკანონმდებლო ორგანოების მიერ წინადადებების განხილვის ეტაპზე, არასამთავრობო ორგანიზაციებს შეუძლიათ ზეგავლენის მოახდენა პარლამენტარებზე დებატების დროს, შესწორებების შეთავაზება კანონპროექტების განხილვისას. აზრთა დიდი სპექტრის არსებობა კანონპროექტის განხილვის შემთხვევაში დადებით გავლენას ახდენს კანონშემოქმედებით პროცესზე. გარდა ამისა, არასამთავრობო ორგანიზაციების საქმიანობა შეიძლება მოიცავდეს სასამართლო პროცედურებს, რომლებიც განიხილავს ხელისუფლების მოქმედებათა კანონიერებას. დაბოლოს, სამოქალაქო საზოგადოებას შეუძლია, მიიღოს მონაწილეობა არა მარტო პოლიტიკის კურსის ჩამოყალიბებასა და საკანონმდებლო საქმიანობაში, არამედ მიღებული გადაწყვეტილებების პრაქტიკულ განხორციელებაში. მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებსა და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს შეუძლიათ ეფექტიანად განახორციელონ დაკვირვება მთავრობის მოქმედებებზე. ზოგიერთ შემთხვევაში მათ შეიძლება დაეკისროთ პირდაპირი პასუხისმგებლობა რაიმე გადაწყვეტილების მიღებაზე განსაზღვრული საზოგადოებრივი წრის მიმართ თანამშრომლობის ან პარტნიორობის ფარგლებში (ეს ფართოდ გამოიყენება სოციალური უზრუნველყოფის და განათლების დარგში).

სტატიის დასასრულს შეგვიძლია დავასკვნათ შემდეგი:

1. სამოქალაქო საზოგადოება წარმოადგენს ერთ-ერთ მნიშვნელოვან და მძლავრ ბერკეტს „შეკავების“ და „წონასწორობის“ სიტემაში პოლიტიკური ძალაუფლების მისწრაფებისკენ და აბსოლუტური მმართველობისკენ;

2. თვით სამოქალაქო საზოგადოება საჭიროებს სახელმწიფო მხარდაჭერას, ამიტომ ორგანიზაციების წარმომადგენლები აქტიურად მონაწილეობენ რიგი სახელმწიფო ორგანოს მუშაობაში; არსებობენ რა სახელმწიფოსგან დამოუკიდებლად, არიან რა თვითწარმოქმნილი და

თვითრეგულირებადი, სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციები სხვადასხვა ფორმით ურთიერთმოქმედებენ სახელმწიფოსთან;

3. თავის მხრივ, სახელმწიფო ძალიან დაინტერესებულია სამოქალაქო საზოგადოებასთან ურთიერთობით, ვინაიდან:

ა) სამოქალაქო საზოგადოება წარმოადგენს სახელისუფლო სტრუქტურების ლეგიტიმურობის წყაროს;

ბ) სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციებთან ურთიერთქმედება არის ინფორმაციის წყარო სახელმწიფოსთვის საზოგადოების მდგომარეობის, მისი ინტერესების, განწყობის, სახელმწიფო ხელისუფლების მიმართ ურთიერთობის შესახებ;

გ) რთულ ისტორიულ პერიოდში სამოქალაქო საზოგადოება ხდება მძლავრი ძალა, რომელიც მხარს უჭერს სახელმწიფოს.

ლიტერატურა

References:

1. kutubiZe s, biznesi da kanonmdebloba, 2008w. 13-14, gv.17, 23-25.
2. meqvabiSvili e, ekonomikis globalizacia: mimarTulebebi, gamowvevebi, perspeqtivebi, Tb., 2009.
3. sefaSvili e, msolfio ekonomikis ganviTarebis obieqturi tendenciebi. Journ., ‘makroekonomika’, 2001, № 3.
4. Arndt, Sven W. and Henryk Kierzkowski, eds. Fragmentation: New Production Patterns in the World Economy (Oxford: Oxford University Press), 2011.
5. Foreman-Peck J. A history of the world economy, International relations since 1850 (Hemel Hampstead: Harvester Wheatsheaf), 2005.

რეცენზენტი: პროფესორი გიორგი ბადათურია, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Gia Ebralidze

NON-PROFIT ORGANIZATIONS LIKE THE CIVIL SOCIETY INSTITUTE

Summary

The issues of civil society and its complicated structure of the organization of social, cultural, economic and political spheres. The author believes that the economic functions in the field of civil society

organizations in a wide network, which is designed for non-state enterprises (entrepreneurial, commercial, financial, etc.).

The author believes that civil society is one of the most important and powerful force of "containment" and "balance" the system of political power and the aspiration of civil society needs support from the state, so a number of organizations are actively involved in the work of the body.

Keywords: civil society, non-profit organizations, retention, equilibrium.

Reviewer: Professor Giorgi Bagaturia, Georgian Technical University.

Гия Ебралидзе

НЕГРАЖДАНСКИЕ НЕКОММЕРЧЕСКИЕ ОРГАНИЗАЦИИ КАК ИНСТИТУТ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА

Резюме

В статье рассматривается сложная структура гражданского общества, его социальная, культурная, экономическая и политическая сферы. Автор считает, что в экономической сфере действует широкая сеть организаций гражданского общества созданных негосударственными предприятиями (предпринимательская, торговля, финансовые и т.д.).

Автор считает, что гражданское общество является одним из важных и мощных рычагов в системе сдерживания и равновесия в стремлении к политической власти, а гражданскому обществу нужна государственная поддержка, поэтому представители организаций активно участвуют в работе ряда государственных органов.

Ключевые слова: гражданское общество, некоммерческие организации, сдерживание, равновесие.

Рецензент: Профессор Георгий Багатурия, Грузинский Технический Университет.

მიხეილ აბაშიშვილი

სამოტივაციო ფაქტორები საჯარო მმართველობის ორგანიზაციებში (საქართველოს სასჯელ აღსრულებითი და პრობაციის სამინისტროს პენიტენციური დეპარტამენტის გამოკვლევა)

სტატიაში განხილულია საჯარო მმართველობის ორგანიზაციაში (საქართველოს სასჯელ აღსრულებითი და პრობაციის სამინისტროს პენიტენციური დეპარტამენტი) სამოტივაციო კვლევის შედეგები. კვლევამ მოიცვა ორგანიზაციის პერსონალის სრული შემადგენლობა, რომელიც დაიყო სხვადასხვა მიზნობრივ ჯგუფებად თანამდებობის, სქესის, ასაკის, შემოსავლის, განათლების დონის მიხედვით. სამოტივაციო კითხვებზე ანონიმურად შეგროვებულმა ინფორმაციამ აჩვენა, რომ საშუალოდ ორგანიზაციაში ძირითადი სამოტივაციო ფაქტორებია ხელფასი, საინტერესო საქმე, კარიერული ზრდისა და პროფესიული განვითარების შესაძლებლობა. თუმცა არსებობს გარკვეული განსხვავება სხვადასხვა მიზნობრივ ჯგუფებს შორის. კვლევის შედეგად ჩამოყალიბდა რეკომენდაციები, რომლებიც დაეხმარება ორგანიზაციის ხელმძღვანელობას გააუმჯობესოს პერსონალის დაინტერესება და, შესაბამისად, მუშაობის ხარისხი.

საკვანძო სიტყვები. საჯარო მმართველობა, ორგანიზაცია, სასჯელ აღსრულებითი და პრობაციის სამინისტრო, პენიტენციური დეპარტამენტი, მოტივაცია, მიზნობრივი ჯგუფები, ხელფასი, საინტერესო საქმე, კარიერული ზრდა, პროფესიული განვითარება.

შესავალი

საყოველთაოდ ცნობილია, რომ საჯარო მმართველობის ორგანიზაციების ეფექტიანი ფუნქციონირების ერთ-ერთი განმსაზღვრელი ფაქტორია ორგანიზაციის პერსონალის **მოტივაცია** - მამოძრავებელი ძალა, რომელიც უზიძგებს ადამიანს მოქმედებისკენ, მასზე დაკისრებული საქმის საუკეთესოდ შესრულებისკენ.

მოტივაცია მენეჯმენტის ერთ-ერთი ძირითადი ფუნქციაა, ეს არის საქმიანობის სტიმულირების პროცესი, რომელიც მიმართულია ორგანიზაციის მიზნების მიღწევაზე. სწორედ ამის გამო მოტივაცია მნიშვნელოვნად განაპირობებს ორგანიზაციების

ეფექტიანად მუშაობას. შეიძლება ორგანიზაციას ჰქონდეს საუკეთესო სტრუქტურა, სტრატეგია, კარგი მიზნები, ჩატარებული ჰქონდეს არსებული ვითარების ანალიზი, მაგრამ არ იყოს ეფექტიანი იმის გამო, რომ ორგანიზაციის მენეჯმენტს არ შეუძლია მუშაკთა შრომის წარმართვა დასახული მიზნისაკენ. ხელმძღვანელობამ უნდა მოახდინოს პერსონალის მოტივაცია იმუშავოს უკეთ. ამ თვალსაზრისით ორგანიზაციის ხელმძღვანელი არის (უნდა იყოს) მოტივაციის პრინციპების გამტარებელი რეალურ საქმიანობაში.

მოტივაციის თეორიების, მეთოდებისა და პრაქტიკული რეკომენდაციების გამოყენებით [1-7] განხორციელდა ქვემოთ წარმოდგენილი კვლევა.

კვლევის სამიზნე ჯგუფები

საჯარო მმართველობის ორგანიზაციებში სამოტივაციო ფაქტორების დადგენის მიზნით საქართველოს სასჯელ აღსრულებითი და პრობაციის სამინისტროს პენიტენციური დეპარტამენტში ჩატარდა თანამშრომელთა სრული გამოკვლევა. სულ ორგანიზაციაში მუშაობს 1742 ადამიანი. კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე განხორციელდა რესპონდენტების კლასიფიკაცია (დაყოფა) შემდეგი სამიზნე ჯგუფების მიხედვით

• თანამდებობის მიხედვით

- ხელმძღვანელი - 60 თანამშრომელი
- საშუალო რგოლის მენეჯერი - 228 თანამშრომელი
- შემსრულებელი - 1345 თანამშრომელი

• სქესის მიხედვით

- მამაკაცი - 1332 თანამშრომელი
- ქალი - 370 თანამშრომელი

• ასაკის მიხედვით

- 35 წლამდე - 725 თანამშრომელი
- 36-55 წლის - 895 თანამშრომელი
- 56 და მეტი წლის - 106 თანამშრომელი

• ხელფასის მიხედვით

- 800 ლარამდე - 59 თანამშრომელი
- 801-1000 ლარი - 1373 თანამშრომელი
- 1001-1500 ლარი - 234 თანამშრომელი
- 1500 ლარზე მეტი - 60 თანამშრომელი

• **განათლება**

- საშუალო განათლება -372 თანამშრომელი
- არასრული უმაღლესი განათლება -230 თანამშრომელი
- ბაკალავრი -730 თანამშრომელი
- მაგისტრი -383 თანამშრომელი
- აკადემიური ხარისხი - 19 თანამშრომელი

კვლევის შედეგები

კვლევა ჩატარდა 2017 წლის ნოემბერში სტრუქტურირებული ანონიმური ინტერვიუს მეშვეობით. ორგანიზაციის თანამშრომლებმა უპასუხეს წინამდებარე ნაშრომის ფარგლებში შედგენილ კითხვარს - ე.წ. მოტივაციის ტესტს. **დასმული იყო ერთი კითხვა:** *მიუთითეთ ერთი ფაქტორი, რომელიც თქვენთვის გადამწყვეტი სამოტივაციო ფაქტორია მოცემულ ორგანიზაციაში მუშაობისთვის*

პასუხების ვარიანტებად შეთავაზებული იქნა შემდეგი შესაძლებლობები

1. შრომის ანაზღაურება (ხელფასი)
2. საინტერესო, საპასუხისმგებლო საქმიანობა
3. კარიერული წინსვლის შესაძლებლობა
4. პროფესიული განვითარების (კვალიფიკაციის ამაღლების)

შესაძლებლობა

5. ორგანიზაციის მართვაში მონაწილეობის შესაძლებლობა,
6. კომფორტული სამუშაო გარემო და პირობები
7. მეგობრული კოლექტივი
8. წახალისების მრავალფეროვანი პირობები
9. სოციალური დაცვის მრავალგვარი ფორმები (მ.შ.

დაზღვევა)

10. სხვა (მიუთითეთ).

ქვემოთ წარმოდგენილია კვლევის შედეგების დაჯამებული ცხრილი (იხ. დანართი ცხრილი 1)

როგორც კვლევამ აჩვენა დასმული 9 შეკითხვა სრულებით საკმარისია სამოტივაციო ფაქტორთა შორის. შეკითხვაზე „სხვა (მიუთითეთ)“ არცერთმა რესპონდენტმა არაფერი არ აღნიშნა.

მე-9 კითხვაზე (სოციალური დაცვის მრავალგვარი ფორმები (მ.შ. დაზღვევა))

რომელიც ეხებოდა სოციალური დაცვის როგორც სამოტივაციო ფაქტორად განხილვას, გამოირკვა, რომ ეს ფაქტორი ფაქტობრივად არავითარ როლს არ თამაშობს დასაქმებულთა მოტივაციაში. ასეთი შედეგის ანალიზი გვაჩვენებს, რომ მოცემულ ორგანიზაციაში კანონით არის განსაზღვრული სოციალური დაზღვევის სავალდებულო ნორმები, ამდენად ეს მოთხოვნა ვერ იქნებოდა დამატებითი სამოტივაციო ფაქტორი.

დაბალი ინტერესია აგრეთვე მე-8 შეკითხვით განსაზღვრულ სამოტივაციო ფაქტორზე - („წახალისების მრავალფეროვანი პირობები“). სავარაუდოდ ეს იმას უნდა ნიშნავდეს, რომ ორგანიზაციაში არ იყენებენ წახალისების სხვადასხვა ფორმებს. შედარებით მაღალი ინტერესი ამ ფაქტორისადმი გამოიჩინა მაღალი ხელფასის (1001-1500 ლარი) მქონე პერსონალმა - 14% რაც 33 ადამიანს შეადგენს (თანამშრომელთა სრული რაოდენობის 2%).

სხვა სამოტივაციო ფაქტორების მიხედვით კვლევამ მოგვცა შემდეგი სურათი:

1. შრომის ანაზღაურება (ხელფასი)

ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანი სამოტივაციო ფაქტორი აღმოჩნდა „შრომის ანაზღაურება (ხელფასი)“, რომელიც დაასახელა პერსონალის 42%-მა, როგორც მთლიანობაში, ისე სხვადასხვა კლასების მიხედვით. თუმცა ხელმძღვანელი პირების მხოლოდ 23 %-ისთვის აღმოჩნდა ეს ფაქტორი მნიშვნელოვანი, მათთვის უფრო მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ დაკავებულნი არიან საინტერესო, საპასუხისმგებლო საქმით (27%).

ხელფასი მეტად მნიშვნელოვანია ასაკოვანი (56 წელზე მეტი ასაკის) პერსონალისთვის - 49%, განსაკუთრებით ასაკოვანი ქალებისთვის (59%).

ასევე მეტად მნიშვნელოვანია შრომის ანაზღაურება შედარებით დაბალი ხელფასის (800 ლარზე ნაკლები) პერსონალისთვის (56%)

განათლების მიხედვით ხელფასზე მოთხოვნა უფრო მეტი აქვს ნაკლები განათლების მქონე პერსონალს (საშუალო განათლება - 44%, ბაკალავრი და არასრული უმაღლესი - 42%, აკადემიური ხარისხი და მაგისტრი - 41%).

2. საინტერესო, საპასუხისმგებლო საქმიანობა

საშუალოდ ორგანიზაციაში საინტერესო საქმე, როგორც მთავარ სამოტივაციო ფაქტორი მიაჩნია პერსონალის 15%-ს, ეს მაჩვენებელი უფრო მაღალია ხელმძღვანელი მუშაკებისთვის (27%), ასევე მდედრობითი სქესის პერსონალისთვის (21%), თუმცა დაბალია ასაკოვანი ქალებისთვის (10%).

განათლების მიხედვით შეინიშნება ტენდენცია - რაც უფრო მაღალია განათლების დონე, მით უფრო მნიშვნელოვანი ხდება საინტერესო, საპასუხისმგებლო საქმიანობა (საშუალო განათლება - 11%, ბაკალავრი და არასრული უმაღლესი - 15%, აკადემიური ხარისხი და მაგისტრი - 18%).

3. კარიერული წინსვლის შესაძლებლობა

კარიერული ზრდა მთლიანად ორგანიზაციის მასშტაბით პერსონალის 9%-ს მიაჩნია მთავარ სამოტივაციო ფაქტორად. ამასთან ხელმძღვანელი მუშაკების მხოლოდ 3%-სთვის არის ეს ფაქტორი მნიშვნელოვანი. თუმცა მათთვის ძლიერ მნიშვნელოვანია პროფესიული განვითარების პერსპექტივა (18%).

საერთოდ არ აქვთ კარიერული ზრდის ამბიცია ასაკოვან პერსონალს. შედარებით მაღალია - ახალგაზრდა (35 წლამდე) პერსონალში (13%). შედარებით დაბალი - მდედრობითი სქესის პერსონალში (6%).

განათლების მიხედვით თითქოს არ ჩანს კარიერული წინსვლის სურვილი, შედეგები საერთო ორგანიზაციული მაჩვენებლის გარშემო იცვლება- (საშუალო განათლება - 8%, ბაკალავრი და არასრული უმაღლესი - 11%, აკადემიური ხარისხი და მაგისტრი - 6%), თუმცა პროფესიული განვითარების თვალსაზრისით კვლავ შეინიშნება ტენდენცია, მაღალი განათლება - მაღალი დაინტერესება პროფესიული განვითარებით

4. პროფესიული განვითარების (კვალიფიკაციის ამაღლების) შესაძლებლობა

პროფესიული განვითარება მთლიანად ორგანიზაციის მასშტაბით პერსონალის 12%-ს მიაჩნია მთავარ სამოტივაციო ფაქტორად. ამასთან ხელმძღვანელი მუშაკების 18%-სთვის არის ეს ფაქტორი მნიშვნელოვანი.

დაბალია პროფესიული განვითარების ამბიცია ასაკოვან პერსონალში (3%). მცირედ მაღალია - მაღალი ხელფასის (1001-

1500 ლარი) მქონე პერსონალში (14%). მათთვის ასევე მნიშვნელოვანია ორგანიზაციის მართვაში მონაწილეობის შესაძლებლობა (14%)

განათლების დონის მიხედვით კვლავ შეინიშნება ტენდენცია - მაღალი განათლება, მაღალი დაინტერესება პროფესიული განვითარებით (საშუალო განათლება - 8%, ბაკალავრი და არასრული უმაღლესი - 11%, აკადემიური ხარისხი და მაგისტრი - 16%), თუმცა პროფესიული განვითარების თვალსაზრისით

5. ორგანიზაციის მართვაში მონაწილეობის შესაძლებლობა

ორგანიზაციის მართვაში მონაწილეობის შესაძლებლობა მთლიანად ორგანიზაციაში პერსონალის მხოლოდ 2%-ს აინტერესებს, ხელმძღვანელობის 7%-ს და მაღალი ხელფასის (1001-1500 ლარი) მქონე პერსონალს (14%).

განათლების მიხედვით აქ არ ჩანს სერიოზული დაინტერესება

6. კომფორტული სამუშაო გარემო და პირობები

კომფორტული სამუშაო პირობები მთლიანად ორგანიზაციაში პერსონალის მხოლოდ 4,5%-ს აინტერესებს, (მ.შ. ხელმძღვანელობის 2%-ს), ასაკოვან თანამშრომლებს (11%) და დაბალი ხელფასის (800 ლარამდე) მქონე პერსონალს (15%). საშუალო მაჩვენებლთან ახლოს არის ასევე სხვადასხვა დონის მქონე განათლების პერსონალის მოტივაცია

7. მეგობრული კოლექტივი

მეგობრული კოლექტივი მთლიანად ორგანიზაციაში პერსონალის მხოლოდ 6%-ს აინტერესებს, მაგრამ განსხვავებული შედეგები გვაქვს ხელმძღვანელობისთვის (12%), მდედრობითი სქესის პერსონალისთვის (2%) და დაბალი ხელფასის (800 ლარამდე) მქონე პერსონალისთვის (9%). ასევე, დაბალი განათლების მქონე პერსონალისთვის მეგობრული კოლექტივი მნიშვნელოვანი ფაქტორია (საშუალო განათლება - 12%, ბაკალავრი და არასრული უმაღლესი - 4%, აკადემიური ხარისხი და მაგისტრი - 3%).

დასკვნა

ამრიგად მთლიანად ორგანიზაციაში შრომის ანაზღაურება უმნიშვნელოვანესი სამოტივაციო ფაქტორია (42% - 732 ადამიანი), თუმცა არა ერთადერთი. ასევე მნიშვნელოვანია საინტერესო საქმე (18%), კარიერული ზრდისა (9%) და პროფესიული განვითარების

შესაძლებლობა (12%). გარკვეული, თუმცა მცირე მნიშვნელობა აქვს მეგობრულ კოლექტივსა (6%) და კომფორტულ სამუშაო პირობებს (4,5%). დამაფიქრებელია წახალისების სხვადასხვა ფორმებისადმი პერსონალის მცირე ინტერესი (2%), ხოლო ხელმძღვანელთა მხრიდან - 0%. ბუნებრივია, რომ ორგანიზაცია უნდა ეცადოს აღნიშნული სამოტივაციო ფაქტორების გაძლიერებას პერსონალის სამიზნე ჯგუფების ინტერესების გათვალისწინებით.

კერძოდ:

ხელმძღვანელი და მაღალანაზღაურებადი პერსონალისთვის სამოტივაციო ფაქტორები თითქმის ერთნაირია, ერთი განსხვავების გარდა. სახელდობრ მათთვის მნიშვნელოვანია

- შრომის ანაზღაურება (23%)

- საინტერესო, საპასუხისმგებლო საქმიანობა (27%) ეს ფაქტორი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მაღალანაზღაურებადი პერსონალისთვის (35%)

- პროფესიული განვითარების (კვალიფიკაციის ამაღლების) შესაძლებლობა (18%)

- ორგანიზაციის მართვაში მონაწილეობის შესაძლებლობა (7%)

- მეგობრული კოლექტივი (12%),

რამდენადაც ორგანიზაციის ხელმძღვანელი პერსონალი საკვანძო სამიზნე ჯგუფს წარმოადგენს, ამდენად აუცილებელია ზემოაღნიშნული სამოტივაციო ფაქტორების გაძლიერება.

ახალგაზრდა და საშუალო ასაკის პერსონალის სამოტივაციო ფაქტორები ძირითადად ერთნაირია და ფაქტობრივად იმეორებს მთლიანად ორგანიზაციის სურათს, მაგრამ არის მნიშვნელოვანი განსხვავებაც - ახალგაზრდებს (35 წლამდე) უფრო აინტერესებთ კარიერული ზრდის შესაძლებლობა (13%) რაც აუცილებლად გასათვალისწინებელი გარემოებაა.

შედარებით **ასაკოვანი პერსონალისთვის** ხელფასსა და საინტერესო საქმესთან ერთად მნიშვნელოვანია აგრეთვე კომფორტული სამუშაო პირობები (11% - საშუალო ორგანიზაციულზე 4,5% გაცილებით მეტად).

დაბალხელფასიან პერსონალს (800 ლარამდე) აინტერესებს მხოლოდ შრომის ანაზღაურება, სამუშაო პირობები და

მეგობრული კოლექტივი, რაც ასევე მნიშვნელოვანია **საშუალო განათლების** მქონე პერსონალისთვის. პერსონალის ძირითადი ნაწილისთვის (ხელფასი 801-1000 ლარი, სულ 1373 თანამშრომელი) ისეთივე სურათი გვაქვს, როგორც მთლიანად ორგანიზაციაში. რაც შეხება მაღალ ხელფასიან პერსონალს (1000-1500 ლარი) მათთვის საიტერესოა აგრეთვე მართვაში მონაწილეობის შესაძლებლობა და წახალისების სხვადასხვა ფორმები.

განათლების თვალსაზრისით შეინიშნება გარკვეული ტენდენცია - უფრო მაღალი განათლების მქონე პერსონალისთვის ხელფასი შედარებით ნაკლები მნიშვნელობისაა, მაგრამ უფრო მნიშვნელოვანია საინტერესო საქმე და პროფესიული განვითარების შესაძლებლობა.

რეკომენდაციის სახით შესაძლებელია ითქვას, რომ თუ საბიუჯეტო შეზღუდვების პირობებში ხელფასის ზრდა ვერ ხერხდება, მაინც ორგანიზაციას აქვს შესაძლებლობა უფრო ეფექტიანი გახადოს ორგანიზაციის მუშაობა იმ პუნქტებზე აქცენტირებით რაც ასევე მნიშვნელოვნად მიაჩნია პერსონალს (სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფების ინტერესთა გათვალისწინებით). ძირითადად ეს არის **საინტერესო საქმე, კარიერული ზრდისა და პროფესიული განვითარების შესაძლებლობა**. ყურადღება უნდა მიექცეს აგრეთვე წახალისების სხვადასხვა ფორმების დანერგვას.

მიღებული შედეგები გამოდგება აგრეთვე ახალი პერსონალის სამსახურში მიღების დროს.

დანართი - ცხრილი 1. მთავარი სამოტივაციო ფაქტორი (დაჯამებული მონაცემები პროცენტულად)

სამოტივაციო ფაქტორი	რესპონდენტები							ასაკოვანი >56 წელი.		
	სულ	ხელმძღვანელი	მენეჯერი და უმცროსი	მამრობითი	მდედრობითი	ახალგაზრდა (35-მდე)	საშუალო ასაკის 36-55	სულ	კაცი	ქალი
1- ხელფასი	42	23	42	41	45	40	43	49	48	59

ხელისუფლება და საზოგადოება №1(45)2018, ტომი I

2-საინტერესო საქმე	15	27	15	13	21	14	16	13	15	10
3-კარიერა	9	3	9	9	6	13	6	0	0	0
4-პროფესიული განვითარება	12	18	12	12	12	12	12	3	3	3,5
5-მართვაში მონაწილეობა	2	7	2	2	1,4	2	2	3	1	3,5
6-კომფორტული გარემო	4,5	2	5	4,5	4	4	4	11	11	7
7-მეგობრული კოლექტივი	6	12	6	7	2	6	6	7	5,5	7
8-წახალისება	2	0	2	2	1,4	2	2	2	3	0
9-სოციალური დაცვა	0,8	0	0	0,9	0	1	1	0	0	0
10-სხვა	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

სამოტივაციო ფაქტორი	რესპონდენტების ხელფასი				რესპონდენტების განათლება			
	<800	801-1000	1001-1500	>1500	საშუალო	ბაკალავრი, არასრული	მაგისტრი	აკადემიურ
1-ხელფასი	56	43	38	22	44	42	41	48
2-საინტერესო საქმე	0	15	14	35	11	15	18	21

3-კარიერა	0	9	8	2	8	11	6	11
4-პროფესიული განვითარება	0	11	14	17	8	11	16	16
5-მართვაში მონაწილეობა	0	0	14	7	0,6	3	2	0
6-კომფორტული გარემო	15	4	6	3	5	3	6,5	0
7-მეგობრული კოლექტივი	9	6	4	12	12	4	3	0
8-წახალისება	0	0	14	2,5	2	2	0	0
9-სოციალური დაცვა	0	0	0	0	0	0	0	0
10-სხვა	0	0	0	0	0	0	0	0

ლიტერატურა

References:

1. baRaTuria d., ovsianikova n., baRaTuria g. personalis motivacia ZiriTadi Teoriuli debulebebi da praqtikuli rekomendaciebi. Tbilisi, 2017.
2. gurgeniZe v., avtorTa koleqtivi - ovsianikova n. – personalis marTva – meTodur - praqtikuli saxelmZRvanelo. – Tbilisi, 2003.
3. gurgeniZe v., avtorTa koleqtivi-n.ovsianikova - rogor vmarToT Tanamromlebi- meTodur - praqtikuli saxelmZRvanelo - asociacia “si-ai-em-es konsaltingi”, Tbilisi , 2008.
4. Elliot, Andrew J; Covington, Martin. "Approach and Avoidance Motivation". Educational Psychology Review. 13 (2001): 2.
5. Pardee, R. L. (1990). Motivation Theories of Maslow, Herzberg, McGregor & McClelland. A Literature Review of Selected Theories Dealing with Job Satisfaction and Motivation.
6. Maehr, Martin L; Mayer, Heather (1997). "Understanding Motivation and Schooling: Where We've Been, Where We Are, and Where We Need to Go". Educational Psychology Review. 9 (44).
7. Ryan, Richard; Edward L. Deci (2000). "Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions". Contemporary Educational Psychology. 25 (1): 54–67. doi:10.1006/ceps.1999.1020.

რეგენზენტი: პროფესორი გიორგი ბაღათურია, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Mikheil Abashishvili

MOTIVATION FACTORS IN PUBLIC ADMINISTRATION ORGANIZATIONS (SURVEY OF THE PENITENTIARY DEPARTMENT OF THE MINISTRY OF CORRECTIONS OF GEORGIA)

Summary

The article discusses the results of motivation research in the Public Administration Organization (Penitentiary Department of the Ministry of Corrections of Georgia). The survey covered the full staff of the organization's which was divided into different target groups according to the rank, sex, age, income and level of education. Anonymously collected information on motivating questions has demonstrated that the main motivational factors in the organization are salary, interesting job, career growth and professional development. However, there is some difference between different target groups. As a result of the research, recommendations have been developed that will help the organization's leadership to improve the motivation of the personnel and the quality of the work.

Keywords. public administration, organization, ministry of corrections, penitentiary department, motivation, target groups, salary, interesting job, career growth, professional development.

Reviewer: Professor Giorgi Bagaturia, Georgian Technical University.

მიხეილ აბაშიშვილი

ФАКТОРЫ МОТИВАЦИИ В ОРГАНИЗАЦИЯХ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ (ИССЛЕДОВАНИЕ ПЕНИТЕНЦИАРНОГО ДЕПАРТАМЕНТА МИНИСТЕРСТВА ИСПОЛНЕНИЯ НАКАЗАНИЙ И ПРОБАЦИИ ГРУЗИИ)

Резюме

В статье рассматриваются результаты исследования мотивации в организации государственного управления (Департамент исполнения наказаний Министерства исполнения наказаний Грузии). Опрос охватил весь персонал организации, который был разделен на различные целевые группы в зависимости от должности, пола, возраста, зарплаты и уровня образования. Анонимно собранная

ინფორმაცია по мотивирующим вопросам показала, что основными мотивационными факторами в организации являются зарплата, интересная работа, карьерный рост и профессиональное развитие. Однако, существует некоторая разница между различными целевыми группами. В результате исследования были разработаны рекомендации, которые помогут руководству организации повысить мотивацию персонала и качество работы.

Ключевые слова. государственное управление, организация, министерство исполнения наказаний и пробации, пенитенциарный департамент, мотивация, целевые группы, зарплата, интересная работа, карьерный рост, повышение квалификации.

Рецензент: Профессор Георгий Багатурия, Грузинский Технический Университет.

UDK 323:351.746.1 (477)+ 0.82

Nikolai Orlov

THE ESSENCE OF THE COMPETENCES OF THE MANAGER OF STATE OR MILITARY MANAGEMENT SYSTEMS IN RELATION TO THE NATIONAL SECURITY OF UKRAINE

On the basis of analysis of legislative base essence of jurisdictions of upravlencia of the systems of state or military administration is considered in relation to National safety of Ukraine. Grounded, that in the field of defence of vitally important interests of man and citizen, society and state at which provided steady development of society, such jurisdictions, can be: knowledge of essence of vitally important interests of man and citizen, society and state; ability to discover, prevent and neutralize real and potential threats to national interests in the spheres of law-enforcement activity; to know methods and receptions of priv, which circulates in the contour of control system; to be well-informed in relation to a fight against a corruption in certain organizations and in the state on the whole, boundary activity and defensive of power departments.

Keywords: *jurisdictions, upravlenec, control system, National safety of the state.*

Introduction. Items of the National Security of Ukraine is conducted by scholars as: O. Vlasyuk, S. Pyrozhkov, O. Belov, Y. Matiychyk, S. Gerasimchuk, V. Gorbulin, A. Gutsal, A. Litvinenko and others. [1].

The above-mentioned works consider the scientific-methodological approaches to the formation of the system of national security and ways of their solution.

The urgency of the problem considered by the author in the article is indicate by the fact that the International Scientific and Practical Conference "Education and Science in the Area of National Security: Problems and Development Priorities" took place on December 1, 2017 at the National University of Ostroh Academy. The conference was attended by the Department of Political Science and National Security of the Ostroh Academy, the Research Institute of Informatics and Law of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine and the section on the legal provision of national security and defense of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine. Teachers and cadets of the National Academy of the Security Service of Ukraine also took an active part. In their speeches, they raised the actual issue of contemporary problems of ensuring national security.

The Decree of the President of Ukraine [2] refers to measures to strengthen Ukraine's national security in the military sphere. Some questions about the research are set out in the paper [3].

At the same time, the author of the article is not familiar with the nature of the competencies of the manager of state or military management systems in the sphere of National Security of Ukraine, which is the basis of his competence in this area. The importance of this problem lies in the plane of ability of the manager of the defined control systems qualitatively, from the state and patriotic positions to perform their duties. Only a trainee person in the field of national security of the state can be consider a specialist in the field of state or military management.

Main part. As presented in [4], the national security of the state is:

- protection of vital interests of a person and a citizen, society and the state, in which sustainable development of society is ensure;
- timely detection, prevention and neutralization of real and potential threats to national interests in the spheres of law-enforcement activity;
- fighting corruption, border activities and defense, migration policy, health care, education and science, science and technology and innovation policy, cultural development of the population;
- ensuring freedom of speech and information security;
- social policy and pensions, housing and communal services, financial services market, property rights protection, stock markets and securities circulation, fiscal and customs policies, trade and entrepreneurial activity, banking services market, investment policy, auditing activities, monetary and foreign exchange policy;
- information protection, licensing, industry and agriculture, transport and communications, information technology, energy and energy conservation, functioning of natural monopolies,
- use of mineral resources, land and water resources, minerals, protection of ecology and the environment *and other areas of public administration in the event* of negative tendencies towards the creation of potential or real threats to national interests.

On this basis, the manager of state or military management systems had obliged to have the following *competencies* during the period of training and practical activity:

1. In the sphere of protection of vital interests of man and citizen, society and the state, in which sustainable development of society is ensure.

The basis for such competencies can be:

- knowledge of the essence of the vital interests of man and citizen, society and the state;

- ability to detect, prevent and neutralize actual and potential threats to national interests in the field of law-enforcement activities;
- know the ways and means of protecting information circulating in the control system;
- to be aware of the fight against corruption in certain organizations and in the state as a whole, border activity and defense of law enforcement agencies.

According to the author of the article, the mentioned competencies manager of state or military management systems can be obtained in such educational disciplines during the study period, or in the process of independent work of a specialist:

2. Fundamentals of the National Security of Ukraine, where they can be defined in the following directions:

- the main categories of the National Security of Ukraine (the essence of national interests, the content of threats to national security, the appointment, structure, functions of the military organization of the state and law-enforcement bodies, the concept of the objects of national security and subjects of ensuring national security);

- principles of ensuring national security;

- priorities of national interests;

- threats to the national interests and national security of Ukraine (in the foreign policy sphere, in the sphere of state security, in the military sphere and in the sphere of security of the state border of Ukraine, in the domestic political sphere, in the economic sphere, in the social and humanitarian spheres, in the scientific and technological sphere, in the ecological sphere, information sphere).

3. Information security of the state. The main components of such a discipline are presented by the authors in the work [5]. Within this discipline, the manager may acquire competencies in the following areas:

- the main provisions of information security;

- the basis of information confrontation;

- the basis of state information policy;

- information systems and technologies as objects of information security;

- fundamentals of security of information resources in systems of state or military management;

- fundamentals of information security management.

4. Cyber Systems: Existing Status and Development Prospects. The main components of cyber systems are partly presented in article [6, 7]. According to the author of the article, such educational disciplines should be in educational establishments where the managers of state or military

management systems are trained. Within this discipline, the manager may acquire competencies in the following areas:

- modern war: cyber defense and cyberattacks;
- the structure, tasks and capabilities of individual types of intelligence and the essence of intelligence in systems of state or military management;
- methodical apparatus for investigating and developing algorithms for counteracting hackers.

According to the author of the article, the manager who received the competence on the above-mentioned questions. can be tested on the competence to perform management functions in systems of state or military management.

Conclusion.

If the aggressor state has a cyber troop, then in Ukraine there will be such troops that will solve the tasks in the sphere of national security of the state. Therefore, the competence of the manager of state or military management systems in relation to the National Security of Ukraine is a topical issue.

National security of Ukraine *is ensure* not only through conducting a well-balanced state policy in accordance with the state and sectorial concepts, doctrines, strategies and programs adopt in the established order (approved) in the political, economic, social, military, environmental, scientific, technological, information and other spheres, but also the choice of specific means and ways of ensuring it, including improving the competencies of the manager of state or military management systems in relation to the National Security of Ukraine.

The directions of further research can be: substantiation of the concept of formation of educational disciplines for the training of the manager of state or military management systems in relation to the National Security of Ukraine.

References:

1. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики. Вибр. наук. праць. – К : НАСД, 2016. – 528 с. ISBN 978-966-554-271-1.
2. Указ Президента України від 5.05.2014 р. № 453/2014 ”Про рішення Ради національної безпеки і оборони України. Про заходи щодо зміцнення національної безпеки України у воєнній сфері“.
3. Гай-Нижник П. П. Росія проти України (1990–2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення. – К. : МП Леся, 2017. – 332 с. ISBN 978-617-7530-0.

4. Національна безпека України [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Національна_безпека_України.
5. Юдін О. К., Богуш В. М. Інформаційна безпека держави: навч. посібник. / Ю. К. Юдін, В. М. Богуш. – Х. :Консум, 2005. 576 с. ISBN 966-7920-92-5.
6. В Україні створюють кібервійська – Турчинов [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://fakty.ictv.ua/ua/ukraine/20180202-v-ukrayini-stvoryat-kibervijska-turchynov>.
7. Олеся Линник. Засновник М.Е.Дос: Держава не захистить нас в кібервійні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://fakty.ictv.ua/ua/ukraine/20180115-zasnovnyk-m-e-doc-derzhava-ne-zahystyt-nas-v-kibervijni>.

Reviewer: Associate professor Alexander Iokhov, Chief of department of Informatics and applied information technologies, candidate of engineering sciences, colonel, National academy of the National household troops of Ukraine.

ნიკოლაი ორლოვი

მმართველის კომპეტენციების არსი სახელმწიფო ან სამხედრო მართვის სისტემებში უკრაინის ეროვნულ უსაფრთხოებასთან დაკავშირებით

რეზიუმე

საკანონმდებლო ბაზაზე დაყრდნობით განხილულია სახელმწიფო სამხედრო სისტემაში მმართველთა კომპეტენციის არსი უკრაინის ეროვნულ უსაფრთხოებასთან დაკავშირებით. დასაბუთებულია, რომ ადამიანისა და მოქალაქის, საზოგადოებისა და სახელმწიფოს მნიშვნელოვანი სასიცოცხლო ინტერესების დაცვის სფეროში, სადაც უზრუნველყოფა საზოგადოების მდგრადი განვითარება, ასეთ კომპეტენციებად შეიძლება იყოს: ადამიანის, მოქალაქის, საზოგადოებისა და სახელმწიფოს სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი ინტერესების არსის ცოდნა; სამართლდამცავი მოღვაწეობის სფეროებში ეროვნული ინტერესებისადმი რეალური და პოტენციური საფრთხეების აღმოჩენის, პრევენციისა და ნეიტრალიზირების უნარი; ინფორმაციის დაცვის მეთოდებისა და ხერხების ცოდნა, რომლებიც ცირკულირებს მართვის სისტემის კონტურში; ინფორმირებული უნდა იყოს კორუფციასთან ბრძოლაში

განსაზღვრულ ორგანიზაციებში, და ზოგადად სახელმწიფოში, სასაზღვრო საქმიანობასა და ძალოვანი უწყებების დაცვაში.

საკვანძო სიტყვები: კომპეტენციები, მმართველი, მართვის სისტემა, ეროვნული სახელმწიფო უსაფრთხოება.

რეცენზენტი: ასოცირებული პროფესორი ალექსანდრე იოხოვი, უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემიის ინფორმატიკისა და გამოყენებითი საინფორმაციო ტექნოლოგიების კათედრის უფროსი, პოლკოვნიკი, ტექნიკის მეცნიერებათა კანდიდატი.

Николай Орлов

СУТЬ КОМПЕТЕНЦИЙ УПРАВЛЕНЦА СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО ИЛИ ВОЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ ОТНОСИТЕЛЬНО НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ

Резюме

На основе анализа законодательной базы рассмотрена сущность компетенций управленца систем государственного или военного управления относительно Национальной безопасности Украины. Обоснованно, что в сфере защиты жизненно важных интересов человека и гражданина, общества и государства, при котором обеспечиваются устойчивое развитие общества, таких компетенций, могут быть: знание сущности жизненно важных интересов человека и гражданина, общества и государства; умение обнаружить, предотвратить и нейтрализовать реальные и потенциальные угрозы национальным интересам в сферах правоохранительной деятельности; знать способы и приемы защиты информации, которая циркулирует в контуре системы управления; быть осведомленным относительно борьбы с коррупцией в определенных организациях и в государстве в целом, пограничной деятельности и обороны силовых ведомств.

Ключевые слова: компетенции, управленец, система управления, Национальная безопасность государства.

Рецензент: Доцент Александр Иохов, Начальник кафедры Информатики и прикладных информационных технологий, кандидат технических наук, полковник, Национальная академия Национальной гвардии Украины.

დავით ზღათურია
ადამიანური რესურსების მართვისა და კომუნიკაციების
ცენტრალიზებული ელექტრონული სისტემის დამუშავება

სტატიაში განხილულია ადამიანური რესურსების მართვის თანამედროვე გამოწვევები, რაც დაკავშირებულია თეორიული დებულებების პრაქტიკულ იმპლემენტაციასთან ელექტრონული მმართველობის სისტემების მეშვეობით. აღწერილია ავტორის მიერ დამუშავებული ე-მმართველობის სისტემა, რომელიც უზრუნველყოფს ადამიანური რესურსების ეფექტიან და ეფექტურ მართვასა და კომუნიკაციას.

საკვანძო სიტყვები: ადამიანური რესურსების მართვა, კომუნიკაცია, ელექტრონული მმართველობა, ინფორმაციის მართვის სისტემა, მართვის ვებ-პროგრამა - ლიძე, ვებ-სერვერი.

შესავალი

ნებისმიერი ორგანიზაციის წარმატებას განაპირობებს სხვადასხვა ფაქტორთა ერთობლიობა: ორგანიზაციის ფინანსური და ტექნოლოგიური შესაძლებლობები, მისი ძლიერი და სუსტი მხარეები, შესაძლებლობები და მათი გამოყენების უნარი, მოსალოდნელი საფრთხეები და მათი თავიდან აცილების უნარი, ორგანიზაციის განვითარების სწორად ჩამოყალიბებული ხედვა და მისია, მკაფიოდ განსაზღვრული მიზნები და ამოცანები, მიზნების მიღწევის სტრატეგიები და, რაც მთავარია, ორგანიზაციის პერსონალი, მათ შორის ხელმძღვანელობა და ის ადამიანები, რომლებიც ქმნიან საბოლოო ანგარიშით იმ შედეგებს, რომელიც განსაზღვრავს ორგანიზაციის წარმატებასა თუ წარუმატებლობას. სწორედ ამიტომ, ორგანიზაციის საქმიანობაში გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება ადამიანური რესურსების ოპტიმალურ დაგეგმვასა და ეფექტიან მართვას. ამისათვის მმართველი მენეჯერები უნდა ფლობდნენ ადამიანური რესურსების მართვის შესაბამის ტექნოლოგიებსა და მეთოდებს. ბუნებრივია, რომ ეს მოთხოვნები ერთნაირად საჭიროა როგორც საჯარო მმართველობის ორგანიზაციებისთვის, ისე კომერციული და არასამთავრობო დაწესებულებებისთვის.

ადამიანური რესურსების მართვის თანამედროვე გამოწვევები

ამრიგად, ადამიანური რესურსების მართვა (HR Management) წარმოადგენს ნებისმიერი ორგანიზაციის ეფექტიანობის ერთ-ერთ აუცილებელ და უმთავრეს პირობას (Armstrong, 2011). როგორ ვმართოთ ორგანიზაცია? როგორ მოვახერხოთ პერსონალის ეფექტური და ეფექტიანი ჩართვა ორგანიზაციის საქმიანობაში დასახული მიზნების მისაღწევად? ეს ერთი შეხედვით მარტივი კითხვები, რომლებიც თეორიულად თითქოსდა გადაწყვეტილია, პრაქტიკულად აწყდება სერიოზულ პრობლემებს, ხშირად გადასაწყვეტად მეტად რთულ და ზოგჯერ გაუგებარ წინააღმდეგობებს.

ადამიანური რესურსების მართვის ძირითადი ფუნქციები (ორგანიზება/დაგეგმვა, ორგანიზაციაში შემოსვლის მართვა, სამუშაოს მართვა, ორგანიზაციიდან გასვლის მართვა), თავის მხრივ, მოიცავს სხვადასხვა საკვანძო ქვეფუნქციასა და კონკრეტულ პროგრამებს. ეფექტიანი საჯარო სამსახურის ჩამოყალიბებისთვის მნიშვნელოვანია, რომ ყველა აღნიშნული ფუნქცია სრულყოფილად ხორციელდებოდეს და, ამასთან, ადამიანური რესურსები მართვის სისტემაში შემავალი ყველა ქვესისტემის ფუნქციონირება უნდა ხდებოდეს საერთაშორისოდ აღიარებული პრინციპებსა და ღირებულებების მიხედვით (Beardwell, 2004; Dessler, 2005),. აქვე უნდა გავითვალისწინოთ პერსონალის თითოეული ინდივიდის „კაპიტალი“ ანუ მისი ცოდნა, პროფესიული გამოცდილება, პიროვნული თვისებები, ინდივიდუალური მიზნები, ინტერესები, მისწრაფებები და ა.შ. ადამიანური რესურსების მართვა აუცილებლად გულისხმობს ამ კაპიტალის გამოყენებას ორგანიზაციის ინტერესების შესაბამისად. ორგანიზაციის ხელმძღვანელობამ უნდა შეძლოს განსხვავებული ხასიათის, ცოდნისა თუ გამოცდილების მქონე ადამიანთა მართვა ორგანიზაციის საერთო მიზნების მისაღწევად. როგორც კი იცვლება ორგანიზაციის მიზნები და სტრატეგია, მაშინვე იცვლება კონკრეტული ამოცანები და შესაბამისად შეიძლება შეიცვალოს ორგანიზაციის პერსონალის სტრუქტურაც და შემადგენლობაც, რომლის მართვა უმტკივნეულოდ და მნიშვნელოვანი დანაკარგების გარეშე უნდა განახორციელოს პერსონალის მართვის

არსებულმა სისტემამ, რომელსაც საამისოდ ესაჭიროება გარკვეული მოქნილობა და ადაპტაციის უნარი ახალ პირობებთან. ნებისმიერი წარმატებული ორგანიზაციის მთავარი დასაყრდენი მასში დასაქმებული თანამშრომლებია. სწორედ ისინი ქმნიან იმ პროდუქტს, რომელიც განაპირობებს ორგანიზაციის განვითარებას. ამ დროს განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ადამიანური რესურსების სწორად მართვას. ადამიანური რესურსების მართვის სპეციალისტები უნდა იყვნენ შეიარაღებული თანამედროვე მეთოდოლოგიით და ტექნოლოგიებით. ბუნებრივია, რომ ეს მოთხოვნები ერთნაირად საჭიროა როგორც საჯარო მმართველობის ორგანიზაციებისთვის, ისე კომერციული და არასამთავრობო დაწესებულებებისთვის. გარკვეული თვალსაზრისით უნდა დავეთანხმოთ კომუნისტური ეპოქის ერთობ პოპულარულ ლოზუნგს «კადრები წყვეტენ ყველაფერს» [ეს გამოთქმა ეკუთვნის წითელ დიქტატორს იოსებ სტალინს (ოფიციალური თანამდებობით სსრკ კომუნისტური პარტიის გენერალურ მდივანს). სამხედრო აკადემიების კურსდამთავრებულთა წინაშე 1935 წლის 4 მაისს. მან ხაზი გაუსვა, რომ წინა ლოზუნგი: "ტექნიკა წყვეტს ყველაფერს" მოძველდა და იმ ხალხის გარეშე, ვინც ფლობს ამ ტექნიკას, ის მკვდარია. თავის გამოსვლაში სტალინმა აღნიშნა, რომ ყველა დამსახურების ბელადებისა და ხელმძღვანელებისთვის მიწერა არც მართებულია და არც სამართლიანი. (სინამდვილეში მან ასე თქვა: "კადრები წყვეტენ ყველაფერს, და არა ხარები და მანქანები")]

დღეს, შესაძლებელია ითქვას, რომ ადამიანური რესურსების მართვის თეორიის ძირითადი პრინციპები მთლიანად არის ჩამოყალიბებული. სხვა საქმეა თუ როგორ ხდება აღნიშნული პრინციპების რეალურ ცხოვრებაში რეალიზება და დაგროვილი ცოდნის ფაქტობრივი რეალიზება კონკრეტულ სახელმწიფოებრივ თუ კომერციულ საქმიანობაში. ძირითადი პრობლემა დღეს არის თეორიული მიღწევების პრაქტიკული რეალიზება, კვლავაც **აქტუალურია კითხვა**: „რა შეიძლება გაკეთდეს იმისთვის, რომ ადამიანმა უფრო უკეთ, უფრო ეფექტიანად იმუშაოს?“ როგორ ვმართოთ ორგანიზაცია? როგორ მოვახერხოთ პერსონალის ეფექტური და ეფექტიანი ჩართვა ორგანიზაციის საქმიანობაში დასახული მიზნების მისაღწევად? ეს ერთი შეხედვით მარტივი კითხვები, რომლებიც თეორიულად თითქოსდა გადაწყვეტილია, პრაქტიკულად აწყდება სერიოზულ პრობლემებს, ხშირად

გადასაწყვეტად მეტად რთულ და ზოგჯერ გაუგებარ წინააღმდეგობებს. სხვა საკითხია, რომ ორგანიზაციის მიზნების მიღწევა უნდა მოხდეს განსაზღვრული გრაფიკის მიხედვით (და არა მაქსიმალურად სწრაფად, როგორც ხშირად მოითხოვება არაკომოტენტური ტოპ-მენეჯმენტის მიერ), ხარისხიანად და, თუ შესაძლებელია, მცირე დანახარჯებით. აქაც უნდა მივაქციოთ ყურადღება დანახარჯების მინიმიზაციის საკითხს, რაც კიდევ ერთ არასწორ მოთხოვნამდე დაიყვანება: **მაქსიმალური მოგების მიღება მინიმალური დანახარჯებით**. ასეთი ეკონომიკური ფორმულა რეალურად სწორედ საწინააღმდეგო შედეგებს იძლევა გრძელვადიან პერსპექტივაში.

თანამედროვე პირობებში ადამიანური რესურსების მართვის ეფექტიანობას განსაზღვრავს არა მხოლოდ სწორი მენეჯერული მეთოდოლოგია, არამედ აგრეთვე უახლესი ტექნოლოგიური მიღწევები, რამაც დღეს ელექტრონული მმართველობის ფორმა მიიღო.

ე-მმართველობა მიზნად ისახავს მოქალაქეებისა და ბიზნესისთვის უკეთესი მომსახურების შეთავაზებას და ინფორმაციული რესურსების ეფექტურ მართვას. იგი დაეფუძნება დღეს მსოფლიოს მოწინავე ქვეყნების მმართველობითი ტექნოლოგიების წამყვანი პრინციპი სწორედ ელექტრონული მმართველობაა, რომლის მოქმედების პირობებში თანამედროვე მმართველობის სისტემები და სტრუქტურები ეფუძნებიან საინფორმაციო ტექნოლოგიების ეფექტიან გამოყენებას. ფაქტობრივად კომპიუტერიზებული, ავტომატიზებული და ინტერნეტიზებულია მათი დოკუმენტბრუნვა, ინფორმაციის მიღება-დამუშავება და გადაგზავნა, გადაწყვეტილებების მიღების, აღსრულებისა და კონტროლის პროცედურები, ურთიერთქმედებები მოსახლეობასთან (მათ შორის არა მხოლოდ არჩევნები, მისაღები გადაწყვეტილების ქვემოდან ინიცირება ან დაინტერესებულ პირთა თანამონაწილეობა გადაწყვეტილების მიღების პროცესში, არამედ ამა თუ იმ საზოგადოებრივი მომსახურების მიწოდება-მიღება, სხვადასხვა კერძო საქმიანობის ლიცენზირება, გადასახადების გადახდა და ადმინისტრირება და ა.შ.), საკუთარ თანამშრომლებთან (საჯარო მოსამსახურებთან)

და ერთმანეთთან (სხვადასხვა დონის და დარგის საჯარო დაწესებულებებს შორის ურთიერთქმედებანი).

საქართველოს რეალობაში ელექტრონული მმართველობის წარმატებული რეფორმები დაიგეგმა, გატარდა და დღესაც მიმდინარეობს. [<http://justice.gov.ge/Ministry/Index/347>] ე-მმართველობას წარმატებით იყენებს მონაცემთა გაცვლის სააგენტო, იუსტიციის სახლი, იუსტიციის სამინისტრო, საჯარო სამსახურის ბიურო არსებობს ქონებრივი დეკლარაციების, დოკუმენტბრუნვისა და ადამიანური რესურსების ელექტრონული პროგრამები და ა.შ. 2016 წელს ძალაში შევიდა დადგენილება ღია მმართველობის პარტნიორობის საქართველოს 2016-2017 წლის სამოქმედო გეგმის შესახებ. [<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3456448>] მუშავდება ახალი კანონი სტანდარტების შესახებ და სხვ.

[<https://ogpgeoblog.wordpress.com/category/%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%9D%E1%83%A5%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%93%E1%83%9D-%E1%83%92%E1%83%94%E1%83%92%E1%83%9B%E1%83%90/>]

წარმოადგენილ ნაშრომში განხილულია ავტორის მიერ დამუშავებული ორიგინალური ელექტრონული სისტემა, რომელიც წარმოადგენს ელექტრონული მმართველობის აუცილებელ ნაწილს და რომლითაც ხორციელდება ადამიანური რესურსების სისტემის ეფექტურად და ეფექტიანად მართვა.

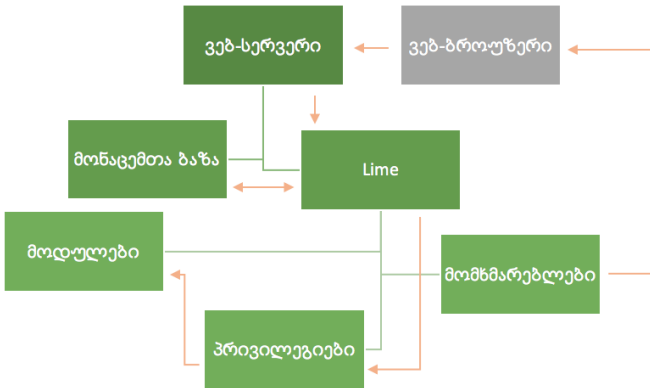
ელექტრონული სისტემა ადამიანური რესურსების მართვის მიზნით

ე-მმართველობა გულისხმობს არა მხოლოდ არსებული პროცედურების კომპიუტერიზაციას, არამედ მთლიანად პროცედურების შეცვლასა და გამარტივებას, რაც რადიკალურად აუმჯობესებს მომსახურების ხარისხს, ავტომატიზებულია ინფორმაციის მიმოცვლის, გადაწყვეტილებების მიღების, მათი შესრულებისა და მონიტორინგის პროცედურები, ურთიერთქმედებები მომხმარებელთან, საკუთარ თანამშრომლებთან და სხვადასხვა ორგანიზაციებთან. ამრიგად, ე-მმართველობის პირობებში, როგორც სახელმწიფოს, ისე ბიზნესის მართვა (ზოგადად, ბიუროკრატის მომსახურება) ხდება უფრო მოსახერხებელი, საიმედო და იაფი.

ამავე დროს ე-მმართველობამ უნდა უზრუნველყოს თვით პერსონალის უკეთ ორგანიზება. იმისათვის, რომ პერსონალმა უკეთ იმუშავოს ახალ პირობებში, მას საამისოდ უნდა ჰქონდეს სათანადო შესაძლებლობები, კომუნიკაცია პერსონალს შორის

უნდა იყოს დროული და ეფექტიანი, ინფორმაცია ადვილად აღსაქმელი, რომელიც გამოირიცხავს ორაზროვნებას, და ა.შ.

დამუშავებულია ელექტრონული სისტემა, რომელიც წარმოადგენს ვებ-ტექნოლოგიებზე დაფუძნებულ პროგრამას, რომლის მუშაობის პრინციპი სქემატურად ნაჩვენებია ნახაზზე 1.

ნახაზი 1. ადამიანური რესურსების მართვისა და კომუნიკაციების ცენტრალიზებული ელექტრონული სისტემა (ისარი ნიშნავს მოქმედების სვლაგეხს (მარშრუტს))

მოცემულ პროექტში ვებ-სერვერად გათვალისწინებულია Google Cloud Compute, რომელიც საშუალებას მოგვცემს ეს სისტემა წარმოვადგინოთ როგორც „პროგრამული უზრუნველყოფა სერვისის სახით“ (Software as a service) ინფორმაციის კონფიდენციალობითა და ფაილური სისტემების უსაფრთხოების სრული დაცვით. ვებ-სერვერის მოცულობა დამოკიდებულია მონაცემთა ბაზის სიდიდეზე.

მომხმარებელი ვებ-ბროუზერის მეშვეობით უკავშირდება ვებ-სერვერს, რომელიც თავის მხრივ უკავშირდება მართვის ვებ პროგრამას (Lime-ს), რომელიც ახორციელებს მონაცემების მიმოცვლას მონაცემთა ბაზასთან და ახდენს მომხმარებლის იდენტიფიცირებას მისი უნიკალური კოდისა და პაროლის მიხედვით. იდენტიფიცირების შემდეგ მომხმარებელი მიმართავს

სხვადასხვა მოდულებს ან ქვემოდულებს მისთვის დადგენილი პრივილეგიების შესაბამისად.

მონაცემთა ბაზაში თავმოყრილია დიდი ოდენობით ყველა სახის ინფორმაცია კომპანიის სტრუქტურული ერთეულების, თანამშრომლების, ბრძანებების, მიმოწერის და სხვადასხვა სახის სპეციფიკური მონაცემების შესახებ.

მართვის ვებ პროგრამას (Lime – Local Information Management Engine - ადგილობრივი (ორგანიზაციის შიდა) ინფორმაციის მართვის სისტემა) არის ვებ-პროგრამა. იგი წარმოადგენს მონაცემთა ბაზის რთული არქიტექტურის მარტივ და გასაგებ ვიზუალიზაციას. იგი მოიცავს მოდულებს, ქვემოდულებს და ქმედებებს, მომხმარებლებს და პრივილეგიებს. პროგრამის მოხმარებლები არიან მონაცემთა ბაზაში რეგისტრირებული კომპანიის თანამშრომლები, რომელთაც ნებისმიერი ქმედების შესასრულებლად პროგრამულადვე აქვთ გარკვეულ ქმედებებზე ჩართული პრივილეგია (მოქმედების შესრულების უფლება).

მაგ: რომელიმე სტრუქტურული ერთეულის თანამშრომელს უფლება აქვს ადამიანური რესურსების დეპარტამენტის თანამშრომელს გაუგზავნოს შვებულების მოთხოვნის ფორმა მისთვის სასურველი (და დასაშვები) პერიოდით. ამ სტრუქტურული ერთეულის მენეჯერს აქვს უფლება დაუდასტუროს შვებულების მოთხოვნა, ხოლო HR-ის თანამშრომელს აქვს უფლება დადასტურებული შვებულების ფორმის მიხედვით მოამზადოს ბრძანება, რომელზეც რეზოლუციის დადების უფლება (პრივილეგია) აქვს მხოლოდ კომპანიის დირექტორს

მოდულებად შეიძლება განვიხილოთ სხვადასხვა სტრუქტურული ერთეულების სამუშაო სპეციფიკური ქვე-პროგრამები:

- ადამიანური რესურსების მართვის მოდული;
- ტრენინგ ცენტრი;
- ხარისხის მართვის კონტროლის მოდული;
- სამეურნეო სამსახურის მოდული;
- საინფორმაციო ტექნოლოგიების მოდული;
- სტრუქტურული ერთეულების კონტროლის მოდული;
- პირადი გვერდის მოდული;

- შეტყობინებების მოდული;
 - მენეჯერის მოდული;
 - კითხვარები და ფორმები;
 - სიახლეები და განცხადებები ;
 - დინამიური ცვლადების მართვის პანელები; და სხვ.
- ე-მმართველობის წარმოდგენილი სისტემით

უზრუნველყოფილია:

- ადამიანური რესურსების დაზოგვისა და ოპტიმიზაციის შესაძლებლობა;
- პერსონალის მოტივაციის ამაღლება,
- კომუნიკაციის გამარტივება,
- ინფორმაციის გაცვლის მონიტორინგი,
- სტატისტიკის მარტივად წარმოება (რომლის მეშვეობითაც მენეჯერებს საშუალება ეძლევათ უკეთ დაგეგმონ მომავალი პროექტები და ბიუჯეტი)

აღნიშნული სისტემა გამოირჩევა რიგი **ინოვაციებით**:

- მოდულების ავტონომიურობით,
- მუდმივად და ადვილად განვითარების შესაძლებლობით,
- მომხმარებლებისათვის პროგრამის მოხმარების სიმარტივით;
- არ საჭიროებს განსაკუთრებული პროგრამების ინსტალაციას;
- ხელმისაწვდომია ნებისმიერი მოწყობილობით, რომელიც მუშაობს ინტერნეტში,
- ხელმისაწვდომია ნებისმიერ ადგილას სადაც არის ინტერნეტი;
- დიდი მოცულობის ინფორმაციის სხვადასხვა ჭრილში სწრაფად და მარტივად მიღების შესაძლებლობით.

დასკვნა

დამუშავებულია მომხმარებელზე ორიენტირებული ადამიანური რესურსების მართვის კომფორტული და ხელმისაწვდომი ორიგინალური ელექტრონული სისტემა, რაც შეადგენს ორგანიზაციათა ეფექტიანი და ეფექტური მართვის აუცილებელ ნაწილს და პასუხობს ელექტრონული მმართველობის უახლეს საერთაშორისო მოთხოვნებს. სისტემა ხელს შეუწყობს ადამიანური რესურსების მართვისა და კომუნიკაციების

ეფექტიანობის ამაღლებას. ეს გულისხმობს ადამიანური რესურსების მართვის არსებული პრაქტიკის გაუმჯობესებას. ადამიანური რესურსების მართვის სფეროში მოღვაწე ადამიანებისათვის. შექმნილია მზა პროდუქტი, რომელიც შესაძლებელია გამოყენებული იქნეს, როგორც პროფესიული მსოფლმხედველობის გაფართოებისთვის და შემოქმედებითი შესაძლებლობების გაზრდისათვის, ასევე საჯარო სამსახურის პერსონალის პროფესიული განვითარებისთვის.

გარდა ამისა დამუშავებული სისტემა ხელს შეუწყობს

- „ციფრული დემოკრატიის“ განვითარებას;
- მოქალაქეთა ვირტუალურ საჯარო სივრცეში აქტიურობის წახალისების მექანიზმების შემუშავებას, რაც აამაღლებს მათ ჩართულობას საზოგადოებრივ ცხოვრებაში და ხელს შეუწყობს სამოქალაქო საზოგადოების ჩამოყალიბებას საქართველოში;
- ადამიანური რესურსების მართვის არსებული პრაქტიკის გაუმჯობესებას;
- საჯარო სამსახურში თანამდებობებზე პერსონალის მიღების არსებული პრობლემების შეფასების ჩატარებას;
- მართვის ელექტრონული სისტემების მეშვეობით პერსონალის საქმიანობის ეფექტიანობის ანალიზს;
- საკუთარი ორგანიზაციის საჭიროებებზე მაქსიმალურად მორგებული ადამიანური რესურსების მართვის პროგრამების შემუშავებასა და დანერგვას.

ლიტერატურა

References:

1. Amstrong M. (2011), Human resource management practisel.Philadelphia,
2. Beardwell I. (2004), Human Resource Management: A contemporary approach, by Ian Beardwell, Len Holden, Tim Claydon, 4th edition, Prentice Hall;
3. Dessler G. (2005) Human Resource Management, 9th edition, Prentice Hall
4. baRaTuria d., ovsianikova n. „infoboqsi“ - organizaciis TanamSromelTa Soris informaciis gacvlis eleqtronuli sistema. samecniero Jurnalni "xelisufleba da sazogadoeba", 2016, # 3 (39),

5. baRaTuria d., ovsiannikova n. kibernetikuli meTodis gamoyenebis Sesazlebloba sajaro mmarTvelobaSi. samecniero Jurnal"xelisufleba da sazogadoeba", 2017, # 1(41),
6. gurgeniZe v. - personalis marTva., Tbilisi 2005 w.
7. gurgeniZe v. labauri l. ovsiannikova n da avt. koleqtivi – personalis marTva – meToduri praqtikuli saxelmnZRvanelo (2005 w.).
8. gurgeniZe v., avtorTa koleqtivi-n.ovsiannikova - rogor vmarToT Tanamromlebi- meTodur - praqtikuli saxelmnZRvanelo - asociacia “si-ai-em-es konsaltingi”, Tbilisi , 2008.
9. denharti r.b., denharti j.v. sajaro marTva, Tbilisi, ilias saxelmwifo universiteti, 2012.
10. doRonaZe S. iaSvili g. – „sajaro samsaxuri saqarTveloSi: reformebi, gamowvevebi – eleqtronuli mTavroba“
11. eleqtronuli mmarTvelobis gzamkvlevi. saqarTvelos iusticiis saministro. <http://e.gov.ge/guide/>
12. el-mmarTveloba da el-gamWvirvaloba - saerTaSoriso tendenciebi da saqarTvelo <https://idfi.ge/public/migrated/uploadedFiles/files/Chapter%20I%20geo.pdf>
13. krabina bernard, po-uen liu, morten meierhof-nilseni, jeremi milardi, piter reixstedteri, maria a. vimeri. cifruli saqarTvelo, eleqtronuli saqarTvelos strategia da samoqmedo gegma 2014-2018 http://dea.gov.ge/?action=news&news_id=47&lang=geo
14. OGP-saqarTvelo. samoqmedi gegma. saqarTvelo sakanonmdeblo Riaobas zrdis <https://ogpgeoblog.wordpress.com/>
15. rostiaSvili q. eleqtronuli mmarTveloba saqarTveloSi: msfolio tendenciebi <https://idfi.ge/ge/e-governance-in-georgia-world-tendencies21> maisi 2010
16. sajaro samsaxuris biuro. sajaro dawesebulebebSi adamanuri resursebis marTvis saxelmnZRvanelo sam nawilad. red. meri gabaSvili (naw.1,2,3) da Tekla rurua (naw. 3) gamomc. Sps „biart+“ (naw. 1, 2), Sps „vesta“ (naw. 3), Tbilisi, 2014
17. saqarTvelos mTavrobis dadgenileba # 539, 2016 wlis 9 dekemberi. Ria mmarTvelobis partniorobis saqarTvelos 2016-2017 wlebis samoqmedo gegmis damtkicebis Sesaxeb <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3456448>
18. „Ria mmarTveloba - saqarTvelos“ samoqmedo gegma, <http://justice.gov.ge/Ministry/Index/347>

რეკონზენტო პროფესორი გენადი იაშვილი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

David Bagaturia

DEVELOPMENT OF A CENTRALIZED ELECTRONIC SYSTEM OF HR MANAGEMENT AND COMMUNICATION

Summary

The article deals with the modern problems of human resources management, which are associated with the practical implementation of the theoretical provisions through e-government. The author describes the electronic system developed by the author, which provides effective and efficient management and communication of human resources.

Keywords: HR management, communication, electronic control, information management system, control web site Local Information Management Engine- LIME, web server.

Reviewer: Professor Genadi Iashvili, Georgian Technical University.

Давид Багатурия

РАЗРАБОТКА ЦЕНТРАЛИЗОВАННОЙ ЭЛЕКТРОННОЙ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ПЕРСОНАЛОМ И СВЯЗИ

Резюме

В статье рассматриваются современные проблемы управления людскими ресурсами, которые связаны с практической реализацией теоретических положений через системы электронного управления. Описывается разработанная автором электронная система, которая обеспечивает эффективное и эффективное управление и коммуникацию человеческих ресурсов.

Ключевые слова: управление персоналом, коммуникация, электронное управление, система управления информацией, веб-сайт управления - ЛИМЕ, веб-сервер,

Рецензент: Профессор Геннадий Яшвили, Грузинский Технический Университет.

Carolina Budurina-Goreacii, Svetlana Cebotari
THE EVALUATION OF ACTIVITIES OF SOME MOLDOVAN
CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS IN THE LOCAL COMMUNITY
DEVELOPMENT

In this article there are assessed the main activities which were organized by some civil society institutions in local community development. The analysis was focused on examining the five specific functions, namely: promoting human rights, peaceful coexistence of ethnic minorities and strengthening relations with Moldovan Diaspora; economic development; ensuring gender equality; personal development of young people as well as social protection of citizens.

Also, there are offered some recommendations on how to deal with the problems faced by citizens, but also on the measures to be taken by civil society institutions to ensure a better life for citizens.

Keywords: *civil society institutions, local community development, participation, citizens, general welfare, problems, recommendations.*

Today many national, regional and local civil society institutions actively participate in solving the socio-economic and cultural problems. Their final achieved results depend on the degree of collaboration with the local public administration (LPA) authorities, as well as on the citizens' desire to get involved in the organized activities. Compared to the state, civil society institutions are more attractive at local level because:

- They are perceived to be more flexible, participatory and receptive to the needs of the population and may involve more citizens in identifying and solving local problems, taking into account the community values and norms. This is because the civil society institutions (CSIs) have more time to participate in the decision-making process. They can carry out activities of information, mobilization and citizen's involvement at the local level.

- They use own financial resources in local development actions. Because of the limited public money, the LPA authorities of the Ist and IInd level cannot solve certain problems. Therefore, usually both the state and non-profit sector representatives agree on common participation in the quick and efficient resolution of issues of common interest.

- They solve certain community problems, better and cheaper than the public sector can do (for example, in the sphere of helping vulnerable groups of people or in the management of public/private institutions, kindergartens, schools, hospitals, etc).

In general, the Moldovan non-governmental sector can influence the development of local communities by:

- educating and raising the awareness of citizens about the rights provided by the legislative framework;
- participating in the adaptation of government programs to local needs through the expression of public opinion and the application of local experiences;
- encouraging public institutions to implement the adopted decisions in the economic, social and cultural development;
- helping the LPA authorities of the Ist/IInd level and the donors develop more efficiently local development strategies, by strengthening institutions, increasing the professional qualification of the staff, training it and improving its managerial capacity;
- enabling citizens to participate as much as possible in the decision-making process.

Specifically, civil society institutions that operate at local, regional and national level contribute to promoting human rights, peaceful coexistence of ethnic minorities, and strengthening relations with Moldovan Diaspora; economic development; ensuring gender equality; personal development of young people, as well as the social protection of citizens.

Next, we will refer to the five specific functions of the CSIs, assessing in this context: the general situation in each field, the main problems faced by citizens, but also examining the role of the civil society institutions in solving them. The author also proposes some recommendations and solutions to improve the situation in ensuring the general well-being.

1. Promoting human rights, peaceful coexistence of ethnic minorities and strengthening relations with Moldovan Diaspora. The Republic of Moldova has a legal basis for the protection of human rights, national minorities and Moldovan Diaspora that meet international standards. Also, practical measures are being taken to prevent and combat discrimination against disadvantaged people by creating opportunities for involvement in the political, social, economic and cultural life of the country. At the same time, in order to ensure a favorable climate for the coexistence of ethnic minorities and strengthening relations with Moldovan Diaspora, there were established two subdivisions that are subordinated to the State Chancellery: the Interethnic Relations Bureau (created in 1991) and the Diaspora Relations Office (created in 2012).

From a practical point of view, the Interethnic Relations Bureau has the responsibility to accredit the Public Associations (PA) of national minorities to the Interethnic Relations Bureau. Thus, from the information displayed on the institution's website, we notice that 97 organizations were accredited by March 2017. At the same time, the Bureau has the task to record the registration of ethno-cultural organizations in Moldova, as well as the

Moldovan Diaspora organizations. Also, the Bureau organizes various activities: the Ethnic Festival (16th Edition, 2017), the Ecological Opportunities Fair and Social Entrepreneurship - IarmarEco (5th Edition, 2017) and so on.

Another subdivision of the State Chancellery, which coordinates the state policies in the field of Diaspora, refers to the Diaspora Relations Office. This institution aims at capitalizing the opportunities of migration development for the economic and social development of the Republic of Moldova, restoring, maintaining and developing the link between the Diasporas and the population of the country and the public institutions, as well as improving the mechanisms of protection of Moldovan Diaspora rights. In this context, various cultural activities for children (DOR Program), congresses with the participation of Diaspora representatives, internship programs for young people from the Diaspora etc. are being carried out. Starting with 2015, Diaspora Relations Office organizes *Diaspora Days*. This event aims to promote traditional cultural and artistic values, to attract migrant citizens, as well as those who are planning to migrate, in order to provide them with needed information and legal advice. The event is also important because the activities are carried out at the local level.

Institutions of civil society aim also to achieve the objective of promoting human rights, peaceful coexistence of ethnic minorities and strengthening relations with Diaspora. Through the carried out actions, they contribute to the elaboration or modification of some legislative/strategic documents in the field of reference. At the same time the CISs implement projects of monitoring the human rights respect and submit alternative reports on human rights situation in the Republic of Moldova at meetings organized by specialized international institutions¹. Also, they strive to mobilize and raise awareness of the Central Public Administration (CPA) and LPA authorities on the problems faced by the country's citizens, ethnic minorities and the Moldovan Diaspora.

The most active civil society institutions in the field of *promotion of human rights* are: CreDO (Chisinau municipality), IDOM (Chisinau municipality) and PA Promo-LEX (Chisinau municipality); *ensuring the peaceful coexistence of ethnic minorities*: the National Roma Center (Chisinau municipality), the Pilgrim-Demo Youth Center (Comrat

¹Moldova răspunde nesigur la recomandările RUP, <http://www.cido.org.md/index.php?option=com_content&view=article&id=76%3Amoldova-rspunde-nesigur-la-recomandriile-rup&catid=10%3Acidogeneral&Itemid=5&lang=ro>, (29.08.2016).

municipality) and the Congress of the Russian Communities in Moldova (Chisinau municipality). In the effort *to strengthen relations with the Moldovan Diaspora*, the two subdivisions of the Government - the Interethnic Relations Bureau and the Diaspora Relations Office were mentioned. The involvement of Moldovan Diaspora associations in local development is at the beginning of the process. Local public authorities are aware that cooperation with Diaspora is very important in order to attract natives to return home and work locally. As a result, within the mayoralties of several localities of the country, cooperation platforms were opened, and a person responsible for migration was also designated.

Despite the fact that various measures were undertaken and different activities were organized at national, regional or local level in order to promote human rights, to ensure the peaceful coexistence of ethnic minorities and to strengthen the relations with Moldovan Diaspora, however there is still a number of problems and challenges that the representatives of LPA authorities and the civil society institutions meet.

It is noteworthy that there is no comprehensive legislative act regulating the competent authorities in redressing cases of admission of acts of discrimination. Or, non-discrimination principle is the prerogative of all central and local public authorities, institutions, as well as organizations, businesses, regardless of their form of ownership².

Regretfully, the actions undertaken by local (in) formal organizations are very modest, and those registered at national level select communities according to the problem, the target group, and the expected results in the short, medium or long term. According to the conclusions elaborated in the *Catalogue of NGOs (2005)* which are active in the field of human rights, it was found that most of them are located in the country's capital and do not have the capability of national coverage in the field of promoting/monitoring human rights. Referring to local organizations, we can say that they were created later, and in this way, they carried out few initiatives to promote human rights at local level. Respectively, these NGOs do not have the needed knowledge and skills for a systemic and effective intervention in the field of promoting and protecting human rights at the local level. On the other hand, most local public associations are members of some national and regional networks; regional civic forums or alliances

² A. Munteanu, A. Grigoriu, S. Rusu, O. Vacarciuc, S. Susanu, D. Roman, *Manualul funcționarului public*. (Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova) Chișinău, 2011. p.35

<http://ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/manualul_functionarului_public.pdf>, (16.09.2017).

to promote the rights of social categories, such as young people, women, the elderly people, etc. This helps them gain more experience and apply the knowledge locally³.

Our recommendations on promoting human rights at local level include: self-timing of civil society institutions on cases of human rights violations in local communities, and informing authorities to investigate and take actions. At the same time, it is necessary to be organized more information activities on human rights and to be stated which are the local, regional or national competent authorities that are responsible for protecting human rights.

On the other hand, institutions working with and for different ethnic groups are scattered and cooperate little with each other, despite the proposes stipulated in their statutes regarding the promotion of peaceful coexistence among the ethnic minorities of the country. The lack of cooperation is caused by dependence on foreign financiers and the need to adapt to the requirements and priorities of donor funding programs. At the same time, each of these CSIs are the only organizations that succeed in bringing together major ethnic minorities in the Republic of Moldova within its activities, and this has the potential to become a powerful constructive force in the further democratization of the country, ensuring respect for human rights, regardless of ethnicity⁴.

In order to improve the situation, we believe that civil society institutions should continue to support ethnic minorities in promoting their own culture and traditions by organizing activities that help facilitate and develop interethnic and intercultural dialogue. Also, the non-profit sector should focus on promoting a positive image of marginalized groups and ethnic minorities through mediating fairly and transparently the activities that are organized by/for the benefit of these people.

On the other hand, public associations, communities and initiative groups of the Moldovan Diaspora face a series of problems related to the lack of a clear mechanism for supporting the Diasporas from abroad for their institutional consolidation and facilitating the cooperation between the representative organizations of the Diasporas. Also, insufficient funds are allocated for the proper organization of educational and cultural events and,

³ A. Brighidin, V. Didenco, *Catalogul organizațiilor neguvernamentale active în domeniul drepturilor omului din Republica Moldova*. Chișinău: PNUD Moldova, 2005. p. 114.

⁴ C. Budurina-Goreacii, *Societatea civilă și buna guvernare: cazul Republicii Moldova*, [in:] *Studia Universitatis Moldaviae*. (Seria Științe Sociale). Nr. 8 (78). Chișinău: CEP USM, 2014. p. 10.

for these reasons, Diaspora representatives are often required to postpone or cancel them. Other issues would be the lack of a website that would fully present the situation of Diaspora, as well as the lack of a representative body of Diaspora that would strengthen the relations between the members of the community.

In order to address these issues, it is necessary to organize periodic meetings of Diasporas, creating thus a network for exchange of information. Also, the representatives of the state authorities should provide annually an allocation of a sum of money from the state budget to support financially the public actions of the Moldovan Diasporas from abroad. Diaspora organizations should be more insistent in identifying the foreign donors in order to organize local events. It is also necessary to create a *Diaspora website* to be managed by the Diaspora Relations Office. This website should include a database of Diaspora organizations, that is functional and which information is constantly updated (e.g. contact details or the events that are expected to take place, etc). It would be a good idea to be created a *Discussion Forum* on the website where the citizens from Diaspora will be able to ask questions on migration issues and where competent authorities or community members can get involved in solving them. The creation of a *Council* that would include representatives of Diaspora could help exchange ideas about addressing some personal issues affecting community members, and exchanging experience. Thus, the successful practices could make easier solve them.

2. Economic development. In our country a number of strategies, national programs and laws have been adopted on developing the agricultural and industrial sector at local, regional and national level. At the same time, the Ministry of Agriculture, Regional Development and Environment is the central specialized body of public administration that ensures the implementation of governmental policies in the areas of activity it is entrusted. Within the LPA authorities of the IInd level, there is the Department of Agriculture and Economic Development, which ensures the development of agro-industrial sector development programs and supports innovative initiatives by developing measures aimed at developing entrepreneurship, small business and unfair competition. At the same time, within the LPA authorities of the Ist level some mayoralities have opened committees that operate in this field: the Economic and Financial Commission; the Agriculture, Environment Protection and Territorial Planning Commission. Thus, public authorities strive to ensure the development of local communities through the diversification of economic and public activities based on the rational use of local human resources

under the conditions of protection the local natural and cultural environment.

On the other hand, more and more civil society institutions are involved in informing and educating citizens on issues related to economic development. We also notice a growing trend of CSIs to involve a big category of population in various developed projects and programs in order to make them proactive, to think about community development in terms of general welfare, to act innovative and responsible, and jointly, using and regenerating local resources.

At the same time, the creation of conditions for economic progress for community implies the continuous reforming of the educational system in the field of entrepreneurship and professional training, the provision of consultancy services, technical-financial assistance, information and resources to help individuals develop their own business in agricultural and industrial field. This is the case for the non-governmental sector, which has been doing a number of activities in recent years. Its actions include programs on generating citizens' incomes, and their success depends on the correct identification of local problems and needs, as well as on the target group directly involved in the economic progress of the community.

In addition to the financial support provided by representatives of the non-governmental sector, it is necessary for citizens who have opened a business for the first time to know and understand the issues of accounting, business planning, and some legislative issues, including employment work, taxation, etc. Also (in) formal organizations operating at local, regional and national level are working to provide people with training and help them find a job in their community.

Among the most relevant institutions of civil society institutions that are working in the field of economic development are: IDIS “Viitorul” (Chisinau municipality), CONTACT Center (Chisinau municipality), PA PBN (Balti municipality), ODIMM (Chisinau municipality), JCI Moldova (Chisinau municipality), Rural Development Agency (RDA Orhei), as well as economic agents.

And if we assess the current general situation and the impact of local actions, we see that there are still a number of economic issues that are not solved, and the representatives of the associative sector face more challenges in achieving this goal.

One of them is that the carried out activities do not have a national coverage. Many of the CSIs' actions are limited to either a particular locality, a region or to a small number of people. There is also lack of coherence, continuity of implemented programs. These programs are often stopped because of poor professional competence of the employees or the

lack of financial resources. We think that it is necessary to involve citizens in social entrepreneurship programs by providing small business development facilities and more support from the state. It is also necessary to organize economic activities that are adapted to realities of Moldovan rural space, by capitalizing the human potential and applying some economic policy measures at all levels, which contribute to the development of human resources in rural areas.

3. Ensuring gender equality implies engaging women and men in the same rights, responsibilities and opportunities in different spheres of society based on equal competencies and aspirations. Both the state through legal means and citizens by overcoming certain stereotypes must guarantee this right in any democratic state. The adoption of legislation in this field has been crucial to ensure de jure equal treatment for women and men. The Constitution of the Republic of Moldova establishes that women and men are equal before the law and public authorities, and the Law on Equality between women and men states the necessity to include its principles in all public policies, strategies and programs, normative acts, etc.

As a result, the Government Commission for Gender Equality between men and women has been established and the Direction of Gender Policies and Prevention of Violence against Women is carrying out a series of activities in order to achieve the tasks stipulated in the legislation. Within the LPA authorities there were also opened gender units.

Although the Moldovan legislative framework offers women the same rights as men for participation in the political process, social services, health care, education, employment, etc., in reality there are a number of difficulties. Among the most pressing issues remain: empowering women in the political, economic and social spheres, violence against women. Equality of chances in the Republic of Moldova does not exist because women often have a double burden: family maintenance and raising children (43%), the existence of biological differences between women and men (33%), gender differentiation in the Bible (25%), the incapacity of women to practice certain professions (24%), the unfair payment of women compared to men (16%), women are not promoted to positions of leadership (14%) and are not accepted in politics (11%). At the local level, regrettably, stereotypes still prevail over women's role and place in society, where the professional life is often ignored, priority being given to family and household chores.

Women's involvement in political life has also evolved over time. Thus, the number of deputies in the Legislature of the Republic of Moldova evolved as follows: 1998- 9 women (8.7%); 2001 - 16 women (15.8%);

2005 - 21 women (20.7%); 2009 - 26 women (25.7%); 2010 - 20 women (19.8%).

Even if the figures are higher than those in 1998 and 2001, this level of women's representativeness is not enough to ensure the equality of mandates between both genders. One solution is to adopt the representative quota⁵. The bill on gender quota is awaiting Parliament's second reading approval since July 2014⁶. Such parties as: National Liberal Party (*Partidul Național Liberal - PNL*), Liberal Democratic Party of Moldova (*Partidul Liberal Democrat Moldova-PLDM*), Social Democratic Party (*Partidul Social Democrat - PSD*) (November, 2010) have already gone through the experience of stipulating in the statute the share of at least 30% representing the gender in the governing bodies and on the electoral lists. In 2015, women represented 20.7% in the Parliament of the Republic of Moldova, and in the current Legislature 23 women (23.2%) are deputies. At the same time, the political participation of women in the Government is 25%, and in the administrative bodies at local level is even smaller, accounting about 18.1%⁷. We note that in the LPA authorities, women often have the functions of vice-mayors, secretaries, consultants. At the same time, the leading positions in public institutions (schools, kindergartens, hospitals, etc.) are handled mostly by women.

In order to ensure gender equality, civil society institutions use various actions: advocacy, education and training. They are struggling to recognize the enormous contribution that women have in family and society, as well as to combat stereotypes, especially at the local level. And their participation in various local, national or international activities demonstrates the made effort to promote new ideas as well as to monitor (not) undertaken actions by public authorities.

The most active civil society institutions working in the field of gender equality are: Center Partnership for Development (Chisinau municipality), 50/50 Women's Political Club (Chisinau municipality), Gender-Center (Chisinau municipality), the Association of Women's Business (Balti

⁵ D. Terzi-Barboșie, *Promovarea egalității genurilor și abilitarea femeilor. Aportul societății civile și al sectorului privat la atingerea țintelor naționale ale ODM 3 în Republica Moldova*. Chișinău. 2012. p. 22. <http://ipp.md/public/files/Publicatii/2012/IPP_report_3_pages_RO.pdf>http://ipp.md/public/files/Publicatii/2012/IPP_report_3_pages_RO.pdf>, (09.08.2016).

⁶*Raportul Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității pentru Evaluarea Periodică Universală a Republicii Moldova*. Sesiunea a 26-a Chișinău. 23 martie, 2016. p. 3. <http://www.egalitate.md/media/files/files/upr_rom_7015173.pdf>, (29.09.2016).

⁷*Ibidem*.

municipality), the Association of Women's Business from the Rural Sector (Riscani district), the Association of Women's Business "FEMIDA" (Cahul Municipality), the Women's Association of Gagauzia (Comrat municipality).

And from the information analyzed, it can be remarked that although many civil society institutions are involved in this sphere of activity, however, only a few of them demonstrate economic viability and constant commitment in gender equality field. Even though CISs are motivated and interested in contributing more to ensuring gender equality, they do not have national coverage in the subject matter and do not have the necessary funds for it. Most of them lack the necessary equipment and (human, financial, and logistical) resources for a broader implementation of their programs. Some organizations that operate at national and local level are highly dependent on foreign funding. Thus they are unable to plan future sustainable activities according to the development priorities of the local community. At the same time, a new trend is emerging in the associative sector: a small category of non-governmental organizations include the gender perspective in organizations and projects, which contributes significantly to improving the situation in the field of reference⁸.

Our recommendations for ensuring gender equality by civil society institutions include: conducting regional and local education/awareness campaigns, focusing primarily on changing stereotypes and negative social attitudes about women's status; continuous support of trainings and public lessons especially in rural areas; developing and distributing informative/methodical materials, including guides to ensure gender equality in educational, health and justice institutions; the involvement of economic agents in promoting empowerment of women at work place by improving internal regulations, salary policies, and actions aimed at reconciling work and family life.

4. Personal development of young people. Personal development through the provision of youth training programs is an important objective in the socio-economic and cultural growth of the country. Although the Law on Youth regulates a range of rights and facilities for this category of people, only 8.1% of young people fully know their rights, 44.6% know basic rights and 38.9% are partially informed in the field of youth

⁸Terzi-Barbaroșie D. *Promovarea egalității genurilor și abilitarea femeilor. Aportul societății civile și al sectorului privat la atingerea țintelor naționale ale ODM 3 în Republica Moldova.* Chișinău. 2012. p. 22.
<http://ipp.md/public/files/Publicatii/2012/IPP_report_3_pages_RO.pdfhttp://ipp.md/public/files/Publicatii/2012/IPP_report_3_pages_RO.pdf>, (09.08.2016).

legislation. Also, about 30.3% of young people are most often discriminated in employment, in decision-making at community level and in educational institutions. That is why civil society institutions invest enormously in human capital, especially the young people, in order to contribute to their social integration, to involve them in social, economic, cultural life, to support and promote talented young people and to raise awareness of society in youth problems and favoring the socialization process.

Non-governmental sector also aim at providing non-formal education for young people from local communities through training programs and seminars, roundtables, conferences, study visits, etc. These actions are becoming more widespread for young people because they develop a range of personal skills to make young people more ready in the real life of society, to capitalize on their skills and to improve them, to orient themselves more easily in choosing the profession, etc.

The most active (in) formal organizations that operate at national, regional and local level and which contributed to the personal development of young people are: the Youth Resources Center „DACIA” (Soroca municipality), Youth for the Rights of Life (Tinerii pentru dreptul la viață - TDV (Balti municipality), PA „Mostenitorii” (Balti municipality), the Training Institute in Development „Millenium” (Chisinau municipality), Eco-Razeni (Razeni village/Ialoveni district), PA „Perspectiva” (Cahul municipality), (public or private) schools and high schools and higher education institutions.

However, if we evaluate the overall activities and the impact the organizations have had on achieving this goal, we will notice that the carried out actions are rather related to the provision of services or the direct support of beneficiaries and target groups. There is no an institutionalized political dialogue with the state. The adopted reforms, policies and strategies are very difficult to be applied. Thus, (in) formal organizations carry out more trainings and conferences with children and young people in local communities and less elaborate national policies with the Ministry of Education, Culture and Research in the interest of beneficiaries. At the same time, some civil society institutions have managed to create national platforms and coalitions to become more representative in relation to the CPA and LPA authorities and to inform about some problems of young people in order to solve them. At the same time, the reduction of inequality and social exclusion could be achieved through the involvement of young people in the continuous training process. And this process could contribute to the promotion of active participation in democratic life. Therefore, among our recommendations to ensure the personal development of young people, we find: providing opportunities for greater involvement of young

people in various training programs and projects. It is necessary for the civil society institutions that operate in this field to inform young people fairly and transparent about the events to be held in order to provide equal participation of all those interested in these activities. At the same time, Moldovan CSIs need to be encouraged, supported and strengthened locally, regionally and nationally to create a safe future for the entire population.

5. The social protection of citizens is the key element in achieving the social-economic reforms that are taking place today in the country. According to the Constitution of the Republic of Moldova (Article 47), the state is obliged to ensure that every person has a decent living standard, to protect him/her against unemployment, sickness, disability, old age or in other cases he/she can not ensure his/her existence due to circumstances beyond his/her will. Social services are a component of the national system of social assistance and aim to support vulnerable people in overcoming difficult situations, preventing and combating the risk of social exclusion, increasing the quality of life and promoting social cohesion.

The problem of social protection at the local level is caused by the low number of social workers, old equipment for people with disabilities, the lack of social canteens, insufficient cooperation between PCA/LPA and social welfare sections at the local level. Also, very few public associations in the country work to support state policies in the field of social protection of various disadvantaged groups. However, those (in) formal organizations that operate in this field, take actions to provide social care services at home. They create social care canteens and shelters for the elderly and disabled people. In the case of social non-protection, lack of material goods, difficult financial situation, the representatives of the non-governmental sector provide humanitarian aid in the form of goods, financial assistance, voluntary donations, technical and medical equipment, clothes etc. However, the number of civil society institutions that operate locally in this field is too low. And the existing organizations are doing quite modest activities for the time being.

The most active civil society institutions that have achieved some good results in ensuring the social protection of citizens are: PA „Soarta” (Soroca municipality), PA „Demos” (Edinet municipality), PA „Motivation” (Chisinau municipality), Rehabilitation Center for Victims of Torture „Memoria” (Chisinau municipality), PA „Filocalia”(Chisinau municipality), the Orthodox Church in Moldova and the Social Mission of Diaconia (Chisinau municipality).

Although a number of actions have been taken in the effort to ensure the social protection of citizens, we note that nowadays social services are provided by very few civil society institutions and to a small group of

people. So the carried out actions do not cover the existing demand in local communities. Institutionalized care services are very demanding.

This is explained by the underdevelopment of community social services. And in order to improve the situation, it is necessary to take into account the following recommendations: making the social benefits system more efficient by directing them to poorer people and focusing on social groups who are at risky situations; developing the community service system by diversifying and improving the quality of social assistance services and involving civil society more actively in the process; developing and implementing specific programs, such as: protection of solitary persons, protection of persons with disabilities. Also, nationally and locally registered civil society institutions should make great efforts to create more social care canteens in rural areas and encourage more volunteers to handle homeless care for the needy persons.

In conclusion, we mention that even if there are registered several thousands of civil society institutions in the Republic of Moldova, few of them are functional. We have insisted, however, on exemplifying some CSIs that contribute to the realization of the five specific functions of local community development and have the capacities and experience to solve the local problems.

While the system and legal regulations on the activity of the non-governmental sector do not appear to create serious impediments to proper conduct their activities, many of the organizations are struggling with the sustainability of their actions and are almost entirely dependent on donor funding. This leads to the expansion of the fields of activity in order to be eligible for funding by various donors. On the other hand, this implies a lack of profound specialization and shallow experience in all areas. Moreover, the lack of funds hinders the continuity of previously implemented projects. And a solution would be for civil society institutions to benefit from more trainings on fundraising techniques and encouraging internal funding.

Also, the activities of civil society institutions are organized mostly in the state language, which implicitly excludes a significant part of people who do not know or speak the state language quite well. These are persons belonging to ethnic minorities or those who do not live in the capital, but in villages, regions, etc., which are mostly populated by persons belonging to ethnic groups. Thus, due to ethnic diversity, age or place of living, these people are almost completely deprived of any protection by civil society institutions about their political, economic, social or cultural rights. Therefore, supporting the activities of CISs that provide help and assistance in different languages would contribute to the mobilization of the people

currently left less in the attention of the state and the non-governmental sector.

A big part of the civil society institutions are concentrated in the capital. Although they carry out certain activities in rural areas, they are more occasional than constant. Thus, it is necessary to support the Chisinau-based organizations on the creation of regional or local networks in rural areas, in order to sustain the development and permanent functioning of CSIs outside the capital, primarily in the northern and southern areas of the country whose necessity becomes stringent.

A democratic society implies the existence of a multi-party political system, a competitive market economy, and the mobilization of citizens to become active and responsible. A civil society is strong, and (in) formal organizations - effective only when human rights are respected, democratic values and good governance are promoted, once with strengthening ethical and moral norms, as well as increasing the responsibility of individual behavior of citizens. The civil society sector in the Republic of Moldova has already been in a state of positive change in local community development, contributing to the country's economic and socio-cultural agenda. Thus, the support of civil society institutions by both national governments and the international community is imperative in order to enable them to further develop their activities in promoting human rights, peaceful coexistence of ethnic minorities and strengthening relations with Diaspora, economic development, social protection of citizens, supporting young people by carrying out various programs and at the same time achieving full gender equality of its population.

We believe that the general conclusions and recommendations presented in this article will contribute to raising awareness of the citizens' problems, but also to the role played by civil society institutions in the development of the local community. At the same time, we hope that these issues will be found on the working agenda of government authorities, local government, and funding organizations to ultimately contribute to the general well-being of citizens.

BIBLIOGRAPHY

Books and articles

1. Brighidin A., Didenco V. *Catalogul organizațiilor neguvernamentale active în domeniul drepturilor omului din Republica Moldova*. Chișinău: PNUD Moldova, 2005. p. 114.
2. Budurina-Goreacii C. *Societatea civilă și buna guvernare: cazul Republicii Moldova*, [in:] *Studia Universitatis Moldaviae*. (Seria Științe Sociale). Nr. 8 (78). Chișinău: CEP USM, 2014. p. 10.

3. Munteanu A., Grigoriu A., Rusu S., Vacarciuc O., Susanu S. Roman D. *Manualul funcționarului public*. (Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova) Chișinău, 2011. p.35 <http://ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/manualul_funcționarului_public.pdf>, (16.09.2017).
4. Terzi-Barbaroșie D. *Promovarea egalității genurilor și abilitarea femeilor. Aportul societății civile și al sectorului privat la atingerea țintelor naționale ale ODM 3 în Republica Moldova*. Chișinău. 2012. p. 22. <http://ipp.md/public/files/Publicatii/2012/IPP_report_3_pages_RO.pdf>http://ipp.md/public/files/Publicatii/2012/IPP_report_3_pages_RO.pdf>, (09.08.2016).

Press and Internet:

1. *Moldova răspunde nesigur la recomandările RUP*, <http://www.cido.org.md/index.php?option=com_content&view=article&id=76%3Amoldova-rspunde-nesigur-la-recomandările-rup&catid=10%3Acidogeneral&Itemid=5&lang=ro>, (29.08.2016).
2. *Raportul Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității pentru Evaluarea Periodică Universală a Republicii Moldova*. Sesiunea a 26-a Chișinău. 23 martie, 2016. p. 3. <http://www.egalitate.md/media/files/files/upr_rom_7015173.pdf>, (29.09.2016).

Reviewer: Professor Vakhtang Maisaia, Georgian Technical University.

კაროლინა ბუდურინა-გორეაცია, სვეტლანა ჩეხოტარი
მოლდოვის სამოქალაქო საზოგადოების ზოგიერთი ორგანოების
საქმიანობის შეფასება ადგილობრივი თანამეგობრობის
განვითარებაში

რეზიუმე

ამ სტატიაში შეფასებულია ძირითადი საქმიანობა, რომელიც ორგანიზებულია ადგილობრივი სამოქალაქო საზოგადოების განვითარებაში. ანალიზმა ყურადღება გაამახვილა ხუთი კონკრეტული ფუნქციის შესასწავლებლად, კერძოდ: ეთნიკური უმცირესობების უფლებების და ადამიანის უფლებების ხელშწყობა, აგრეთვე, მშვიდობიანი თანაარსებობისა და მოლდოვის დიასპორის ურთიერთობების განმტკიცება. ეკონომიკური განვითარება; გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფა; ახალგაზრდების პიროვნული განვითარება და მოქალაქეების სოციალური დაცვა. ასევე არსებობს გარკვეული

რეკომენდაციები, თუ როგორ უნდა მოგვარდეს მოქალაქეების წინაშე არსებული პრობლემები, ასევე სამოქალაქო საზოგადოების ინსტიტუტების მიერ მიღებული ზომების შესახებ მოქალაქეთა უკეთესი ცხოვრების უზრუნველსაყოფად.

საკვანძო სიტყვები: სამოქალაქო საზოგადოების ინსტიტუტები, ადგილობრივი საზოგადოების განვითარება, მონაწილეობა, მოქალაქეები, საერთო კეთილდღეობა, პრობლემები, რეკომენდაციები.

რეცენზენტი: პროფესორი ვახტანგ მაისაია, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

**Каролина Будурин-Гореация, Светлана Чеботари,
ОЦЕНКА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НЕКОТОРЫХ МОЛДОВСКИХ
УЧРЕЖДЕНИЙ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В РАЗВИТИИ
МЕСТНОГО СООБЩЕСТВА**

Резюме

В этой статье оцениваются основные виды деятельности, которые были организованы некоторыми институтами гражданского общества в области развития местного сообщества. Анализ был посвящен рассмотрению пяти конкретных функций, а именно: поощрение прав человека, мирное сосуществование этнических меньшинств и укрепление отношений с молдавской диаспорой; экономическое развитие; обеспечение гендерного равенства; личностного развития молодежи, а также социальной защиты граждан. Кроме того, предлагаются некоторые рекомендации о том, как решать проблемы, с которыми сталкиваются граждане, а также о мерах, которые должны быть приняты институтами гражданского общества для обеспечения лучшей жизни граждан.

Ключевые слова: институты гражданского общества, развитие местного сообщества, участие, граждане, общее благосостояние, проблемы, рекомендации.

Рецензент: Профессор Вахтанг Майсая, Грузинский технический университет.

თამთა მეგრელიშვილი
გენდერული ბიუჯეტირება როგორც პრობლემის გადაჭრის გზა

დღეს მსოფლიო გლობალიზაციის ფონზე სერიოზული სასიკეთო თუ სავალალო გამოწვევების წინაშე დგას. მოდერნიზაციის პროცესმა „დიდი შეშფოთება“ გამოიწვია რადგან ინდუსტრიული საზოგადოებიდან ან ინფორმატიკის სამყაროში გადასვლამ ფიზიკური შრომა გონებრივით შეიცვალა და ამით თითქოს დამკვიდრებული და საზოგადოებაში „მიღებული“ ქალისა და მამაკაცის როლების დისბალანსი გამოიწვია. არსებული გამოწვევების ფონზე ჩვენი საკვლევი თემით აუცილებლად მიგვაჩნია პოლიტიკური სტრუქტურებისა და პრაქტიკის, მიზანდასახული განახლება და საჭიროების შემთხვევაში სხვა ქვეყნების სისტემების საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებით შეცვლა. გთავაზობთ გენდერულ ბიუჯეტირებას როგორც ერთ-ერთი მექანიზმს სურვილით, აღნიშნული პრაქტიკა დაინერგოს საქართველოს რეალობაში.

საკვანძო სიტყვები: გენდერული ბიუჯეტირება, გენდერული მენისტრიმინგი.

ქვეყნის პოლიტიკურ და გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში ქალები და მამაკაცები წარმოადგენენ სრულფასოვან და აქტიურ მონაწილეებს. ქალთა და მამაკაცთა შორის დისკრიმინაციის არარსებობა და თანაბარი უფლებები ყველა სფეროში, იქნება ეს პოლიტიკური, ეკონომიკური თუ სოციალური ცხოვრება, არის ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო და რეგიონალური სამართლის მონაპოვარი. ამ ყოველივეს საფუძველი გახდა 1948 წლის „ადამიანის უფლებათა უნივერსალური დეკლარაცია“ (UDHR), [1], რომლის პირველ მუხლშიც მითითებულია, რომ „ყველა ადამიანი დაბადებით თავისუფალია და თანასწორი თავის ღირსებებსა და უფლებებში.“ ასევე, დემოკრატიის მიღწევა მოითხოვს თანამშრომლობას მამაკაცებსა და ქალებს შორის საზოგადოებრივ ურთიერთობებში, სადაც ისინი მუშაობენ თანაბარ პირობებში მიუხედავად მათი განსხვავებებისა.“

ქალთა ჩართულობა ქვეყნის გადაწყვეტილებების მიღების და მმართველობის პროცესში მხოლოდ ადამიანის ფუნდამენტური უფლებების არგუმენტს არ ემყარება მას პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს რადგან მის გარეშე ვკარგავთ დემოკრატიული და განვითარებადი საზოგადოების მშენებლობის შანსს. 1995 წელს კავკასიის ყველა ქვეყანა შეუერთდა კონვენციას „ქალის დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“ (CEDAW)[2] შეიქმნა მუდმივმოქმედი სპეციალური სახელმწიფო კომისიები, რომელთა ფუნქცია სახელმწიფო გენდერული პოლიტიკის შემუშავება და გატარებაა მაგრამ განვლილი რეპრესიული გამოცდილების კვალი საზოგადოების ფსიქოლოგიურ განწყობებზე ისე აისახა, რომ დღეს დასავლეთიდან „დაკვეთის“ გარეშე გვიჭირს ჩვენი ქვეყნის განვითარებისათვის აუცილებელი ზომების მიღება. მოკვლევულ სხვა მასალებთან ერთად არჩევნების გენდერული სტატისტიკაც ამის ნათელი მაგალითია [3] მსოფლიო პოლიტიკური რუკის მონაცემებით, რომელიც ქალთა პოლიტიკაში ჩართულობას ასახავს, საქართველო 2017 წლის მონაცემებით 129-ე ადგილზეა ქალთა წარმომადგენლობით პარლამენტში, რაც პარლამენტის სრული შემადგენლობის 12%-ია რაც სავალალო მაჩვენებელთა კატეგორიაში გადის.[4,5]

სახელმწიფოს რომელსაც განვითარების ამბიცია აქვს პოლიტიკის განსაზღვრისას ვალდებულია თანაბრად გაითვალისწინოს ქალისა და მამაკაცის ინტერესები, საჭიროებები სწავლის, შრომის ბაზარზე დასაქმების, ანაზღაურებისა და სხვა მიმართულებებით რათა დაცული იყოს ადამიანის საყოველთაოდ აღიარებული უფლებები. სწორედ ამ პრინციპების დაცვის ხარისხია ქვეყნის დემოკრატიულობის საზომი ბარომეტრი. ამ მიზნის მისაღწევად მრავალმა ქვეყანამ წარმატებით გამოიყენა გენდერული ბიუჯეტირების მექანიზმი რომელიც არის გენდერული სახელმწიფო პოლიტიკის ერთ-ერთი მთავარი მიმართულება და პოლიტიკური დეკლარაცია, რომელიც ასახავს ეკონომიკურ და სოციალურ პრიორიტეტებს, უზრუნველყოფს ქვეყანაში არსებული რესურსების განაწილებას გენდერულად დიფერენცირებული პრინციპით და ემსახურება გენდერული თანასწორობის განხორციელებას სახელმწიფო ფინანსების

წარმოებასა და განაწილებაში. გენდერული ბიუჯეტი გენდერული მენისტრიმინგის ერთ-ერთი მთავარი ფინანსური ინსტრუმენტია და იძლევა საშუალებას ქალებისა და მამაკაცების ინტერესების შესაბამისად დაიხარჯოს სახელმწიფო სახსრები. გენდერული ბიუჯეტირებისას კეთდება ბიუჯეტის ანალიზი რათა ეფექტურად დავინახოთ რა გავლენას ახდენს ფინანსების ამგვარი დაჯგუფება ეროვნული ეკონომიკის განვითარებაზე (ეკონომიკური ზრდა, სიღარიბის შემცირება, ინვესტირება, და ა.შ.) მოითხოვს ხარჯებისა და შემოსავლების დანაწევრებასა და მათი ზემოქმედების შესწავლას ქალსა და კაცზე. ავლენს იმ სფეროებს, სადაც მთავრობის პოლიტიკას აქვს ჩავარდნები საზოგადოებრივი მოხმარების ყველა ფორმაში გენდერული სხვაობის არსებობის მიზეზისა და შედეგების იდენტიფიკაციის გზით ეხმარება მთავრობას იმის დადგენაში, თუ როგორ უნდა გაუმჯობესდეს პოლიტიკის ეფექტიანობა. ავსტრალია იყო პირველი ქვეყანა, რომელმაც დაიწყო ასეთ ბიუჯეტის დანერგვა კერძოდ მოახდინა ქალებისათვის დანახარჯის განსაზღვრა ანუ იმ პროგრამების ღირებულების განსაზღვრა, რომელიც უპირატესად ქალებისათვის იყო გამოყოფილი. შექმნა სახელმწიფო სექტორში დასაქმებისათვის თანასწორი პირობები რომელიც გულისხმობდა როგორც თანაბარი რაოდენობის ქალისა და კაცის მენეჯერულ თანამდებობებზე დასაქმებას, ასევე მათ ხელფასებშიც სხვაობის შემცირებას.

მოახდინა იმ ხარჯების განსაზღვრა, რომელსაც ხელისუფლება გამოიყენებდა იმისათვის, რომ მომავალში მოეხდინა გენდერზე ორიენტირებული ბიუჯეტის სრულყოფა.[6]

ასეთი ბიუჯეტი გახდა კარგი იარაღი ქალების დისკრიმინაციის წინააღმდეგ ბრძოლაში. ამასთან, გენდერული ბიუჯეტის თვისებებმა – ტრანსფარენტულობამ, მოქნილობამ, ზედამხედველობამ მთავრობის საქმიანობაზე, შესაძლებელი გახდა ასეთი მიდგომები გამოყენებული ყოფილიყო განვითარებული დემოკრატიის ქვეყნებშიც, სადაც მოქალაქეებს მიეცათ საშუალება მიეღოთ ადექვატური და სრული ინფორმაცია.

საქართველოში 2008 წლამდე სახელმწიფო ბიუჯეტის პოლიტიკა მკვეთრად მასკულინიზებული იყო, სახელმწიფო ბიუჯეტის მნიშვნელოვანი ასიგნაციები გამოყოფილი იყო

თავდაცვაზე, საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვაზე, 1998 წლიდან იქმნებოდა გენდერული თანასწორობის გეგმა სამოქალაქო საზოგადოების აქტიური თანამონაწილეობით, რომელიც მტკიცდებოდა პარლამენტის ან პრეზიდენტის მიერ, სამწუხაროდ ამ გეგმის არც ერთი მიმართულება სახელმწიფოს მხრიდან არასოდეს არ ყოფილა დაფინანსებული, საქართველოს პარლამენტის გენდერული თანასწორობის საბჭოს 2017 წლის სამოქმედო გეგმის მიხედვით, განისაზღვრა ამ მიმართულებით გასატარებელი ღონისძიებები, კონკრეტული შემსრულებელი სუბიექტები, შესასრულებელი სამუშაო და ამ სამუშაოთა შესრულების ვადა[7] ბიუჯეტის შემუშავებისას გვესაჭიროება სქესთა თანასწორობაზე დაფუძნებული მოქმედების გეგმა, კომპლექსური მიდგომით და ამასთან უპრიანი იქნება ბიუჯეტის შედგენის პროცესს წინ უსწრებდეს კვლევა საკითხის მიზანშეწონილობის შესახებ. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტი ჯერ კიდევ ადამიანთა სოციალური მდგომარეობის ამსახველ პროგრამებს მოიცავს მაგ: სტრატეგიული გეგმის პერიოდულ ანალიზში ძირითადად ზოგადი ხასიათის ჩანაწერებია - “შემცირდება უმუშევრობის დონე” და არსად ჩანს დასაქმებულთა და უმუშევართა კლასიფიკაცია ქალისა და მამაკაცის დონეზე. არც კონკრეტული ქმედებებია გაწერილი.

საჭიროა პოლიტიკური ნების არსებობა რადგან ვერცერთი პროექტი ვერ განხორციელდება წარმატებით ხელისუფლებასთან კოოპერაციის გარეშე, განსაკუთრებით, თუ ეს ეხება სახელმწიფო ფინანსების რეფორმებს.

საჭიროა გენდერული თანასწორობის პოპულარიზაცია ტრენინგების, კონფერენციების გზით და მნიშვნელოვანია რომ ამ საქმიანობაში ჩაერთონ ექსპერტები, არასამთავრობო ორგანიზაციები, პოლიტიკური პარტიები. საჭიროა ტრანსფერენტულობა და კოოპერაცია ანუ ექსპერტული ანალიზები ეკონომიკის, პოლიტიკის სოციოლოგიური და ფინანსური თვალთახედვით.

გრძელვადიანი სტრატეგია რადგან გენდერული ბუჯეტი არ შეიძლება დაინერგოს სწრაფად, იგი უნდა გახდეს ხანგრძლივი პერიოდის მიზანი პლუს პოლიტიკური პარტიების ლობბი. მთავარი ამოცანაა რომ გენდერული ბიუჯეტის მიზანი გახდეს არა

რომელიმე გენდერული სეგმენტისათვის მეტი თანხის გამოყოფა, არამედ დისკრიმინირებული ჯგუფების სოციალური და ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება.

ამიტომ სახელმწიფო პოლიტიკით ოჯახებში უნდა დაინერგოს გენდერული შემადგენლობის გათვალისწინებით დახმარების მრავალნაირი სერვისი. სახელმწიფომ უნდა შექმნას მონაცემთა ბაზა სადაც განთავსდება ინფორმაცია მოსახლეობის დემოგრაფიული მდგომარეობის, უმუშევართა კვალიფიკაციის, განათლებისა და სხვათა შესახებ.

ლიტერატურა

References:

1. adamianis uflebaTa sayovelTao deklaracia, gaerTianebuli erebis organizacia, 10 dekemberi, 1948 weli. onformacia xelmisawvdomia Semdeg bmulze: <<http://bit.ly/2EAE9MH>> (bolo wvdoma ganxorcielda: 16.02.2018).
2. The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW), UN, 1979 weli, informacia xelmisawvdomia Semdeg bmulze: <<http://bit.ly/1jEADx3>> (bolo wvdoma ganxorcielda: 16.02.2018).
3. centraluri saarCevno komisiis mier warmoebuli kvlevebi. informacia xelmisawvdomia Semdeg bmulze: <http://bit.ly/2BypmiQ>
4. UN reports slow women's political parity; launches latest 'Women in Politics' map, 15 marti, 2017 weli, informacia xelmisawvdomia Semdeg bmulze: <<http://bit.ly/2Gn7dnA>> (bolo wvdoma ganxorcielda: 16.02.2018).
5. GENDER QUOTAS DATABASE, informacia xelmisawvdomia Semdeg bmulze: <http://bit.ly/2HbKQ5D> (bolo wvdoma ganxorcielda: 16.02.2018).
6. Commonwealth of Australia, Rhonda Sharp, Monica Costa, 2011 weli, gv.7. informacia xelmisawvdomia Semdeg bmulze: <<http://bit.ly/2Eo4Unr>> (bolo wvdoma ganxorcielda: 16.02.2018).
7. saqarTvelos parlamentis genderuli Tanasworobis sabWos 2017 wlis samoqmedo gegma. informacia xelmisawvdomia Semdeg bmulze: <<http://bit.ly/2Ch2LUM>> (bolo wvdoma ganxorcielda: 16.02.2018).

რეგენზენტი: ასისტენტ-პროფესორი ბესო შერაზადაშვილი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Tamta Megrelishvili

GENDER BUDGETING AS A WAY TO SOLVE THE PROBLEM

Summary

Today with the background of globalization, the world is facing serious beneficial or deplorable challenges. Modernization process invoked Big Concern as transition from industrial society to informational world changed physical work into mental one, causing misbalance of the adopted roles of woman and man in society. In any country, where the primary modernization is being carried out, there is always danged of conflict with experienced valuables and proposed new valuables, and Georgian reality is stuck in this process as well.

Taking into account the current challenges, with our investigational topic, we consider purposed update of political structures and practices and if necessary, change of those taking into account the best practice of other countries. Thus, we will talk about necessity of the gender budgeting as one of the required mechanisms, and the indicated practice shall be introduced in Georgia.

Keywords: gender budgeting, gender mainstreaming.

Reviewer: Assistant-Professor Beso Sherazadashvili, Georgian Technical University.

Тамта Мегрелишвили

ГЕНДЕРНОЕ БЮДЖЕТИРОВАНИЕ КАК ПУТЬ РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМЫ

Резюме

На сегодняшний день процесс глобальной модернизации стоит перед серьезным положительными или же отрицательными вызовами и порождает «большое возмущение» со стороны общества; с переходом в мир информатики физический труд был заменен умственным и тем самым, вызван дисбаланс в «принятых» в обществе женских и мужских ролей. В любой стране, там где не происходит первичной модернизации, всегда есть опасность создания конфликта

между уже имеющимися и новыми ценностями, на данный момент грузинская реальность также ведет борьбу с данными процессами.

На фоне данных вызовов по исследуемой нами теме считаем необходимым целенаправленное обновление политических структур и практики, а в случае необходимости и замену с учетом наилучших практик других стран. На данный момент мы будем говорить о гендерном бюджетировании, как о необходимости одного из механизмов по внедрению в грузинскую реальность.

Ключевые слова: гендер, гендерное бюджетирование.

Рецензент: Ассистент-профессор Бесо Шеразадашвили, Грузинского Технического Университета

ეკონომიკა

გენო მორჩილაძე საგადასახადო შეთანხმება

თანამედროვე მსოფლიოში ეკონომიურ პოლიტიკას სახელმწიფო სტრუქტურები ახორციელებენ. მიზანი ზოგადად ეკონომიკის განვითარებაა. ამ რეალობაში ერთ-ერთ ძირითად მიმართულებას საგადასახადო პოლიტიკა წარმოადგენს. მისი უმთავრესი, ფუნდამენტური პრინციპია ბიუჯეტის შევსება და მეწარმეებისათვის მასტიმულირებელი პოლიტიკის გატარება.

ამისათვის პრიორიტეტული მნიშვნელობის ამოცანად მიგვაჩინია ისეთი საკითხების მოგვარება, როგორებიცაა მაგალითად, საგადასახადო შეთანხმების პრაქტიკის დახვეწა-დაზუსტება, ფინანსთა სამინისტროსა და ბიზნეს შორის ეფექტური, მობილური კომუნიკაციის დარეგულირება. ამ ჭრილში შემოსავლების სამსახურის როლის უფრო მეტად მკაფიოდ განსაზღვრა.

საკვანძო სიტყვები: საგადასახადო შეთანხმება, გადასახადის გადამხდელი, საგადასახადო დავალიანება.

მსოფლიოს ყველა სახელმწიფოში ეკონომიურ პოლიტიკას სახელისუფლო სტრუქტურები ახორციელებენ, რომელიც ეკონომიკის განვითარებისკენ არის მიმართული. ერთ-ერთ ძირითად ეკონომიკურ პოლიტიკას განეკუთვნება საგადასახადო პოლიტიკა. საგადასახადო პოლიტიკის უპირველესი მოთხოვნა არის ბიუჯეტის შევსება და მეწარმეების სტიმულირება, ამისათვის კი საჭიროა იყოს გამართული საგადასახადო კოდექსი და საგადასახადო პოლიტიკა ქვეყნის მაშტაბით. ამით შესაძლებელი იქნება ქვეყნის საბიუჯეტო შემოსავლების საგადასახადო ნაწილის შევსება და რაც მთავარია სამომავლოდ გადასახადის გადამხდელ მეწარმეებსაც ჰქონდეთ შემდგომში განვითარების სტიმული და პერსპექტივა. საგადასახადო სამართლის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანეს დარგს განეკუთვნება საგადასახადო შეთანხმება.

საგადასახადო შეთანხმების ინსტიტუტი საქართველოს კანონმდებლობაში 2011 წლიდან დაინერგა. საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 292-295-ე მუხლებით გათვალისწინებულია საგადასახადო ორგანოსა და გადასახადის გადამხდელს შორის შეთანხმების გაფორმების წესები. საგადასახადო ორგანოსა და გადასახადის გადამხდელს შორის შეთანხმების საგანი შეიძლება იყოს;

- 1) გადასახადების ან/და სანქციების შემცირება;
- 2) გადასახადის გადამხდელის მიერ არადეკლარირებული საგა-და-სახადო ვალდებულებების განსაზღვრა ან/და შემცირება.
- 3) მომავალ საგადასახადო პერიოდში/პერიოდებში დასადეკლარი-რებელი საგადასახადო ვალდებულების შესრულების გადავადება. [1]

საგადასახადო სანქცია არის პასუხისმგებლობის ზომი ჩადენილი საგადასახადო სამართალდარღვევისთვის. საგადასახადო სანქცია გამოიყენება გაფრთხილების, საურავის, ფულადი ჯარიმის, საქართველოს საბაჟო საზღვრის გადაკვეთის უფლების შეზღუდვის, სამართალდარღვევის საქონლის ან/და სატრანსპორტო საშუალების უსასაზღვროდ ჩამორთმევის სახით, ამ კოდექსით გათვალისწინებულ შემთხვევებში. ამასთან საგადასახადო შეთანხმება არ არის შესაძლებელი დაიდოს საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 155-ე და 205-ე მუხლებით დარიცხულ მიმდინარე გადასახადებზე.

გადასახადის გადამხდელი საგადასახადო შეთანხმების გაფორმების შესახებ განცხადებით მიმართავს შემოსავლების სამსახურს. საგადასახადო დავალიანება, რომლის შემცირების მიზნითაც შემოსავლების სამსახურსა და გადასახადის გადამხდელს შორის გაფორმდა საგადასახადო შეთანხმება, ითვლება აღიარებულად.

გადასახადის გადამხდელი საგადასახადო შეთანხმების შემდეგ ვალდებულია განსაზღვრული დავალიანება დაფაროს მითითებულ ვადებში, ხოლო საქართველოს მთავრობის #278-ე დადგენილების მე-6 მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, საგადასახადო შეთანხმებით გათვალისწინებული ვალდებულებების შესრულების ვადების დარღვევის შემთხვევაში, გადასახადის გადამხდელს სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ

დააკისრებს გადაუხდელი თანხის 0.5 პროცენტს ყოველ გადაცილებულ დღეზე, მაგრამ არა უმეტეს საგადასახადო შეთანხმებით გადასახდელად განსაზღვრული მთლიანი თანხის 10 პროცენტისა. [2]

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის მე-60 მუხლის თანახმად; 1. ამ კოდექსით გათვალისწინებული საერთო-სახელმწიფოებრივი ან ადგილობრივი გადასახადისაგან გათავისუფლება შეიძლება მხოლოდ ამ კოდექსში ცვლილებისა და დამატების შეტანით. 2. საგადასახადო შეღავათად ითვლება სხვა გადასახადის გადამხდელთა შედარებით ცალკეული კატეგორიის გადასახადის გადამხდელებისათვის მინიჭებული უპირატესობა, კემოდ, შესაძლებლობა, გადაიხადონ გადასახადი ნაკლები ოდენობით ან გათავისუფლდნენ გადასახადის გადახდისაგან. 3. ადგილობრივი გადასახადის გადახდისათვის საგადასახადო შეღავათი დგინდება შესაბამის ნორმატიულ აქტში ცვლილების შეტანით. 4. აკრძალულია ინდივიდუალური ხასიათის საგადასახადო შეღავათის დაწესება და ცალკეული პირის გათავისუფლება გადასახადისაგან. 5. გადასახადის გადამხელს უფლება აქვს, ისარგებლოს საგადასახადო შეღავათით შესაბამისი სამართლებრივი საფუძვლის წარმოშობის მომენტიდან მისი მოქმედების მთელი პერიოდის განმავლობაში. ზემოთ აღნიშნული მუხლის შინაარსიდან გამომდინარე, საგადასახადო შეღავათის დაწესება შეიძლება მხოლოდ გარკვეული კატეგორიის გადასახადის გადამხდელთათვის ან ოპერაციებისათვის, რომლებიც აუცილებლად უნდა იყოს გათვალისწინებული მოქმედ საგადასახადო კოდექსში. [1]

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის მე-60 მუხლის მე-3 ნაწილის თანახმად საგადასახადო შეღავათი შეიძლება დადგინდეს შესაბამის ნორმატიულ აქტში ცვლილების შეტანით, ხოლო იმავე მუხლის მე-4 ნაწილი კრძალავს ცალკეულ პირთა მიმართ საგადასახადო შეღავათის დაწესების შესაძლებლობას. საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 82-ე მუხლის თანახმად, სადაც გათვალისწინებულია გადასახადისაგან გათავისუფლების პირობები, ითვალისწინებს შეღავათს ისეთი კატეგორიის გადამხდელთათვის, როგორებიც არიან, საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისთვის მებრძოლი პირები,

მარტოხელა დედები და ა.შ ამგვარი ტიპის შეღავათები გათვალისწინებულია ყველა გადასახადთან დაკავშირებით. მე-60 მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად სწორედ ეს არის საგადასახადო შეღავათი. ინდივიდუალური შეღავათის დაწესება მე-60 მუხლის მე-4 პუნქტის თანახმად დაუშვებელია, საგადასახადო შეთანხმება კი სწორედ ინდივიდუალურ შეღავათს წარმოადგენს. [1]

საქართველოს კონსტიტუციის 94-ე მუხლის მე-3 პუნქტის თანახმად გადასახადისგან გათავისუფლება დასაშვებია მხოლოდ კანონით. აღნიშნულიდან გამომდინარე საგადასახადო შეთანხმება წინაარმდეგობაში მოდის საქართველოს უზენაესი კანონის დებულებებთანაც. [4]

საქართველოს საგადასახადო კოდექსში ასევე არ არის დადგენილი თუ რა ოდენობით არის შესაძლებელი საგადასახადო დავალიანების შემცირება, რაც მიგვაჩნია კანონმდებლობის ხარვეზად, რადგან მაგალითად, თუ პირს გააჩნია 30 000 ლარის საგადასახადო დავალიანება, საგადასახადო შეთანხმების შემდეგ შეიძლება მინიმუმამდე (1 ლარამდე) შემცირდეს. საქართველოს საგადასახადო კოდექსის თანახმად ასეთი ფაქტი, რომ დაფიქსირდეს უკანონო გადაწყვეტილებად არ ჩაითვლება, რადგან სრულ შესაბამისობაშია საგადასახადო შეთანხმების ნორმებთან. აქედან გამომდინარე აუცილებელია განისაზღვროს კანონით, საგადასახადო დავალიანების შემცირების ზღვარი.

საქართველოს მთავრობის #278-ე დადგენილების 1-ელი მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად გადასახადის გადამხდელის შესახებ ინფორმაცია, რომელიც გამოიყენება საგადასახადო შეთანხმების პროცესში, წარმოადგენს საგადასახადო საიდუმლოებას და მასზე ვრცელდება საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 39-ე მუხლის მოთხოვნები. აღნიშნული ფაქტი მიგვაჩნია კანონმდებლობის ხარვეზად, რადგან საგადასახადო შეთანხმება თავის თავში გულისხმობს საგადასახადო შემოსავლებზე გარკვეულწილად უარის თქმას, გარკვეული თანხების დათმობას, ამიტომ ვფიქრობთ, რომ ინფორმაციის სრულიად გასაიდუმლოება არ არის მიზანშეწონილი. [2]

ასევე, ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ხარვეზად მიგვაჩნია, თუ რომელ გადასახადის გადამხდელთა კატეგორიას უნდა

გაუფორმდეს საგადასახადო შეთანხმება. იმათ, რომლებსაც საგადასახადო დავალიანების დაფარვის შემდეგ ფინანსური მდგომარეობა მაინც გამართული დარჩება და რთულ მდგომარეობაში არ აღმოჩნდებიან, თუ იმათ რომელბიც ცუდი ფინანსური მდგომარეობის გამო ვერ იხდის საგადასახადო დავალიანებას? უცნობია რა პრინციპით ხელმძღვანელობენ შეღავათგასაწევი კომპანიების შერჩევას. სრულიად გაუგებარია, რა მოსაზრებებით ხელმძღვანელობს მთავრობა, როცა კომპანიებს საგადასახადო შეღავათზე ურიგდება და რა პრინციპით სარგებლობს, როდესაც არ ურიგდება. ზემოთაღნიშნულიდან გამომდინარე ვფიქრობთ, რომ კანონში აუცილებლად უნდა ჩაიწეროს იმ გადასახადის გადამხდელთა კატეგორია, რომლებსაც შეეძლება საგადასახადო შეთანხმების დადება. [3]

მიგვაჩნია, რომ ფინანსთა სამინისტრომ ჯერ კომპანიების ნდობა უნდა მოიპოვოს, საქმეები კვალიფიციურად განიხილოს რათა ბიზნესს ნდობა და საგადასახადო შეთანხმების სურვილი გაუჩნდეს. ყველაფრის მიზეზი ის არის, რომ ბიზნესს სახელმწიფოსადმი, ამ შეთხვევაში საგადასახადო სამსახურებისადმი, ჯერ კიდევ ნდობა ნაკლები აქვს. საგადასახადო სამსახურების გამკაცრებული საგადასახადო შემოწმებები გარკვეულწილად ნეგატიურად მოქმედებს ბიზნესის ნდობის ხარისხზე სახელმწიფოსადმი. როდესაც ინდემწარმე ხედავს, რომ მასთან, როგორც ბიზნესთან არა პარტნიორული დამოკიდებულება არამედ სახელმწიფო მხოლოს ყელში წაჭერის პოლიტიკით ხელმძღვანელობს მასთან მიმართებაში, ბუნებრივია ამის შემდეგ მისი ნდობა სახელმწიფოსადმი ნაკლები იქნება. ამ შემთხვევაში საგადასახადო შეთანხმების რაოდენობა მცირდება, რადგან საგადასახადო შეთანხმების გაფორმება ხდება მხოლოდ იმათთან ვინც აღიარა დავალიანება. საგადასახადო ორგანოს ასეთი პოლიტიკით არავინ ენდობა, რადგან კომპანიებს ვალის აღიარების შემთხვევაში არ ეცოდინება საგადასახადო ორგანო გააფორმებს თუ არა საგადასახადო შეთანხმების ხელშეკრულებას.

რამდენადაც სამწუხარო არ უნდა იყოს ფინანსთა სამინისტროს მხრიდან შერჩევითი სამართალია დამკვიდრებული, როდესაც საუბარია საგადასახადო დავალიანების აღიარებაზე, აღიარების შემდეგ საგადასახადო შეთანხმებაზე დავალიანების შემცირების

მიზნით და არსად არ არის ნახსენები ვის შეუძლია, რა კატეგორიის ბიზნესს შეუძლია ამითი სარგებლობა და ამასთანავე თვითონ სამინისტროში აცხადებენ, რომ ეს არის მათ კეთილ ნებაზე დამოკიდებული, თუ ვის გაუფორმებენ საგადასახადო შეთანხმებას, ეს უკვე არაკონკურენტული ბიზნესს გარემოს შექმნას უწყობს ხელს, რასაც აუცილებლად ნეგატიური შედეგები მოყვება. რატომ უნდა წყვეტდეს რომელიმე ჩინოვნიკი, თუ რომელ მეწარმეს შეუძმირდეს გადასახადები და რომელს არა?! კანონში მკაფიოდ უნდა იყოს გაწერილი და იგი თავად უნდა განსაზღვრავდეს, რა შემთხვევაში შეიძლება მოხდეს მეწარმესთან გარიგება.

გარდა ამისა, გასათვალისწინებელია ის ფაქტიც, სადაო თანხები, რომლებსაც კომპანიები ედავებიან საგადასახადო ორგანოებს დიდ წილად ფინანსთა სამინისტროს სასარგებლოდ იქნება გადაწყვეტილი. იმისათვის, რომ შემოსავლების სამსახურისადმი ნდობა გაიზარდოს, უნდა მოხდეს მიმართვების კვალიფიციური განხილვა და რეალური პრეტენდენტების დაკმაყოფილება. იმისათვის, რომ რეალური პრეტენდენტები დაკმაყოფილდეს ვფიქრობთ, საჭიროა კანონში ჩაიწეროს, თუ რა კატეგორიის მეწარმეებს უნდა გაუფორმდება საგადასახადო შეთანხმება.

ლიტერატურა

References:

1. saqarTvelos sagadasaxado kodeqsi, 2010 weli.
(<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/1043717>) (2016 wlis 28 maisis mdgomareobiT)
2. saqarTvelos mTavrobis #278-e dadgenileba
(<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/1405057>) (2016 wlis 28 maisis mdgomareobiT)
3. gabisonia i. sagadasaxado samarTali gadasaxadis gadamxdelis uflebebis dacvis meqanizmebi, Tbilisi, 2013 weli.
4. saqarTvelos konstitucia, 1995 weli
(<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/30346>) (2016 wlis 30 maisis mdgomareobiT)

რეგენზენტი: პროფესორი ირაკლი გაბისონია, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Geno Morchiladze
TAX AGREEMENT

Summary

Economic policies are implemented by the State structures in modern world. In general the aim is to develop economy. In reality, one of the main directions is tax policy. Its main fundamental principles are to fill the budget and handling policy. To achieve this goal is to solve such important priority issues as to refine the specification of tax agreement, effective mobile communication between the Ministry of Finance and business. In this context, more clearly defined the role of Revenue Service Rule.

Keywords: tax agreement, taxpayer, tax debt.

Reviewer: Professor Irakli Gabisonia, Georgian Technical University.

Гено Морчиладзе
НАЛОГОВОЕ СОГЛАШЕНИЕ

Резюме

В современном мире экономическая политика осуществляется государственными органами, целью которой является ,в основном, развитие экономики. В реальности, одним из основных направлений выступает налоговая политика, его основным фундаментальным принципом является пополнение бюджета и проведение стимулирующей политики. для предпринимателей. Для этого приоритетными задачами является упорядочение таких вопросов, как уточнение и доработка взаимоотношений, коммуникации между министерствами финансов и бизнеса, в этом свете более четкое определение роли налоговой службы.

Ключевые слова: налоговое соглашение, налогоплательщик, налоговая задолженность.

Рецензент: Профессор Иракли Габисония, Грузинский Технический Университет.

ს ა მ ა რ თ ა ლ ო

УДК 623.618

Оксана Орел

ОСОБИСТІТЬ ЗЛОЧИНЦЯ ЯК СИСТЕМОУТВОРЮЮЧИЙ ЕЛЕМЕНТ МОДЕЛІ ПРАВОПОРУШНИКА У СФЕРІ ПРОТИДІЇ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Висвітлено загальні аспекти поняття особистості злочинця у сфері інформаційної безпеки та комп'ютерних технологій. Акцентовано увагу на проблемних питаннях, які виникають на сучасному етапі розвитку держави.

Ключові слова: особистість злочинця, порушник, національна безпека, комп'ютерні технології.

Сучасний стан криміногенної ситуації в Україні характеризується не стільки збільшенням кількісних характеристик злочинності, скільки зростанням її якісних показників. Злочини проти національної безпеки України та у сфері використання електронно-обчислюваних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж становлять велику політичну й соціальну небезпеку. За останні 5-10 років ці види злочинів набули значного поширення та внесли в життя суспільства особливого резонансу. Даний факт значною мірою пов'язаний зі специфічним характером розглядуваної категорії злочинів: застосуванням способів загроз національній безпеці України, використанням шляхів незаконного отримання комп'ютерної інформації, особою потерпілих (жертвами стають посадові особи державних органів, політики, працівники сил охорони правопорядку або установи, підприємства, організації зокрема та держава у цілому).

Розкриття й розслідування злочинів вказаних напрямів ускладнюються для практичних працівників через ретельну їх підготовку, професіоналізм виконавців, наявність декількох суб'єктів злочину (замовника, посередника, виконавця), мінімальну кількість слідів. В наслідок чого, виникає потреба у вивченні даного питання, що обумовлює **актуальність** визначеної тематики.

Аналіз наукових джерел і публікацій свідчить про наявність підняття, різними науковцями, проблематики щодо особистості злочинця, серед яких хотілося би виділити: В.Ю. Шепітько,

В.П. Каширина, В.О. Коновалову. Однак їх напрацювання не розкривають особистість злочинця як системоутворюючого елемента моделі порушника у сфері протидії національній безпеці України та комп'ютерних технологій.

Метою статті є розкриття загальних аспектів поняття особистості злочинця як системоутворюючого елемента моделі порушника у сфері протидії національній безпеці України та комп'ютерних технологій. Наголошення на основних принципах і підходах, які використовуються у практичній діяльності, складають новизну обраної тематики.

У радянському менталітеті сформувався образ злочинця (порушника) як людини, що не має належної освіти й родини, є соціально не адаптованою, схильною до пияцтва чи вживання наркотичних/психотропних речовин, має виключно негативні потреби [1]. Сучасні ж злочинці, особливо ті, що вчиняють злочини проти національної безпеки України та у сфері комп'ютерних технологій, зовсім інші люди, вони мають повну вищу освіту, прагнуть до просування по соціальних і службових сходах, є схильними до лідерства. Використовуючи нестабільність держави та уряду, як плацдарм для протиправних діянь, злочинці успішно використовують кожен нішу, яка слабо контролюється, шукають все нові можливості для створення спектру загроз національній безпеці України та у сфері комп'ютерних технологій.

Характеризуючи сьогодні особу злочинця та його особистість слід виходити з того, що суб'єктами злочину є замовник, виконавець і в деяких випадках посередник (посередники).

Замовниками злочину, як правило, виступають:

- особи, які займаються підприємницькою, банківською діяльністю (конкуренти, партнери по бізнесу);
- представники кримінального середовища (лідери або члени злочинних угруповань, які бажають зайняти їх місце чи вчинити терористичну діяльність, громадянські війни, державну зраду, диверсію, шпигунство тощо);
- особи щодо яких порушено кримінальні справи;
- політичні діячі;
- посадовці державних органів;
- родичі;
- один із подружжя або коханці;
- боржники потерпілої сторони;
- особи яких шантажують або в яких вимагають майно, гроші;
- інші особи.

На вчинення злочину людиною штовхає мотив, характерною рисою якого є той факт, що мотив дій замовника злочину не збігається з мотивом дій виконавця, а також посередника, якщо він є. Замовляючи злочин, особа керується власними мотивами, про які виконавець може й не знати. У більшості випадків злочини проти національної безпеки та у сфері комп'ютерних технологій відбуваються:

1. З користі. Замовник – знайомий. Мотиви: а) заволодіння коштами; б) усунення кредитора; в) усунення шантажиста.

Замовник – партнер по бізнесу. Мотиви: а) небажання виконувати договірні зобов'язання; б) небажання виплачувати борг; в) прагнення стати єдиним власником підприємства (установи, організації); г) бажання придбати право або полегшити можливість безперешкодно розпоряджатися майном або фінансовими коштами підприємства, установи, організації, фірми, банку.

Замовник – конкурент у сфері професійної діяльності. Мотиви: а) розширення сфери свого кримінального впливу; б) прагнення до монопольного територіального або галузевого поширення свого впливу з метою максимального збільшення своїх доходів; в) бажання запобігти настанню матеріальних витрат, очікуваних у зв'язку з діяльністю або намірами потерпілої сторони; г) усунення конкурента на більш високу посаду.

Замовник – представник мафіозної структури. Мотиви: а) заволодіння майном, коштами, а також інформацією (що викликає зацікавленість) потерпілої сторони; б) примушування близьких потерпілої сторони до здійснення угоди або відмовлення від її здійснення.

2. З помсти: а) боржникові за неповернення грошової суми; б) розголошення інформації, що компрометує замовника; в) за обман, недотримання угод або договірних зобов'язань; г) за нанесені раніше образи; д) за заподіяння замовникові моральної, фізичної або матеріальної шкоди.

Замовник – родич, один із подружжя або коханці. Мотиви: а) за зраду; б) за розрив відносин; в) за систематичні образи, приниження.

Замовник – представник мафіозної структури. Мотиви: а) за образи, підрив авторитету серед представників злочинного середовища; б) за відмову потерпілої сторони від кримінального “даху”; в) за повідомлення правоохоронним органам відомостей про злочинну діяльність замовника; г) за усунення лідера або члена угруповання представниками конкуруючої злочинної групи.

3. З політичних мотивів: а) усунення політичних конкурентів; б) зміна орієнтації політичних партій і рухів.

4. З побутових мотивів (ворожість, ревності, конфліктні ситуації).

5. З метою приховування іншого злочину або полегшення його вчинення: а) усунення посередника, виконавця попереднього злочину; б) усунення свідка злочину; в) усунення потерпілої сторони по іншому злочину з метою уникнення викриття; г) усунення особи для створення умов, що полегшують вчинення задуманого злочину.

6. З метою позбуття особи, що заважає замовникові або загрожує його планам: а) усунення суперника в професійній діяльності; б) для недопущення розголошення особам інформації, що компрометує замовника.

7. З інших мотивів [2; 91-95].

Існують різні категорії осіб, які вчиняють злочини вказаного напрямку, за винагороду. До таких злочинів залучають одного чи декількох виконавців. При відборі виконавця враховується його злочинний досвід, кваліфікація, місце проживання та інші чинники, що полегшують вчинення злочину й ускладнюють пошук винних осіб слідчими органами. У більшості випадків замовник і виконавець не знають один одного, що для замовника є додатковою гарантією ухилення від кримінальної відповідальності.

Виконавці злочинів проти національної безпеки України та у сфері комп'ютерних технологій найчастіше є особами осудними, які на вчинення злочину йдуть усвідомлено. Щоб намір, який сформувався, переріс у конкретні кримінальні дії, необхідно мати певний проміжок часу, а також взаємодію суб'єктивних та об'єктивних чинників. Так, умовно можна виділити чотири групи виконавців:

1) випадкові злочинці, які вчинили злочин уперше, що суперечить загальній соціально-позитивній характеристиці попередньої поведінки;

2) кваліфіковані спеціалісти злочинних угруповань, які вчиняють дані види злочинів на замовлення спільно;

3) професіональні виконавці-одинаки;

4) спеціалізовані організовані групи на замовлення.

Вибір виконавця здійснюється замовником самостійно або через посередника (посередників). Згода на виконання ролі посередника може бути отримана будь-яким способом: шляхом пропозиції, підкупу, погроз, шантажу, обману тощо.

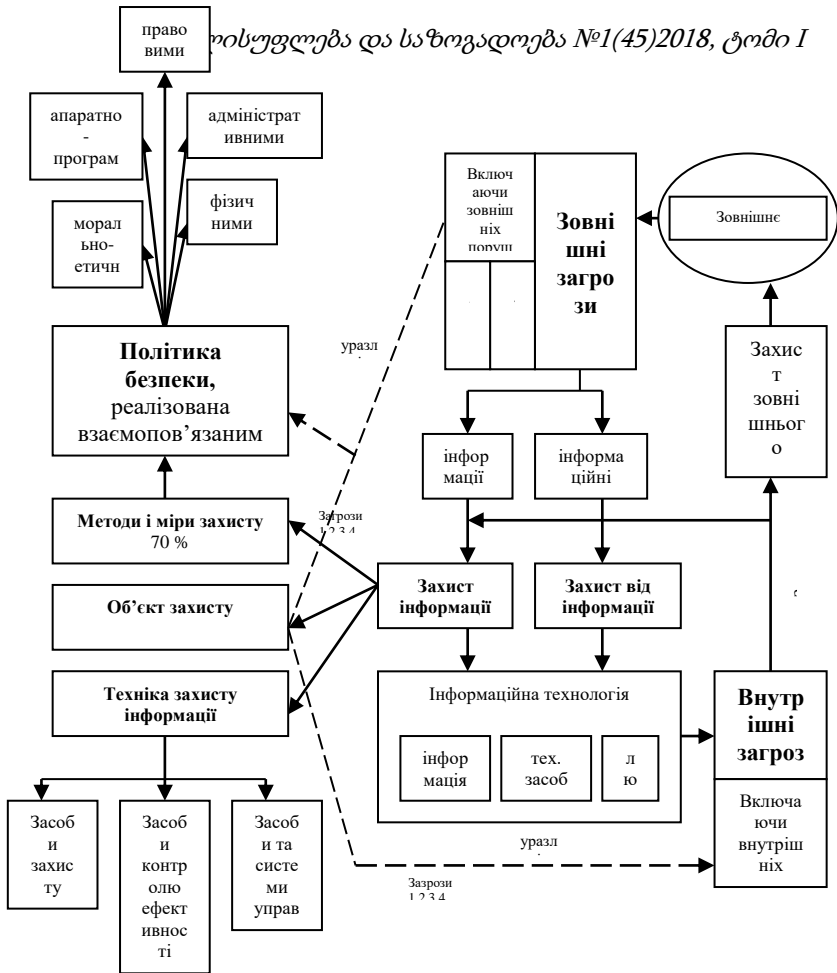
Беручи на себе обов'язок по вчиненню злочинного діяння, посередник тим самим полегшує замовникові здійснення задуманого злочину, звільняючи того від участі в його підготовці й організації. Однак основна роль посередника зводиться до того, що "він виступає додатковим способом захисту замовника" [3]. Після вчинення злочину

часто ліквідується й сам посередник, отже зв'язок між замовником і виконавцем не буде встановлено, оскільки вони не знайомі між собою.

Для скорочення ризиків і запобіганням загрозам вчинення такого роду злочинів необхідно приділяти достатню увагу аналізу особи злочинця (замовника, посередника, виконавця) та його особистості, середовищу, в якому він проживав, впливам, яким піддавався, психології і ідеології того соціального прошарку, до якого він належав.

Значний внесок у формування загальної думки щодо розуміння сутності та змісту людського фактора належить В.П. Каширину. Відповідно до його підходу, “людський фактор” головним чином використовується у двох значеннях: по-перше, для характеристики взаємодії складної системи “людина-техніка” як причина (детермінант, чинник) якогось явища, найчастіше негативного, і, по-друге, як інтегральна сукупність і показник якісних характеристик людського потенціалу. Тобто під впливом певних обставин ті або інші компоненти та грані людського потенціалу актуалізуються і проявляються, стаючи реально діючими силами. Це і є людський фактор як сила, що визначає поведінку й діяльність людини, успішність та якість виконання поставлених завдань [4; 5, 5].

На підставі вищевикладеного можна сформуванати за допомогою схематичного виразу систему забезпечення інформаційної безпеки НГУ МВС України від особистості порушника у сфері протидії національній безпеці України та комп'ютерних технологій (Рис. 1), а також класифікацію якостей особистості злочинця як системоутворюючого елемента моделі порушника у згаданих напрямках злочинів (Рис. 2):

- 1 – загрози конфіденційності
- 2 – загрози цілісності
- 3 – загрози доступності
- 4 – загрози технологічної безпеки

Методи, що забезпечують конфіденційність, цілісність, доступність та технологічну безпеку реалізуються в рамках системи захисту інформації від несанкціонованого доступу інформації, умовно поділяються на 4 підсистеми:

- управління доступом;
- криптографічної;
- реєстрації та обліку;

Рис. 1 Система забезпечення інформаційної безпеки НГУ МВС України від особистості порушника у сфері протидії національній безпеці України та комп'ютерних технологій.

Рис. 2. Класифікація якостей особистості злочинця як системоутворюючий елемент моделі порушника в сфері протидії національній безпеці України та комп'ютерних технологій.

Як видно з схеми, представленої на Рис. 2, мораль і свідомість особистості злочинця повсякденно перебуває під впливом як захисної, так і руйнівної дії об'єктивної дійсності. Чинниками такого впливу є різноманітні природні явища, суспільство, держава, організація (оточення) і сама особистість.

Висновок. Сьогодні є небезпека, що ті сили, які покликани підтримувати захищеність людини, підприємства, установи, організації зокрема та держави у цілому на різних етапах існування, не підготовлені для забезпечення безпеки, і через це можуть бути деструктивними [6].

Таким чином, вивчення особи/особистості суб'єктів злочинів дозволяє не тільки встановити дані, пов'язані з вчиненням злочинів, а й з'ясувати умови формування особи суб'єктів у сфері протидії національній безпеці та комп'ютерних технологій, тобто визначити причини, що призвели їх до вчинення злочинів. Такі знання мають

важливе значення для практичної діяльності працівників сил охорони правопорядку.

Напрямок подальших досліджень може бути побудова моделі загроз системи інформаційної безпеки НГУ, підґрунтям якої є модель рівнів кваліфікації правопорушників для всіх завдань СБД Національної гвардії України за призначенням.

Література

References:

1. Словарь по уголовному праву /Под ред.. А.В. Наумова. – М.: Изд-во БЕК, 1997. – С. 193.
2. Костенко М.В. Вбивства на замовлення: криміналістична характеристика [Текст] : монографія / За редакцією професора Коновалової В.О. – Харків: Видавець СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2006. – 106 с.
3. Криміналістика: Криміналістична тактика і методика розслідування злочинів: Підручник для студ. юрид. вузів і фак. / За ред.. В.Ю. Шепітька. – Харків: Право, 1998. – С. 194.
4. Каширин, В.П. Морально-психологическое состояние личного состава подразделения (части) [Электронный ресурс] / В.П. Каширин // Военная психология : методология, теория, практика : учеб.-метод. пособие / Р.А. Абдурахманов, А.Я. Анцупов, Б.П. Бархаев и др.. – М. : Военный университет, 1998. – Режим доступа : <http://www.psyinst.ru/library.php?part=article&id=2291>. – Загл. с экрана.
5. Ілляк, О.О. Людський фактор військових формувань: зміст, оцінювання та прогнозування [Текст] : монографія / О.О. Ілляк. – Х. : Акад. внутрішніх військ МВС України, 2012. – 252 с.
6. Баева, И.А. Психологическая защищенность и психологическая безопасность современного человека [Электронный ресурс] / И.А. Баева. – Режим доступа : <http://www.go.mail.ru/search?q=%EF%F1%E8%F5%EE%EB%EE%E3%E8%F7%E5%F1%EA%E0%FF%20%E1%E5%E7%EE%EF%E0%F1%ED%EE%F1%F2>. – Загл. с экрана.

Рецензент: Професор Наталія Матюхіна, доктор юридичних наук, професор кафедри адміністративного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

ოქსანა ორიოლი

დამნაშავის პიროვნება როგორც კანონდამრღვევის მოდელის სისტემის მაფორმირებელი ელემენტი უკრაინის ეროვნული უსაფრთხოებისა და კომპიუტერული ტექნოლოგიების საპირისწონე სფეროში

რეზიუმე

ჩატარდა დამნაშავის პიროვნების ცნების ასპექტების განზოგადოებული ანალიზი ეროვნული უსაფრთხოებისა და კომპიუტერული ტექნოლოგიების სფეროში. აქცენტი კეთდება სახელმწიფოს განვითარების თანამედროვე ეტაპზე წარმოქმნილ პრობლემურ საკითხებზე.

საკვანძო სიტყვები: დამნაშავის პიროვნება, კანონდამრღვევი, ეროვნული უსაფრთხოება, კომპიუტერული ტექნოლოგიები.

რეცენზენტი: პროფესორი ნატალია მათიუხინა, იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი, იაროსლავ მუდროს სახ. ეროვნული იურიდიული უნივერსიტეტის ადმინისტრაციული სამართლის კათედრის პროფესორი.

Oksana Orel

PERSONALITY OF THE CRIMINAL IS A SYSTEM-FORMING ELEMENT OF THE OFFENDER'S MODEL IN THE SPHERE OF COUNTERACTION TO THE NATIONAL SECURITY OF UKRAINE AND COMPUTER TECHNOLOGIES

Summary

The generalized analysis of aspects of the criminal's identity in the field of national security and computer technology. Attention is accented on problem questions which arise up on the modern stage of development of the state.

Keywords: personality of the criminal, offender, national security, computer technologies.

Reviewer: Proffesor Natalia Matyukhina, Ph.D, Proffesor of the Chair of Administrative Law, National Law University named after Yaroslav Mudryi.

Оксана Орёл

ЛИЧНОСТЬ ПРЕСТУПНИКА КАК СИСТЕМООБРАЗУЮЩИЙ ЭЛЕМЕНТ МОДЕЛИ ПРАВОНАРУШИТЕЛЯ В СФЕРЕ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ И КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Резюме

Проведен обобщенный анализ аспектов понятия личности преступника в сфере национальной безопасности и компьютерных технологий. Акцентируется внимание на проблемных вопросах, которые возникают на современном этапе развития государства.

Ключевые слова: личность преступника, правонарушитель, национальная безопасность, компьютерные технологии.

Рецензент: Профессор Наталия Матюхина, доктор юридических наук, профессор кафедры административного права Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого.

УДК 342.95.078.3(477)

Лилия Попова

АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ КОНТРОЛЬНОГО МЕХАНИЗМА В УКРАИНЕ

В статье рассматриваются вопросы ноосферной теории социально-экономического развития и значения контролирующих механизмов в защите природной среды. Проводится анализ административных реформ по становлению и трансформации контролирующих органов, а также характеризуются основные виды государственного контроля в Украине. Кроме того, исследуется роль общественного контроля как антикоррупционного механизма в государстве.

Ключевые слова: развитие, экономика, административно-правовое регулирование, контроль, антикоррупционный механизм.

Введение. Экономические кризисы, которые постоянно возникают в мировой экономике, по мнению многих отечественных и зарубежных ученых, прежде всего, демонстрируют кризис либеральной идеологии саморегулирования международных рынков и требуют коренного переосмысления механизмов государственного воздействия на экономические и социальные процессы. Поэтому сейчас мировая элита заинтересовалась ноосферной теорией академика Вернадского В. И., которая была разработана еще в прошлом веке [1].

Обзор последних источников исследований и публикаций. Ноосферная социально-экономическая теория, предложенная академиком В. И. Вернадским, утверждает принципы духовно-нравственного прогресса общественного производства, что позволяет создавать и контролировать антикризисные механизмы общественного производства, пригодные для любой экономики мира. Инструментарием этой теории должен стать комплекс административно-правовых и организационно-управленческих средств, целью которых является сохранение населения страны, ее окружающей среды, улучшение жизни людей и обеспечение устойчивого экономического развития. Именно поэтому вопросам социально-экономического развития в условиях ноосферного пространства и вопросам их контроля посвящены труды таких ученых, как А. М. Бандурка, Ю. Д. Бойчук, А. П. Гетьман, И. Л. Райнин, С. Н. Попова, А. В. Северинов, В. Я. Шевчук, Ю. С. Шемшученко и других. Однако в настоящее время ряд вопросов по обеспечению устойчивого социально-экономического развития страны в условиях сохранения окружающей природной среды остается еще не решенными.

Постановка задачи. Целью статьи является исследование административно-правового регулирования национальной системы контролируемых органов с целью повышения уровня государственного управления и усиления экономического контроля в стране, обеспечения антикоррупционных принципов в системе государственного контроля.

Изложение основного материала. Все формы организации социума на любом уровне его развития требуют соответствующего контроля. Всем объектам общественной деятельности от малого субъекта предпринимательской деятельности до государства в целом нужны учет и контроль.

Особое значение приобретают вопросы организации контроля в современных условиях глобализации мирового хозяйства. И сегодня возникает необходимость коренного переосмысления механизмов и моделей государственного влияния на финансово-хозяйственные и социальные процессы, которые тесно связаны между собой. Накопление внешней и внутренней задолженности в нашей стране не только указывают на нерациональность структуры и уровня развития отдельных элементов и подсистемы отечественного хозяйственного комплекса, но и ярко отражают недостатки и просчеты финансово-экономического механизма государства.

Устойчивого экономического роста можно достичь только за счет эффективной деятельности реального сектора хозяйственного комплекса страны, построенного на творческих результатах человеческого труда. Поэтому не случайно именно сейчас актуальной становится ноосферная социально-экономическая теория, основанная акад. В. И. Вернадским еще в 20-х годах прошлого века [1].

Ноосфера (от греческого «ноос» – разум и «сфера» – в значении оболочки Земли) – это современное состояние биосферы Земли, которое активно трансформируется в результате творческой деятельности человечества, превращается в главный и самый мощный фактор социально-экономического развития. Но В. И. Вернадский также предупреждал, что преобразования биосферы в ноосферу будет положительным явлением только при условии, если человечество осознает все объективные законы этой трансформации. К сожалению, человечество пока до конца этого не осознало. В связи с этим в современных условиях стали проявляться такие явления, как:

- а) противоречия между развитием ноосферы и биосферы Земли;
- б) искусственное разрушение человечеством в ноосфере природных контрольных механизмов, которые тысячелетиями существовали и безотказно действовали в биосфере.

Разрушение таких природных контрольных механизмов приводит к значительной неустойчивости ноосферы как системы, и это негативно влияет на социально-экономическое развитие всего человечества. А современные финансово-экономические, а по сути – политико-экономические кризисы, являются возмездием за аморальное стремление отдельных регионов, стран, слоев обеспечить собственное благосостояние за счет паразитирования на природной среде. Сейчас, по мнению проф. А.В. Северинова, все проблемы взаимодействия общества и природы с чисто экономических, направленных только на потребление природных ресурсов, превращаются в эколого-экономические, которые при выполнении человеком хозяйственной деятельности должны обеспечивать экологическую безопасность. То есть достигается такое состояние окружающей среды, при котором согласно действующему законодательству, нормам и нормативам, обеспечивается предотвращение ухудшения состояния природы и опасности для здоровья и жизни населения [2, с.6].

То есть главными критериями эффективности любой экономики мира должны быть не финансовые показатели и даже не рост валового внутреннего продукта, а развитие человеческого потенциала, защита законных интересов граждан, создание комфортных и безопасных условий их жизнедеятельности, сохранение и воспроизведение природы. И если цивилизация искусственно (хотя в значительной степени и бессознательно) разрушила естественные и контрольные механизмы в ноосфере, то она должна также и восстановить их. А чтобы избежать конфликтов между цивилизацией и природой, одной из важнейших функций государственного управления должно стать регулирование взаимодействия человека (структурированных групп индивидов) и природной среды. Причем значительное количество этих вопросов может быть урегулировано только на межгосударственном уровне. И для этого создаются специальные межгосударственные организации, например, МАГАТЭ [3], которые осуществляют глобальный надзор за объектами атомной энергетики и за их влиянием на мировую окружающую природную среду.

Большинство проблем защиты природной среды можно решать на национальном уровне. Ведь вполне понятно, что каждое государство имеет свои специфические интересы, а потому такие интересы отдельных стран в экологической сфере могут не совпадать. Исходя из этого, очевидно, что интересы общества каждой страны может представлять только одна институция – государство, которое создает для этого специальные органы управления. Основными способами обеспечения законности и полного выполнения комплекса

мероприятий по охране окружающей среды в государственном управлении является контроль и надзор за принятыми решениями.

Сущность государственного контроля невозможно определить без характеристики его подвидов: парламентского, президентского, правительственного и судебного.

Субъектами парламентского контроля являются: Верховный Рада Украины, комитеты Верховной Рады Украины, следственные депутатские комиссии, Счетная палата – как коллективные субъекты контроля, а также народные депутаты, Председатель Верховной Рады Украины и его заместители, Уполномоченный Верховной Рады Украины по правам человека и другие – как индивидуальные субъекты.

Значительную роль в парламентском контроле играют комитеты Верховной Рады Украины [4]. В частности, к ведомству этих комитетов относятся: организация и деятельность фискальных органов; организация и деятельность органов охраны правопорядка; борьба с коррупцией и легализацией (отмыванием) доходов, полученных преступным путем и т.п.

Контроль выполнения указов, распоряжений и поручений Президента Украины предусматривает следующие этапы:

1) постановка на контроль, определение форм и методов контроля, в частности:

– контроль соблюдения сроков, установленных для выполнения актов и поручений Президента Украины;

– получение от исполнителей и изучение соответствующей промежуточной и итоговой информации, анализ этой информации, статистических данных и отчетности, а также результатов мониторинга;

– проведение, в случае необходимости, углубленного изучения и проверок состояния выполнения актов и поручений с привлечением соответствующих органов и специалистов, заслушивание на специальных совещаниях или заседаниях сообщений должностных лиц;

– осуществление периодического обобщения состояния выполнения актов и поручений, подготовка аналитических материалов, отчетов о ходе их реализации;

2) контроль состояния выполнения актов и поручений;

3) информирование Президента Украины о ходе выполнения актов, поручений;

4) снятие с контроля задач, определенных актами, поручениями.

Субъектом правительственного контроля является Кабинет Министров Украины, который обеспечивает осуществление внутренней

политики государства, принимает меры по обеспечению прав и свобод человека и гражданина, обеспечивает проведение финансовой и налоговой политики, разрабатывает и осуществляет общегосударственные программы экономического развития.

К сожалению, сложность деятельности объектов, которые контролируются государственным правительственным механизмом Украины, до недавнего времени значительно превышала возможности субъектов контроля (государственных правительственных органов управления и контролирующих органов). Таким образом, контроль стал недостаточно эффективным, так как его органы по объективным причинам были не в состоянии регулярно, своевременно и полно перерабатывать информацию, необходимую для качественной постановки контрольной деятельности. А система продолжала развиваться, как правило, экстенсивным методом, то есть путем формирования новых органов государственного контроля. Ярким свидетельством этого может быть трансформация финансовых управлений. Сначала из них выделилось контрольно-ревизионное управление (потом Государственная финансовая инспекция и Государственная аудиторская служба Украины), позже налоговые администрации с налоговой службой (потом Министерство доходов и сборов, которое было реорганизовано в Государственную фискальную службу Украины), впоследствии было создано Государственное казначейство. При этом качество управленческих решений контролирующих органов значительно снижалась, а техническая и научная база для их принятия не успевала за потребностями общества. В результате этого объекты управления постепенно стали выходить из-под реального контроля, процесс контроля стал все более формальным, что влияло, прежде всего, на темпы развития общественного производства.

Именно поэтому с целью оптимизации центральных органов исполнительной власти, в том числе и контролирующих, устранения дублирования их полномочий, обеспечения сокращения численности управленческого аппарата и расходов на его содержание, повышения государственного управления и контроля, был принят Указ Президента Украины «Об оптимизации системы центральных органов исполнительной власти» [5]. В результате Украина перешла на пяти видовое управление, составлявшее в нашей стране такие органы: министерство, государственную службу, государственную инспекцию, государственное агентство и национальную комиссию. Эта административная реформа ввела жесткое ограничение их деятельности и типы функций (формирование государственной политики, принятие нормативно-правовых актов, контроль и надзор в

определенной сфере деятельности, предоставление государственных услуг, управление государственным имуществом), закрепленных за определенными органами государственной власти, и в основном обеспечила четкое соотношение этих функций, не провоцирующих конфликт интересов конкретного органа (например, сочетание функций управления государственным имуществом и контрольно-надзорных мероприятий к нему).

Но субъектами государственного контроля являются только государственные службы и государственные инспекции, которые осуществляют ведомственный и надведомственный контроль. Разница между ними заключается в том, что ведомственный контроль осуществляют только определенные службы в отдельных сферах управления и хозяйствования, а надведомственный – некоторые инспекции, контрольная деятельность которых распространяется на все сферы хозяйствования и управления. То есть, государственная служба выполняет функции по оказанию государственных услуг и контрольно-надзорные функции, а государственные инспекции выполняют контрольно-надзорные функции в сферах, где нет государственных услуг.

На втором этапе этой административной реформы постановлением Кабинета Министров Украины № 442 от 10.09.2014р. были внесены некоторые изменения в структуру органов исполнительной власти, в том числе контролирующих, и утверждена схема направления и координации деятельности центральных органов исполнительной власти Кабинету Министров Украины через соответствующих членов Кабинета Министров Украины [6].

Важным средством повышения эффективности управления является внутриведомственный контроль. Поэтому для оценки эффективности функционирования центральных органов власти, в том числе и контролирующих, в соответствии с Порядком создания структурных подразделений внутреннего аудита [7], в Украине были созданы самостоятельные подразделения внутреннего аудита как отдельные органы контроля и надзора. Объектом этого аудита является деятельность таких органов в полном объеме или по отдельным вопросам (на отдельных этапах) и мероприятия, осуществляемые их руководителями для соблюдения принципов законности и эффективного использования средств, достижения результатов в соответствии с поставленной целью, выполнения заданий, планов и соблюдения требований касательно деятельности этих органов.

К полномочиям местных государственных администраций на подконтрольных территориях Украины в соответствии с законом

Украины «О местных государственных администрациях» [8] относится контроль над:

- сохранением и рациональным использованием государственного и коммунального имущества;
- состоянием финансовой дисциплины, учета и отчетности, выполнением государственных контрактов и обязательств перед бюджетом, надлежащим и своевременным возмещением вреда, причиненного государству;
- соблюдением производителями продукции стандартов, технических условий и других требований, связанных с ее качеством и спецификации;
- соблюдением правил торговли, бытового, транспортного, коммунального обслуживания, законодательства о защите прав потребителей.

Среди других подвидов контроля наиболее универсальным является судебный контроль, осуществляемый в нескольких направлениях:

во-первых, в процессе рассмотрения уголовных, хозяйственных и гражданских дел, когда проверке подлежат законность действий государственных органов и должностных лиц;

во-вторых, в процессе решения административных дел – путем проверки законности и обоснованности привлечения лица к административной ответственности и применения к нему мер административного принуждения.

Надзор за соблюдением законов при исполнении судебных решений по уголовным делам, а также при применении других мер принудительного характера, связанных с ограничением личной свободы граждан, а также надзор за соблюдением законов органами, осуществляющими оперативно-розыскную деятельность, дознание, досудебное следствие осуществляет прокуратура Украины [9].

Сейчас становление и развитие национальной контролирующей системы находится под влиянием мирового экономического развития и решений международных организаций, в частности Всемирной конференции ООН «Окружающая среда и развитие» [10], согласно которым правительства стран ввели и контролируют осуществление своих хозяйственных комплексов. При этом все государства должны осознать, что в современных условиях глобальной взаимозависимости экономических связей судьба цивилизации в целом, и, в конце концов, судьба отдельных стран, зависит от согласования их интересов. Поэтому функция контроля взаимодействия структурированных совокупностей индивидов и конкретных стран глобальной системой окружающей среды становится одной из важнейших функций государственного и

межгосударственного регулирования и, в частности, их экономического развития.

Поэтому при осуществлении пограничного контроля в соответствии с действующим законодательством Украины [11], при пересечении государственной границы лицами и транспортными средствами в целях защиты природных ресурсов, в комплекс контрольных мероприятий включено: санитарный, ветеринарный, фитосанитарный, радиологический и экологический виды контроля. А разделом VII Налогового кодекса Украины [12] введен экологический налог, контроль за которым (как и по всем другим налогам) возлагается на Государственную фискальную службу Украины.

Но, по мнению С.Н. Поповой, при существовании такого сложного административного аппарата для наблюдения и контроля над постоянным экономическим развитием, целесообразно позаботиться об антикоррупционных механизмах, основным элементом из которых является также контроль – контроль гражданского общества [13, с.17].

Общественный контроль, в отличие от других видов контроля, не имеет государственно-властного содержания, поэтому решение общественных организаций по результатам проверок, как правило, рекомендательные. Поэтому деятельность общественных контролирующих органов контроля назвать можно только условно, поскольку в работе многих из них нет обязательного признака контроля – права вмешиваться в оперативную деятельность того, кого контролируют, а также права привлекать виновных к правовой ответственности.

Однако общественный контроль является важной составляющей гражданского общества. Сущность общественного контроля состоит в том, что в предусмотренных законом формах и порядке, граждане (их объединения) могут ставить перед компетентными государственными органами вопрос о выявлении и устранении фактов злоупотреблений, коррупции или других нарушений законности в сфере исполнительной власти, применении к правонарушителям мер морально-воспитательного и правового характера; обращаться к полномочным органам по восстановлению нарушенных прав и законных интересов граждан и организаций; требовать наказания виновных. Поэтому правительство Украины уделяет большое значение участию общественности в контроле над деятельностью государственных органов, особенно контролирующих и надзорных. Так, даже при Государственном бюро расследований создан Совет общественного контроля, который должен рассматривать отчеты Бюро, обеспечивать прозрачность и осуществлять гражданский контроль над его деятельностью [14].

Выводы.

1. С точки зрения ноосферной теории академика В.И.Вернадского, разрушение человечеством природных контрольных механизмов, которые тысячелетиями существовали и активно действовали в биосфере Земли, оказывает влияние на социально-экономическое развитие всего человечества.

2. Большинство проблем защиты природной среды решить на национальном уровне может только одна институция – государство, которое создает для этого специальные органы управления и контроля.

3. Основными видами государственного контроля являются: парламентский, президентский, правительственный и судебный.

4. В настоящее время развитие национальной системы контроля в Украине находится под влиянием мирового хозяйственного общества и международных организаций, которые требуют, в частности, усиления контроля защиты национальных природных ресурсов.

5. При существовании сложного государственного административного аппарата для наблюдения и контроля экономического развития страны, необходимы антикоррупционные механизмы, одним из которых является также контроль – контроль гражданского общества.

Литература

Reference:

1. Галица И. Ноосфера: нужны контрольные механизмы? // Правительственный курьер. – 2003. – 17 апреля.
2. Северинов А.В. и др. Экологическая безопасность. – Харьков, 2017. – 208 с.
3. О Международном агентстве по атомной энергии // Постоянное представительство Украины при международных организациях в Вене [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://vienna.mfa.gov.ua/ua/ukraine-io/iaea/about>
4. О комитетах Верховной Рады Украины: Закон Украины от 04.04.1995 № 116/95-ВР URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%D0%B2%D1%80/ed19950404>
5. Об оптимизации центральных органов исполнительной власти: приказ Президента от 10.12.2010р. № 1085/2010 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1085/2010>
6. Об оптимизации центральных органов исполнительной власти: постановление Кабинета министров Украины от 10.09.2014р. №442 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-п>

7. Некоторые вопросы создания подразделений внутреннего аудита и проведения такого аудита в министерствах, других центральных органах исполнительной власти, их территориальных органах и бюджетных учреждениях, относящихся к сфере управления министерств, других центральных органов исполнительной власти: постановление Кабинета министров Украины от 28.09.2011р. №1001-2011-п [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1001-2011-п>
8. О местных государственных администрациях: Закон Украины от 9.04.1999р. № 596-14 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
9. О прокуратуре: Закон Украины от 14.10.2014 №1697-18 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/ed20141014>
10. Декларация Конференции Организации Объединенных Наций по проблемам окружающей человека среды от 16.06.1972 № 995-454 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_454
11. О пограничном контроле: Закон Украины от 05.11.2009р. №1710-17 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1710-17>
12. Налоговый кодекс: кодекс от 02.12.2010р. №2755-17 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20180101>
13. Попова С.Н. и др. Организация налогового контроля. – К .: Центр учебной литературы, 2013. – 290 с.
14. Вопросы Совета общественного контроля при Государственном бюро расследований: постановление Кабинета министров Украины от 20.12.2017р. №1086-2017-п [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1086-2017-п>

Рецензент: Професор Александр Бандурка, кафедра теории и истории государства и права факультета № 1 Харьковского национального университета внутренних дел, доктор юридических наук, академик Национальной академии правовых наук Украины.

ლილია პოპოვა

უკრაინაში კონტროლის მექანიზმების ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი რეგულირება

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია სოციალ-ეკონომიკური განვითარების ნოოსფერული თეორიის საკითხები და ბუნების დაცვის კონტროლის მექანიზმების მნიშვნელობა. გაანალიზებულია მაკონტროლებელი ორგანოების ჩამოყალიბებისა და ტრანსფორმაციის მიზნით ჩატარებული ადმინისტრაციული რეფორმები, ასევე დახასიათებულია უკრაინაში სახელმწიფო კონტროლის ძირითადი სახეები. გარდა ამისა, გამოკვლეულია საზოგადოებრივი კონტროლის როლი, როგორც ანტიკორუფციული მექანიზმისა სახელმწიფოში.

საკვანძო სიტყვები: განვითარება, ეკონომიკა, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი რეგულირება, ანტიკორუფციული მექანიზმი.

რევენზენტი: პროფესორი ალექსანდერ ბანდურკა, შინაგან საქმეთა ხარკოვის ეროვნული უნივერსიტეტის №1 ფაკულტეტის სახელმწიფოსა და სამართლის ისტორიისა და თეორიის კათედრის პროფესორი, იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი, უკრაინის იურიდიულ მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის აკადემიკოსი.

Liliia Popova

ADMINISTRATIVE-LEGAL REGULATION OF THE CONTROL MECHANISM IN UKRAINE

Summary

The author of the article studies the issues of the noosphere theory of social and economic development and the importance of controlling mechanisms in protecting the natural environment. The author analyzes administrative reforms concerning the formation and transformation of controlling agencies, and also characterizes the main types of state control in Ukraine. Besides, the author studies the role of public control as an anticorruption mechanism in the state.

Keywords: development, economy, administrative and legal regulation, control, anti-corruption mechanism.

Reviewer: Professor Aleksandr Bandurka, professor of the chair of theory and history of state and law of the Faculty No.1 of Kharkiv National University of Internal Affairs, doctor of juridical sciences, Member of the National Academy of Law Sciences of Ukraine

სახელმწიფო და რელიგია

Татьяна Гаврилюк

ЗАПАДНОЕ УЧЕНИЕ ОБ ОПРАВДАНИИ И ВОСТОЧНОЕ УЧЕНИЕ ОБ ОБОЖЕНИИ В СОВРЕМЕННОЙ АНТРОПОЛОГИЧЕСКОЙ ПЕРСПЕКТИВЕ

В статье раскрывается в сравнительном анализе общее и различное двух фундаментальных, для понимания сущности человека, христианских учений. Показано актуальность христианского учения о человеке в условиях современного антропологического кризиса.

Ключевые слова: человек, Бог, антропология, учение об оправдании, обожение, католическая антропология, православная антропология.

Человек является одной из главных и вечных загадок как философии, так и науки. Величие его творческих и познавательных способностей восхищает и создает почву для вознесения человека к божественным высотам, но беспомощность человека перед лицом природных и социальных потрясений обостряет вопрос о ценности и смысле человеческой жизни и часто низводит человека до единицы животного мира. Антропологическая катастрофа, постигшая человечество в XX веке, показала не только не состоятельность экономических, политических, социально-культурных систем, но и забвение человека как высшей ценности мира, что и стало причиной особенного интереса к христианской антропологии. Религиозные лидеры христианских конфессий, богословы и религиозные философы заново задаются вопросом о человеке и на основании Священного Писания, святоотеческого наследия и доктрин осмысливают сущность человека в ключе проблем начала XXI века.

В христианской антропологии межконфессиональные различия выражены менее всего. Это связано с тем, что учение о человеке никогда не было центральной проблемой богословия и все христианские конфессии основывают это учение на текстах Священного Писания (Быт. 1:26 – 27; 5:1; 9:6; Прем. 2:23; Сир. 17:1 – 13; Иак. 3:9; 1 Кор. 11:7; Кол. 3:8 – 10; Еф. 4:24; Пс. 81:6; Мф. 5:48; Ин. 10:34 – 35; 1 Ин. 4:17; Еф. 3:14 – 15; 5:1), в которых человек рассматривается как образ и подобие Бога. Различия появляются в тот момент, когда поднимаются вопросы “в какой степени” и “каким образом” человек действительно есть подобие Бога. Для современного человека ответ на эти вопросы достаточно актуален, поскольку он тесно связан с пониманием и осмыслением сущностного потенциала и ценности человеческой личности. В православном богословии ответ на

эти вопросы находим в учении об обожении, к которому в последние десятилетия в русском православии особенно высок интерес, а в католическом и протестантском богословии в учении об оправдании.

Учение об обожении (греч. *θέωσις*) занимает особое место не только в православном вероучении, но и в православной духовности, поскольку в этом учении выражены путь и возможность становления человека богом. С православной позиции в этом осуществляется цель человеческого существования, то есть в непосредственном и полном энергичном единстве человека с Богом. Протопресвитер Иоанн Мейендорф указывает на то, что “Учение об обожении есть центральная тема византийского богословия и всего опыта Восточного христианства” [8, с. 225]. В этом учении раскрывается путь человека от падшего состояния к сверхъестественному божественному бытию. Учение об обожении тесно связано с темами спасения, боговоплощения и эсхатологии. Как отмечает русский философ, богослов С.Хоружий, “в сотериологическом русле эта идея возникает как прямое развитие той изначальной новозаветной интуиции, что спасение, приносимое Христом, состоит не только в восстановлении перводанного состояния, бывшего до падения, но в осуществлении чего-то большего” [1, с. 318].

Учение об обожении формируется в раннехристианской церкви, поэтому признается как православной, так и католической мыслью, но в развитии своем приобретает существенные различия, которые отражаются и в понимании сущности человека.

Православная церковь основывает свое учение на трудах Иринея Лионского, Афанасия Великого, Максима Исповедника. Классическим выражением данной идеи стала формулировка Иринея Лионского: “Христос Иисус, Господь наш... стал Сыном человеческим для того, чтобы человек сделался сыном Божиим.. [Христос] по неизмеримой благодати Своей сделался Тем, что и мы, дабы нас сделать тем, что есть Он”[3]. Таким образом, Православная церковь учит, что Бог стал человеком, чтобы человек через него стал богом. Идея Боговоплощения есть основанием идеи обожения.

Западная церковь развивает учение Августина, у которого идея обожения получает развитие в идее о благодати и приобретает отличные, от православного учения, черты. Спасение мыслится у Августина как преодоление греха и благодать представляется прежде всего Божественной помощью против греха и его власти. Таким образом, в западном богословии получает развитие учение об оправдании. Превалирование этого учения способствовало вытеснению идеи обожения в Западной церкви на задний план, но не исключило ее. Профессор по кафедре догматики и экуменического

богословия, священник Петер Нойнер считает, что “учение об обожении представляет собой восточный аналог западному учению об оправдании верой и о спасении” [1, с. 325]. Он развивает свою мысль с вопроса о том, согласуется ли учение об обожении – при всей разнице в образе мысли – с учением об оправдании настолько, чтобы позволить Церквям Востока и Запада сформулировать совместное свидетельство по центральному вопросу о спасении человека (сотериологии). Этот вопрос требует внимательного рассмотрения антропологического контекста как учения об обожении, так и учения об оправдании.

Учение об оправдании верой – одна из центральных тем богословского диалога между церквями Реформации и Католической Церковью [1,с.325]. Основу этого учения составляет вопрос о соотношении роли благодати и роли дел и поступков человека в деле спасения. Как известно, это был ключевой вопрос Реформации. И Лютер решил его однозначно, основываясь на Послании к Римлянам: “Праведник жив верой”. Согласно основоположникам протестантизма, первородный грех не только повредил природу человека, как учат православие и католицизм, но и целиком извратил её. В силу этого человек не может спастись своими заслугами. Спасение может прийти только как результат воздействия божественной благодати. Поэтому, учение об оправдании является важнейшим догматом большинства конфессий протестантизма. Исходя из учения о Боговоплощении следует заключение, что каждый пришедший в мир человек через искупительную жертву Иисуса Христа имеет надежду на спасение. Эту истину собственными усилиями человек не имел бы возможности познать, если бы “ему не было открыто Святым Духом” [5]. Исходя из этого, вера есть единственный путь спасения. Для Лютера вера - это не идеологическая установка, это экзистенциальная позиция всего человеческого существа по отношению к Богу, когда человек во всех своих делах полагается не на собственные силы и знания, а на одного только Бога. Иные способы добиться спасения (обряды, аскеза, богоугодные дела и т.п.) считаются несущественными. Что касается добрых дел, то они являются плодом любви к Богу, проистекающей из веры в евангелие Христа. Согласно общему определению, оправдание означает, что Бог принимает грешника как свое чадо и наследника вечной жизни. Поэтому, в соответствии с протестантизмом, оправдание заключается в принятии Богом грешника, в создании им нового отношения между собой и целостной личностью человека. Оправдание – не награда за исполнение Закона, но дар Бога, предложенный в жертве Христа на кресте и обретаемый в вере. Человек даже не участвует в приготовлении к получению этой

благодати, поскольку вера в человеке создается только по выбору и действием Святого Духа.

На Тридентском соборе (1545 г.) Римская Церковь рассмотрела вопрос о роли благодати в деле спасения человека и приняла формулировку, согласно которой спасение является Божественным даром, и человек не должен его заслуживать: “Если кто говорит, что человеку возможно спастись своими делами... без Божественной благодати, дарованной Богом через Христа Иисуса, да будет извержен” [1,с.326]. Это постановление имеет важный онтологический и антропологический контекст. Ценность человеческого бытия определяется любовью Бога к человеку и жизнь человека, его судьба является не заслугой самого человека, не игрой случая, а даром любящего Бога. В этом контексте особое значение получает понятие личности человека. Как личность он представляет собой абсолютную ценность, исходящую из божественной любви.

В современной католической и протестантской антропологии проблема личности становится ключевой. Акцентируется внимание на необходимости различия между человеком и его поступками. Проблемам достоинства человека, ценности человеческой жизни уделяется внимание в многочисленных послесоборных энцикликах. Достоинство является фундаментальным признаком человека, который обеспечивает равенство в аспекте общего духовного призвания. Петер Нойнер отмечает: “человек не равен тому, что он делает, - ни добрым делам, ни дурным” [1,с.327]. В современном потребительском обществе, в котором успешность жизни определяется материальным и социальным благополучием учение об оправдании раскрывается и в социальном аспекте. Здесь оно имеет компенсаторную функцию: “благовестие об оправдании ведет не к пассивности, но развязывает человеку руки для делания и открывает путь этике, потому что освобождает человека от удушающего давления, проистекающего от стремления совершать как можно лучше и как можно больше всяких дел” [1, с. 328].

Общим для католической и протестантской позиции в учении об оправдании есть понимание определяющей роли благодати в деле спасения человека. Рассмотрим какую роль имеет благодать в православной идее обожения. Православная Церковь учит, что обожение недостижимо человеческими усилиями. Как совершенный дар, исходящий от Отца, оно установлено Богом, “желающим спасения и алчущим обожения людей” [7]. Дар обожения — дар нетварной божественной благодати. В этом мы находим единство у православных и католиков. Но в отличии от католического и протестантского учения об оправдании, православное понимание обожения теснейшим

образом связано с таинствами церкви и с духовным восхождением самого человека. Более того, С.Хоружий отмечает, что “главенство опыта богообщения, (исихастской) аскезы, составляющее специфическое отличие православной духовности, самым существенным образом сказывается на учении об обожении. В православной традиции обожение не является лишь теоретическим понятием, которое разрабатывается богословским рассуждением, - оно есть, пусть в начальных формах, единственно доступных в земной жизни, опытно постигаемая реальность” [1,с.319]. Православная церковь учит, что даже грешные и падшие люди сохраняют возможность свободного выбора, и спасение понимает как “синергию”, то есть соработничество, взаимодействие Божественной благодати и свободной воли человека. Святитель Григорий Богослов говорит, что единение человека со Христом зависит и от людей: “Ибо надобно, чтобы дело спасения зависело как от нас, так и от Бога” [2, с. 517]. Преподобный Максим Исповедник выражает связь обожения с Евхаристией: “Кто причащается ему [таинству Евхаристии] достойным образом, тех оно преобразует [таким образом, что]... они могут, по усыновлению и благодати, быть и называться богами, поскольку весь Бог всецело наполнил их, не оставив в них ничего, что было бы лишено Его присутствия” [4, с. 174]. Обожение совершается во Христе благодатью Святого Духа. Вочеловечившийся Господь в благодатных таинствах и дарах соединяется и совоплощается с верными Ему душами. Через подобное соединение человек сопричащается Нетварной Божественной Жизни Святого Духа, делается причастником Божественного естества. В свете богословия Божественных энергий св. Григория Паламы обожение определяется как совершенное соединение всех энергий человека с Божественной энергией: “Бог в полноте своей обожает тех, кто того достойны, соединяя Себя с ними не ипостасно – это принадлежит одному Христу – и не сущностно, но малою частью нетварных энергий... однако всецело присутствуя в каждой из них” [1,с.322].

Говоря об онтологическом приобщении человека к Богу, Православная Церковь делает важную оговорку. Человеческая природа приобщается не к божественной сущности, а единственно в Его нетварных энергиях. Под энергиями Божиими понимается не тварный дар Бога человечеству, а сам Бог в действии. Энергии – не посредник между Богом и миром, а Сам Бог, входящий в прямую и непосредственную связь с человеком. Человек приобщается Богу в Его энергиях, а не в Его сущности, поэтому обожение означает, что человек становится Богом по благодати, а не по природе.

На высших ступенях духовной жизни, достижение которых, по учению св. Иустина Поповича, следовавшего мнению св. Макария Великого, возможно через претворение в жизнь евангельской этической триады — веры, надежды и любви, обоженный христианин получает особую благодать совершенства, выражающуюся в дарах чудотворений, исцелений, прозорливости. При этом его душа и ум совершенно соединяются с Богом. Этой триадой личность формируется по образу Христа, пока не станет “христообразной”. Этическая триада евангельских заповедей предвосхищает соединение с Божественной Тριάдой – Вечным Троическим Божеством. Ниспосылаемые Пресвятой Троицей благодатные переживания ведут подвижника к таинственному переходу из этической триады в Божественную, вводят в обожение, “боготворение” и “отроичение” его личности. Главной христианской добродетелью в этической триаде выступает любовь. Таким образом, в православии основу спасения человека составляет не определенное количество добрых дел или только факт веры, а процесс изменения отношения человека к Богу, то есть духовно-нравственное перерождение личности. Для этого равно необходимы и вера, и дела – единство деятельной веры. Как гласит окружное послание Восточных патриархов 1723 года: “веруем, что человек оправдывается не просто одною верою, но верою, споспешествуемою любовью (то есть верой как деятельной силой), то есть через веру и дела. Не призрак только веры, но сущая в нас вера через дела оправдывает нас во Христе” [6, с. 165 - 166]. Таким образом, обожение имеет особую роль в православном вероучении. Это категория объединяющая аскетическую практику и догматическое богословие, представляющее собой синтез патристики и аскетики.

В XX веке учение об обожении развивается далее. Как отмечает С.Хоружий, “в трудах богословов этого этапа (В.Н.Лосского, архиепископа Василия (Кривошеина), протоиерея Георгия Флоровского и протопресвитера Иоанна Майендорфа), а затем и их продолжателей (митрополита Иоанна (Зизиуласа), Хр.Яннараса и др.) основы учения формулируются заново, на языке современного богословия и на новом уровне освоения источников, восстанавливается его исторический путь, и значение в православной духовности” [1,с.323]. Но, не смотря на то, что в современном богословии особенно акцентируется внимание на личностном аспекте человеческой сущности, учение о синергии является единственной предпосылкой обожения.

Возвращаясь к вопросу о возможности сочетания западного учения об оправдании и восточного учения об обожении нужно отметить существенные различия этих учений в антропологическом контексте.

Констатируя общие сотериологические основания данных учений в том, что благодать Божия имеет определяющее значение для спасения человека, важно обратить внимание на тот факт, что учение об оправдании не является духовным путем и, таким образом, не имеет в себе предпосылок для онтологического изменения человека. Учение об обожении, в его практическом применении, оказывает на человека преобразующее воздействие, изменяя его природу. Исходя из этого, данные учения нужно признать принципиально отличными в антропологическом контексте.

Безусловно, христианское учение о сущности человека, на первый взгляд, резко расходится с современными доминирующими антропологическими запросами. Современный человек, в большей степени, самодостаточен и все его развитие направлено на собственное «Я». Но это «Я», сталкиваясь с вопросом о смысле собственного существования, с неизбежностью приходит к выводу о том, что этот смысл возможно найти только признавая присутствие чего-то значительно превышающего пустую суету современного мира. В этом отношении христианская антропология является значимым ответом на вопросы современного человека о смысле его бытия.

Литერატურა

Reference:

1. Богословская антропология. Русско-православный /римско-католический словарь: издания на русском и немецком языках / Под науч. Ред. прот. Андрея Лоргуса, Б.Штубенрауха. – М.: Паломник; Никея, 2013. – 736 с.
2. Григорий Богослов, святитель. Слово 37 // Собр. Твор.: В 2 т. – Свято-Троицкая Сергиева Лавра, 1994. Т. 1. С. 517.
3. Лионский Иринеи св. Против ересей.
[Электронный ресурс] - Режим доступа к документу - http://mystudies.narod.ru/library/i/irenaeus/adv_haer.htm
4. Максим Исповедник. Мистагогия // Творения преп. Максима Исповедника. – Кн. 1. : Богословские и аскетические трактаты / Максим Исповедник, преп.; пер. с др. греч., вступ. ст. и комм. А. И. Сидорова. – М., 1993. – С. 154-184.
5. О свободе воли. Спор Эразма Роттердамского с Мартином Лютером. [Электронный ресурс] - Режим доступа к документу - <http://www.st.mrezha.ru/Erasmus.htm>
6. Послание Патриархов Восточно-Кафолической Церкви о православной вере (1723 г.) // Догматические послания православных иерархов XVII – XIX веков о православной вере. – Свято-Троицкая Сергиева Лавра, 1995. – С. 165 – 166.

7. Хоружий С.С. Обожение. [Электронный ресурс] - Режим доступа к документу - <http://azbyka.ru/dictionary/14/obozhenie-all.shtml>
8. Meyendorff J/ Byzantine theology: Historical Trends and Doctrinal Themes. 2nd ed. ev. New York: Fordham University Press, 1979.

Рецензент: Профессор Петр Яроцкий, доктор философских наук, ведущий научный сотрудник Института философии имени Г.С.Сковороды Национальной Академии Наук Украины

ტატიანა გავრილიუკი

დასავლეთის სწავლება გამართლების შესახებ და აღმოსავლეთის სწავლება გაღმერთებაზე თანამედროვე ანთროპოლოგიურ პერსპექტივაში

რეზიუმე

სტატიაში შედარებითი ანალიზით განხილულია ორ ფუნდამენტურ ქრისტიანულ სწავლებას შორის არსებული საერთო ნიშნები და განსხვავება ადამიანის არსის გაგების შესახებ. ნაჩვენებია თანამედროვე ანთროპოლოგიური კრიზისის პრობლემებში ადამიანის შესახებ ქრისტიანული სწავლების აქტუალურობა.

საკვანძო სიტყვები: ადამიანი, ანთროპოლოგია, სწავლება გამართლების შესახებ, გაღმერთება, კათოლიკური ანთროპოლოგია, მართლმადიდებლური ანთროპოლოგია.

რეცენზენტი: პროფესორი პეტრე იაროცკი, ფილოსოფიის მეცნიერებათა დოქტორი, უკრაინის ეროვნული აკადემიის გ.ს. სკოვოროდას სახ. ფილოსოფიის ინსტიტუტის წამყვანი მეცნიერ თანამშრომელი.

Tatiana Havryliuk

THE WESTERN DOCTRINE OF JUSTIFICATION AND THE EASTERN DOCTRINE OF DEIFICATION IN THE MODERN ANTHROPOLOGICAL PERSPECTIVE

Summary

The article reveals the general and various of two fundamental Christian teachings for understanding the essence of man in the comparative analysis . The actuality of the Christian doctrine of man in the conditions of the modern anthropological crisis is shown.

Keywords: man, god, anthropology, doctrine of justification, deification, catholic anthropology, orthodox anthropology.

Reviewer: Professor Petro Yarotsky, Doctor of philosophical Sciences, Leading researcher of Institute of Philosophy of The National Academy of Sciences of Ukraine.

Ирина Горохолинская
СОВРЕМЕННАЯ КУЛЬТУРА: ЦЕННОСТНАЯ
ИДЕНТИЧНОСТЬ ЧЕЛОВЕКА В УСЛОВИЯХ
ПОСТСЕКУЛЯРНОСТИ

В статье автор анализирует вопрос актуальных векторов аксиологических рефлексий современного человека: сопоставимость национальных и межкультурных ценностей, возможность диалога религиозного и секулярного сознаний, потенциал синергии свободы и морального авторитета норм. Показана сущность современных ценностей демократических государств Европы сквозь призму анализа их соответствия христианским нормам нравственно Западного. Определен уровень религиозности/секулярности стран Западной и Восточной Европы и его зависимость от политической конъюнктуры и социально-культурной ситуации.

Ключевые слова: *секулярность, постсекулярность, национальная идентичность, межкультурные ценности, демократические ценности.*

Жизнь в условиях утверждения политики постправды,[Термин «постправда» согласно Оксфордскому словарю, стал словом года 2016 (см .: <https://en.oxforddictionaries.com/word-of-the-year/word-of-the-year-2016>)] изменчивых культурно-социальных приоритетов, как отдельных народов, так и целых «культурных регионов»,[Известно, что под термином «культурный регион» исследователи (вслед за К.Висслером, А.Л.Крёбером) подразумевают страны, объединенные общим культурным прошлым и экономико-социальным настоящим.] провоцирует стрессовые настроения, панический страх неопределенного будущего, утрату ценностных ориентиров. Известно, что основной функцией нашего ценностного сознания является аксиологическая определенность жизнедеятельности, что способствует формированию инструментария выбора политических, экономических стратегий собственной жизни, а также тактики конкретных действий, способных стать фундаментом качественных изменений в социальной реальности. Именно поэтому гуманитарии серьезно обеспокоены проблемой ценностных ориентиров личности в контексте не только ее собственного нравственного становления, религиозно-духовного или секулярно-духовного измерения ее самосознания, но и в параметрах ее социальной жизни, которая влияет на конкретные формы обустройства государственности, правоповедения, внешнеполитических симпатий и т.п. Постправда имеет отношение к этике, политике, экономике.

Постправада определяет нашу реальность сквозь призму определенности аксиосферы нашей жизни.

Постмодернизм и современный гуманитарный дискурс: проблема методологии

Выяснение причин любых парадигмальных изменений в общественно-культурной жизни связывают с тем идейным ресурсом, который, собственно, и заложил теоретические основы таких трансформаций. Современную культуру ставят в зависимость от тех идейно-теоретических переформатирований, методологических трансформаций, которые ознаменованы постмодернистской философией и культурой постмодерна.

«Постмодернизм поставил задачу разрушить зависимость человека от мнений его времени, от системы образования, от человеческой культуры вообще. Целью постмодернистов стало достижение свободы на уровне сознания. Для этого человек должен перестать верить во что-либо. В связи с этим началась разрушительная работа в области человеческой культуры. За любым литературным, историческим, художественным произведением постмодернизм усматривает властные стремления их создателя и интерпретатора» [6, с. 172].

Таким образом, гуманитарии усматривают в постмодернистском мышлении методологию «релятивной истины», когда множество взглядов, множество подходов, множество норм трактуется как единая «объективная» истина, поскольку, в конце концов, только через осознание плюральности критериев должного мы постулируем должное в данной конкретной ситуации. Ничего объективного не существует, ведь любая жизненная ситуация как в интеллектуально-познавательном, так и эмоционально-чувственном, психологическом, нравственном измерении является исключительно интерпретативной.

«Вопрос об объективной истине для постмодернистов бессмысленен, ибо, по их мнению, всякая истина представляет собой лингвистическую, историческую либо социальную конструкцию, которая, в свою очередь, является интерпретацией предшествующих конструкций. Таким образом, не существует универсальных критериев, позволяющих отличить истину от неистины, прекрасное от безобразного, добро от зла, возвышенное от низменного» [6, с. 173-174].

Подобная методология уязвима для критики, как и любая другая гуманитарная методология, но такое понимание истины все же отражает социокультурную обусловленность парадигмальных изменений в системе мировоззрения. Современная культура предопределяет современную систему ценностей, но через генерирование человеком собственных систем мироощущения,

миропонимания и мировоззрения. Это происходит не только под влиянием культуры, но и посредством самовоспитания, вследствие чего те или иные аксиологические константы способны трансформировать и саму культуру. Так называемые «повороты» в гуманитарном дискурсе происходят как раз путем постулирования большей значимости индивидуальных побуждений личности к саморефлексии и анализу окружающей действительности по сравнению с устоявшимися методологическими параметрами и подходами, которые объективируют норму. Современная культура предстает как собственно продукт таких множественных «преувеличений», которые осуществились на хорошо подготовленной почве методологических стратегий прошлых эпох: антропоцентризме, религиозном релятивизме, позитивизме, экзистенциализме и психоанализе; глобализации, урбанизации, демократизации; развитии технологий и тотальной виртуализации и информатизации. Список можно продолжать, но именно эти причины и легли в основу тех духовно-мировоззренческих, социально-политических, эстетико-художественных изменений, которые называют современной культурой.

Современная культура и вопросы идентичности: проблема предмета

В области современных культурных преобразований человек оказывается в ситуации такой множественной палитры выбора собственных стратегий обустройства всех сфер жизни, что иногда проблема культурной самоидентификации становится определяющей для ценностного самоопределения. Особенно в условиях, когда маркеры идентификации уже выбраны и приняты как истинные, «свои» и отвечающие всем критериям понимания собственного места в мире, актуализируется проблема толерантизации отношения к тому, кто определился в ином аксиологическом векторе. «Для ученого, изучающего культуру, главным является вопрос о границе, отделяющей одну культуру от другой. Его интересуют в первую очередь различия между ними. Но в ситуации осознаваемого всеми культурного плюрализма встает вопрос и о том, где проходит граница между культурой, которую мы считаем «своей», и чужими для нас культурами» [2, с.72].

Возможность сознательно выбрать «свою» систему ценностей и отличить ее от других в христианской цивилизации была ознаменована секуляризационными процессами в Европе, которые способствовали десакрализации и «расколдованию» мира.[Об этих процессах говорят все без исключения социологи религии, которые анализируют религиозные процессы конца XIX – начала XX века, в

частности Ю. Хабермас, П. Бергер, Ч. Тейлор, Х. Казанова и т.д.] При условии, когда нет Сверхморального источника легитимности мировых процессов, когда бездействует Божественное провидение, создается реальность, при которой «религия является только одной из альтернатив» (Ч. Тейлор). Религиозная идентичность личности перестает быть константой, важной становится проблема взаимопонимания между представителями различных мировоззренческих позиций, особенно в странах, где секулярные ценности активно отстаиваются государственными институтами, общественными организациями; или же, наоборот, в тех обществах, где религиозные ценности напористо внедряются в жизнь и рассматриваются в качестве критериев «добропорядочности» и «нормальности».

Собственная культурная и мировоззренческая идентичность, следовательно, не может предусматривать заимствования позиций большинства / меньшинства, а только требует готовности к сотрудничеству и диалогу с теми, кто по-иному интерпретирует собственную систему ценностей.

«Диалог в качестве основы существования универсальной цивилизации предполагает, следовательно, не ликвидацию разделяющих людей религиозных и культурных различий, а право каждого индивида на свободный выбор своей культурной и религиозной идентичности. В диалоге подвижными становятся границы не между культурами, а между людьми...» [2, с.362].

То есть в условиях постмодерной, постсекулярной культуры, главной ценностью становится не какой-либо набор норм и правил, определенный религией, социальным институтом, каким-то коллективом и т.д., а человек как таковой. «Иной» с его системой взглядов на мир является высшей ценностью современной культуры. Уважение к «иному» легло в основу современной демократии. Но в условиях постправды отчасти под эгидой уважения к «иному» предлагается политика принятия как нормы системы поведения, ценностного самовыражения, которая далека от гуманистических идеалов. Современное информационное общество с его множественными потоками информации способно дискредитировать норму, провозгласив ее маргинальным «консерватизмом». В то же время нередко возводятся в ранг, если не норм, то, по крайней мере, признаются заслуживающими толерантности некогда одиозные мировоззренческие и жизненные извращения.

Ценности свободы и демократии: проблема цели

Очевидно, что демократические ценности не являются идеальными, но, наряду с этим, невозможно не согласиться с У. Черчиллем, что по

сей день человечество не избрело ничего лучше их. Поэтому, часто в сознании современных граждан стран западного культурного региона, морально правильное тождественно демократически легитимному. В демократических странах ценность свободы и уважения / терпимости к «иному» являются определяющими. Но проблемой становится вопрос предела этой толерантности. Где заканчивается моя свобода и начинается свобода другого? Что должно быть критерием, демаркационной линией между нашими свободами, между нашими аксиологиями? Согласно чьим критериям будут осуществлять оценку конкретной ситуации, в случае конфликта интересов? Согласно демократическим правилам – согласно критериям, которые большинство определит как наиболее адекватные. Но нет ли тогда противоречия между понятиями *большинства* и *ценности человека* как такового, если *один в поле не воин*? Верно по этому поводу высказывается Л.Уайт: «...определение «правильного» и «неправильного» является скорее социальным и культурным, чем индивидуальным и психологическим» [5, с.174].

В силу сложившихся секулярных демократических ценностей, даже при условии постсекулярности или ренессанса религиозности, религиозное сознание оказывается в ситуации, когда «крупные религии должны усваивать нормативные принципы либерального государства» [7, с. 244], ибо «...правовые порядки подлежат легитимизации в силу самого демократически сформировавшегося правового процесса» [8, с. 49].

Как следствие, в условиях современной культуры цель аксиологического самосовершенствования подменяется целью соответствия нормам демократических свобод. Самоопределение в другом направлении маркируется как «правое», «левое», «фанатичное», «безнравственное» и т.п.

Аксиология постсекулярного времени: проблема перспективы

Но было бы не оправданно винить в такой ситуации исключительно светские институты, или интеллектуальные круги, которые в прошлом подорвали авторитет религиозных институтов, выступавших, в свою очередь, гарантами определенных моральных нормативов. Наша эпоха характеризуется еще одной отличительной особенностью: «Коллективное проявление зла, заключенного в человеке, в таких масштабах, которых не знала ни одна из предыдущих эпох мировой истории... Старая этика иудейско-христианской эпохи доказала свою неспособность одолеть деструктивные силы, заключенные в человеке» [4, с. 23], ибо «внутренняя неуверенность человека, который полагается на ценности старой, иудейско-христианской этики, но в глубине души сознает их

непригодность и в повседневной жизни убеждается в их бессилии, делает такого человека легкой добычей зла» [4, с.24].

Поэтому стремление многих современных личностей найти корректную систему ценностных координат поведения во внерелигиозной плоскости, по-своему оправдано уже тем, что религиозные институты долгое время не способны были адекватно реагировать на острые проблемы, которые привносились научно-техническим, интеллектуальным прогрессом и т.п. Заблудившись в лабиринте собственной свободы, собственных интеллектуальных возможностей, природных потребностей и аксиологических побуждений современный человек оказался перед перспективой стать жертвой собственной же свободы. Ведь, как свидетельствуют реалии, где нет веры в существование истины, там любая выдумка способна пропагандироваться как правда. Это грозит не только индивидуальным измержением жизни, но и политико-социальным. Политика постправды [А именно с ней связывают политический успех Трампа, гибридную войну России на украинских территориях и т.д.] как раз и питается верой человека в то, что истина – это выдумка религиозных фанатиков. По нашему мнению, не лишен здравого смысла тезис Л. Мосижника: «Культура требует от человека самоограничения, а это невозможно, если человек не понимает, во имя чего он должен ограничивать свои желания и возможности, от чего-то отказываться, что запрещать самому себе» [3, с.55]. Иными словами, современный человек стал заложником собственной веры в незыблемость абсолютной свободы выбора критериев «нормы» другим человеком. Деконструкция нормы, возведение истины в фантом, религиозной этики в частную практику, которая не имеет отношения к общечеловеческой морали, грозит погрузить современного человека в хаос нигилизма, релятивизма и вседозволенности. Но такая угроза все же возникает не впервые в истории. Каждый век, любое парадигмальное изменение несли свои угрозы: «Любому веку свойственны величие и безумство, новые возможности и искушения. Однако они меняются от века к веку. Для того чтобы воспользоваться этими возможностями и избежать искушений, христиане должны находиться в непрерывном процессе «узнавания времени» (Рим.13:11)» [1, с.10]. То есть современным христианским церквям нужно осознать собственную ответственность за аксиологическое состояние культуры. Особенно, при условии повышенного уровня доверия личности к институту Церкви в условиях постсекулярности. Оправдать это доверие – значит, суметь организовать приоритеты своей деятельности и проповеди таким образом, чтобы рос не только авторитет церкви, но и авторитет христианской этики. «Некоторым христианам свойственно

думать, что конец века модерна и начало эпохи постмодерна может означать поворот к классическому христианству... Хотя я согласен с этой точкой зрения, тем не менее, я также вижу новую секулярную идеологию, сменяющую модернистское мировоззрение» [1, с.11] – говорит Дж. Э. Вейз.

И действительно, несмотря даже на свою возможную идентичность в русле религиозного мировоззрения, современная личность, в уже очерченных выше условиях жизни, считает возможным отвергать нормы христианской этики как практические указатели, оставляя их только недостижимыми идеалами, которые не «соответствуют духу времени». Именно поэтому, христианская церковь нуждается в новой проповеди, которая бы сумела согласовать современность с христианским идеалом нормы. Это не такая уж недостижимая цель, ведь если отбросить статутарные требования религиозной этики, которые имеют исключительно культово-ритуалистическое, клерикально-ориентированное определение и сосредоточиться собственно на моральных требованиях Евангелия, мы увидим, что свобода является не только главной демократической ценностью, но и определяющей христианской добродетелью. Только христианская коннотация свободы требует ее содействия с любовью и верой в божественную справедливость, которая также своими истоками полагает не что иное, как любовь. А «любовь к иному» качественно отличается от «уважения к другому», тем, что христианская любовь «не радуется неправде, а сорадуется истине» (Первое послание к Коринфянам 13:6). То есть, именно любовь к другому может стать одновременно как гарантом осуществимости демократических процессов современности, так и противоядием политике постправды и нивелированию понятия нормы в контексте ценностного самоопределения.

Литература

Reference:

1. Вейз Джин Эдвард мл. Времена постмодерна. Христианский взгляд на современную мысль и культуру. – Минск: Фонд «Лютеранское наследие»; Word Wide Print, 2002. – 240 с.
2. Межуев В.М. История, цивилизация, культура: опыт философского истолкования. – СПб.: СПбГУП, 2011. – 440 с.
3. Мосиожник Л.А. Человек перед лицом культуры. – Кишинев: Высшая Антропологическая Школа, 2004. – 402 с.
4. Нойманн Э. Глубинная психология и новая этика. Человек мистический / Пер. В. М. Донец. Науч. Ред. и послесл. В. В. Зеленский. – СПб.: Академический проект, 1999. – 206 с.

5. Уайт Л. Избранное: Наука о культуре / Пер. с англ. – М. : «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2004. – 960 с.
6. Филянова В.Н. На пути к «абсолютной свободе»: постмодернизм и христианство // Проблемы национальной стратегии. – 2010. – № 4. – С.167-181
7. Хабермас Ю. Между натурализмом и религией. Философские статьи / Пер. с нем. Скуратов Н.Б. – М.: Весь мир, 2011. – 336 с.
8. Хабермас Ю. Дополитические основы демократического правового государства? / Юрген Хабермас; [пер. с нем. В. Витковский] // Хабермас Ю., Ратцингер Й. (Бenedikt XVI). Диалектика секуляризации. О разуме и религии. – М. : Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2006. – С. 39-75.

Рецензент: Доцент Александр Бродецкий, доктор философских наук, доцент кафедры культурологии, религиоведения и теологии Черновицкого национального университета им. Ю. Федьковича .

ორინა გორხოლინსაკაია

თანამედროვე კულტურა: ადამიანის ღირებულებითი იდენტურობა პოსტსეკულარობის პირობებში

რეზიუმე

სტატიაში ავტორი აანალიზებს თანამედროვე ადამიანის აქსიოლოგიური რეფლექსიის აქტუალური ვექტორების საკითხს: ეროვნული და ინტერკულტურული ღირებულებების შედარება, რელიგიური და სეკულარული ცნობიერების დიალოგის შესაძლებლობა, თავისუფლების სინერგისა და მორალური ავტორიტეტის ნორმების პოტენციალი. ნაჩვენებია ევროპის დემოკრატიული სახელმწიფოების თანამედროვე ღირებულებების არსი ქრისტიანული ნორმებისადმი შესაბამისობის კუთხით. განსაზღვრულია დასავლეთი და აღმოსავლეთი ევროპის რელიგიურობის /სეკულარობის დონე და მისი დამოკიდებულება პოლიტიკურ კონიუნქტურასა და სოციალურ-კულტურულ სიტუაციაზე.

საკვანძო სიტყვები: სეკულარობა, პოსტსეკულარობა, ეროვნული იდენტურობა, ინტერკულტურული ღირებულებები, დემოკრატიული ღირებულებები.

რეცენზენტი: დოცენტი ალექსანდრ ბროდეცკი, ფილოსოფიურ მეცნიერებათა დოქტორი, ი.ფედკოვიჩის სახ. ჩერნოვიცკის

ეროვნული უნივერსიტეტის კულტუროლოგიის, რელიგიური სწავლებისა და თეოლოგიის კათედრის დოცენტი.

Iryna Horokholinska

MODERN CULTURE: HUMAN'S VALUE IDENTITY WITHIN POST-SECULAR CONDITIONS

Summary

In the article the author analyzes the question of actual vectors of axiological reflexions of modern human: the comparability of national and intercultural values, the possibility of a dialogue between religious and secular consciousnesses, the potential for the synergy of freedom and the moral authority of norms. It is shown the the essence of the modern values of the democratic states of Europe under the prism of analysis of their compliance with Christian moral standards. It is determined the level of religiosity / secularity of the countries of Western and Eastern Europe and their dependence on the political conjuncture and socio-cultural situation.

Keywords: secularity, postsecularity, national identity, intercultural values, democratic values.

Reviewer: Associate Professor Alexander Brodetskyi, Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor of the Department of Culturology, Religious Studies and Theology of the Yuriy Fedkovich Chernivtsi National University.

УДК 261.7

Михайло Мокієнко

ХАРИЗМАТИЧНИЙ РУХ: ПРОДОВЖЕННЯ П'ЯТИДЕСЯТНИЦТВА ЧИ НОВІТНЯ РЕЛІГІЙНА ТЕЧІЯ?

У статті аналізуються основні особливості духовності п'ятидесятництва і відображення цих особливостей у теології. Розглянуто співвідношення між сакраментальним хрещенням та містичним хрещенням Святим Духом. Виявлено характерні риси «життя у Дусі», проведено порівняння із концептом «життя во Христі». Доведено, що п'ятидесятництво пропонує входження в особливий життєвий світ, у якому культивується інтенсивний суб'єктивний містичний досвід, робиться наголос на вербальному безпосередньому спілкуванні, заперечується значення теоретичного і символічного богопізнання, схвалюється спонтанне поклоніння Богові, підкреслюється необхідність дистанціювання особистості та громади від світського життя, цінується досвід пророцтв від Бога, при збереженні центрального значення Писання. Ці риси ідентичності знаходять власне вираження в особливостях культу, особливо – у колективних молитвах, покладаннях рук, молитвах зцілення, «танцях», тощо. Перенесення уваги на дію Святого Духа дозволяє п'ятидесятникам перейти від духовності в центрі якої знаходиться Церква до духовного життя, що розвивається довкола Бога як Трійці. Харизматичний рух розвиває всі ці особливості в постмодерному ключі, роблячи акцент на досвіді, а не на Біблії, на авторитеті та ролі пастора, на теології процвітання.

Ключові слова: *п'ятидесятницький рух, харизматизм, ідентичність, сучасна теологія, місія, еклезіологія.*

З початку ХХ ст. світове християнство пережило два потужних духовних оновлення. Мова йде про п'ятидесятництво, генеза якого припадає на 1900-ті рр. та харизматичний рух, що формується в 60-ті рр. ХХ ст. Терміни «п'ятидесятницький» та «харизматичний» часто використовуються як взаємозамінні. Справді, ці рухи мають багато спільних ознак і навіть для експертів іноді буває важко їх розмежувати. Втім, п'ятидесятництво і харизматизм є різними релігійними напрямками, які, породжені певними історичними епохами, успадкували їх основні характеристики і різняться за багатьма дуже суттєвими рисами.

Аналіз дослідницьких публікацій з тематики дозволяє констатувати наступне. По-перше, розвій як п'ятидесятництва, так і харизматизму є свідченням глобалізаційних процесів в які включена й Україна як частина світової спільноти. Розвиток наукових досягнень, виробництва

на основі нових технологій, демократій у різних формах та проявах змінювали не тільки підхід до протестантизму як такого, але й до релігії в цілому. Але саме протестантизм, під впливом нових віянь часу, стає гнучким посередником між секулярним суспільством та суспільством релігійним. На цьому тлі вирізняється п'ятидесятництво як сучасна найпотужніша протестантська течія та християнський харизматизм, який українське релігієзнавство типологічно відносить до неохристиянських рухів [12]. По-друге, попри багатогранність харизматичного феномену відзначаємо фрагментарність та упередженість його оцінок не лише у ЗМІ, а й у академічних публікаціях. По-третє, у п'ятидесятницькому середовищі існує широкий діапазон оцінок харизматичних церков, їх богословських позицій та очільників. Частина вітчизняного руху хрещених Святим Духом, не ототожнюючи себе з харизматичним рухом, активно переймає частину його поглядів та практик, інші – навпаки займають протилежну позицію, заперечуючи будь-яку можливість навіть потенційної співпраці. По-четверте, за весь період співіснування цих двох релігійних течій практично не було зроблено серйозних спроб здійснити порівняльний аналіз обох рухів, їх історії, доктринального змісту, етичних вчень, ставлення до актуальних проблем сьогодення. Нечисельні дослідники переважно дуже спрощено підходять до цієї проблеми, керуючись більше уподобаннями, аніж принципом наукової об'єктивності. Іноді чи не єдиною ознакою для розмежування п'ятидесятництва й харизматизму вважається форма поклоніння. Безперечно, що існують набагато більш суттєві розбіжності між обома рухами, які слід брати до уваги. При цьому, однією з причин неоднорідного і неоднозначного ставлення до харизматизму є і невизначеність позицій самого п'ятидесятницького руху з багатьох важливих питань.

Мета даної розвідки полягає у з'ясуванні теологічних особливостей харизматичного руху у його співвідношенні з п'ятидесятницьким рухом.

Насамперед варто відзначити, що не зовсім коректно ототожнювати п'ятидесятництво й харизматизм або розглядати останній як одну із стадій п'ятидесятницького пробудження. На Заході через те, що між більшістю п'ятидесятницьких церков і харизматичними групами стерлися грані, у багатьох дослідників превалує думка про спадкоємність рухів. Так, Д. Барретт, провідний демографічний експерт п'ятидесятництва і харизматичного руху вважає, що духовне оновлення у ХХ сторіччі це – єдиний рух, у якому залучена велика кількість індивідумів і громад. До такого висновку Д. Баррета наштовхує єдиний духовний досвід як п'ятидесятників, так і

харизматиків [1]. Схожої точки зору дотримується відомий дослідник П. Вагнер. У своєму впливовому дослідженні розвитку харизматичного руху в Сполучених Штатах упродовж двадцятого століття, виокремив три «хвилі» цього руху [2]. Першою хвилею було класичне п'ятидесятництво, яке постало на початку 1900-х років і було відзначене насамперед наголосом на говоріння мовами. Друга хвиля припадає на 1960–1970-ті роки, здебільшого всередині провідних протестантських деномінацій (а також римо-католиків), коли вони опанували ключові п'ятидесятницькі практики. Третя хвиля, прикладом якої на думку П. Вагнера є Д. Вімбер, виводить на перший план «знаки і дива». Вімбер твердив, що Святий Дух передає церквам нову хвилю надприродних сил, даючи їм змогу зіцлювати, жити переможно й завдавати поразку злим духовним силам.

Звичайно, залишаються і опоненти такого підходу для п'ятидесятництва, які наводять вагомі аргументи щодо наявності істотних протиріч між обома вищевказаними релігійними течіями [4]. Окремі вітчизняні дослідники навпаки радше відносять харизматизм до нових релігійних течій інтерпретуючи його у «дусі часу» й менше вбачають зв'язків між п'ятидесятницьким та харизматичним феноменами [13].

Вживаючи термін «п'ятидесятництво» маємо на увазі християнську течію, що виникла на початку ХХ століття і акцентує на доктрині про хрещення Духом Святим як подію, яка відбувається з християнином після його навернення, супроводжується початковою ознакою молитви на інших мовах і відкриває християнинові доступ до інших дарів Святого Духа. Більшість класичних п'ятидесятницьких деномінацій виникли до початку 1960-х рр. й прямо чи опосередковано пов'язані з духовними подіями на Азуза-стріт у Лос-Анджелесі (1906-1909 рр.).

Харизматичним рухом прийнято називати процес поширення з початку 1960-х досвіду хрещення Духом Святим у межах протестантських, а згодом і римо-католицької церков, який привів до утворення нових деномінацій, вчень, літургійних зразків та інших форм релігійного життя. Коріння харизматичного руху у Північній Америці сягає 1940-50-х років. У середині ХХ ст. відомі проповідники В. Бранхам, О. Робертс, Г. Ліндсі та Т. Осборн стали наполягати на можливості поширення хрещення Святим Духом поза межами п'ятидесятницьких спільнот. Попри те, що всі вони фактично були п'ятидесятниками за переконаннями, а дехто і за приналежністю, втім їх незалежне служіння перебувало поза межами деномінаційного контролю. Цей рух отримав свої перші організаційні форми у Міжнародному співтоваристві бізнесменів Повного Євангелія (засновник Д. Шакаріян), яке з самого початку тісно співпрацювало з

вказаними проповідниками. Своєрідним посередником між п'ятидесятницькими переживаннями та історичними церквами вважають служіння Д. дю Плессі, який мав тісні контакти з лідерами історичних церков й починаючи з 30-х рр. пропагував можливість застосування типово п'ятидесятницьких проявів поза межами п'ятидесятницьких деномінацій.

Традиційно вважають, що приводом до початку сучасного харизматичного руху став інцидент, який відбувся у містечку Ван-Найс, штат Каліфорнія у 1960 р. лідер місцевої Єпископальної церкви Д. Беннет заявив своїй конгрегації, що сповнився Святим Духом і говорив мовами. Місцевий єпископ Єпископальної церкви швидко заборонив «говоріння мовами» у підвладних йому церквах. Проте невдовзі виявилось, що інші представники провідних протестантських деномінацій отримали схожий особистий досвід. Вони перестали його приховувати й заявили, що, на їхнє переконання, це справді було сходження до них Святого Духа, яке має привести до оновлення церков. Невдовзі стало очевидним, що певне оновлення з опорою на харизматичні дари відбулося в англіканських, лютеранських, методистських і пресвітеріанських колах. Не менш важливо й те, що харизматичний рух почав розвиватися також всередині Римо-Католицької церкви [8, с. 571].

Харизматичне оновлення початкового етапу було позитивно сприйняте ключовими п'ятидесятницькими деномінаціями. Однак, коли стало зрозуміло, що носії свіжих проявів Духа не планують поповнювати ряди п'ятидесятницьких громад, перемогла негативна оцінка новоутвореного руху. Харизматики почали формування спеціальних інституцій у складі вже існуючих неп'ятидесятницьких церков (наприклад, такими установами стали «Пресвітеріанська харизматична община», що виникла в 1966 р., або «Національний комітет служіння» в Римо-католицькій Церкві США, що сформований 1970 р.) або ж обрали шлях утворення нових незалежних деномінацій. Процес подальшого богословського та літургійного зближення не зміг стерти відмінності між рухами.

Передумови, що спричинили відмінності між п'ятидесятництвом та харизматизмом, слід шукати в контексті історичних епох їх генези. Так, п'ятидесятництво формується на тлі поширення преміленіалістичних очікувань, популяризації вчення Руху Святості та місійного спаду початку ХХ ст. У соціальному відношенні п'ятидесятництво стає своєрідним протестом проти расової сегрегації та чоловічого домінування, що характеризували північноамериканські суспільні реалії на зламі ХІХ і ХХ ст. Рух Святості з його акцентом на глибоких особистих відносинах з Богом й суворому дотриманні норм

християнської етики став теологічною підвалиною раннього п'ятидесятництва. Вчення про «друге благословення», що ототожнювалося у перфекціоністських колах з освяченням, орієнтувало перших хрещених Святим Духом на необхідність покаяння і глибоку моральну трансформацію людини [10, с. 150]. Звідси, святість життя стала домінантою першого покоління п'ятидесятників. Її ранні п'ятидесятники розглядали як необхідну передумову сповнення силою.

Контекст виникнення харизматизму в 60-70-ті рр. ХХ ст. значно відрізняється. Мова йде як про бурхливі світоглядні й соціальні трансформації, так і про богословське оточення. Це час інтенсивної секуляризації західного суспільства, формування контркультури, одухотворення проявів та бажань людської природи. Подібні тенденції визначили окремі богословські параметри харизматичного руху і його моральні стандарти. Через цей факт п'ятидесятники часто ставили під сумнів харизматичний рух, орієнтуючись перед усім на глибину покаяння та моральної трансформації. Це також відображається у п'ятидесятницькому і харизматичному ставленні до хрещення Святим Духом: для перших властиве "вимолювання" (інтенсивне духовне очікування) з глибоким моральним самоаналізом, для останніх – практика миттєвого і негайного отримання хрещення. З іншого боку, якщо проаналізувати розвиток вчення про хрещення Духом Святим другого покоління п'ятидесятників, то для нього характерний менший акцент на освячення, яке тепер інтерпретується не як «друга дія благодаті», а як частина досвіду спасіння [7, с. 32]. Тобто зміни розуміння пневматологічного аспекту сотеріології в п'ятидесятницькому середовищі у певній мірі визначили харизматичне розуміння хрещення Духом Святим.

Водночас через походження харизматизму з різних християнських традицій, для нього характерна неокресленість і розмитість вчення в цілому, та пневматології зокрема. Як п'ятидесятники, так і харизматики наголошують на тому, що духовні дари, чудеса і ознаки, які проявлялися в апостольський період, неодмінно повинні бути відроджені і в сучасній церкві. Обидві течії категорично заперечують цессаціонізм (вчення про обмеження духовних дарів апостольською епохою), однак в харизматизмі можна зустріти різні підходи до хрещення Святим Духом. П'ятидесятницька позиція полягає у тому, що хрещення Святим Духом розглядається як подія, відмінна від навернення і наступна за ним. Початковою ознакою хрещення Духом вважається молитва на інших мовах. Харизматики, особливо з середовища тих протестантських течій, які заперечують вчення Веслі

про дві дії благодаті, на відміну від п'ятидесятників, стверджують, що людина отримує Духа Святого у момент навернення до Бога.

Неоднозначно ставляться харизматичні рухи і до питання про початкову ознаку хрещення Святим Духом. Більшість з них відкидає жорстке п'ятидесятницьке формулювання «немає мов – немає хрещення», а також розмежування мов як «ознаки хрещення Духом» та «дару мов». Не підтримують харизматики й акцент на хрещені Духом Святим як необхідної умови для отримання інших духовних дарів. В харизматичних колах молитва на мовах розглядається як один з багатьох новозавітних дарів, ціль якого полягає не у тому, щоб бути початковим підтвердженням певного духовного досвіду, а у використанні його в молитовному житті.

Ще більше розбіжностей з п'ятидесятництвом стосовно хрещення Святим Духом мають католики-харизматики. На думку католиків, кожен віруючий вже отримав Духа Святого під час таїнств водного хрещення і конфірмації, а сама подія п'ятидесятницького хрещення Святим Духом є відтак не отримання Духа, а вивільнення сили і дарів Духа, які вже були присутні у душі людини, однак не проявлялися раніше. Тобто таїнство хрещення і конфірмації ототожнюється з моментом хрещенням Духом. Призначення ж «вивільнення» Духа полягає у тому, щоб допомогти людині усвідомити те, що вона вже має дар Святого Духа у теологічному сенсі і застосувати це в досвіді. Відповідно, католицькі харизматики не вважають молитву на мовах необхідною початковою ознакою хрещення Духом Святим [11, с. 80].

П'ятидесятники заперечують акцент окремих харизматиків на позабіблійне одкровення й відкидають нормативність окремих літургійних практик, які не суголосні Писанню. Мова йде про «падіння під дією сили», «святий сміх» тощо [5]. Попри дискусію в самому п'ятидесятництві, більшість хрещених Духом Святим відкидають вчення про те, що християни можуть бути одержимі злими духами.

Для п'ятидесятництва, що пов'язане з пробудженням на Азуза, характерна інтерпретація духовного досвіду в місіональному напрямку. Зародження харизматичних громад спочатку супроводжувалося не стільки ревністю по евангелізації, скільки намаганнями поширити вчення про хрещення Духом Святим у історичних церквах. При цьому сам новий духовний досвід розумівся як новий рівень духовного розвитку, а не інструмент для місії. Найбільшою працею на ниві благовістя характеризувалися ті харизматичні спільноти, які вели своє походження з п'ятидесятництва, а також католики-харизматики. Не притаманне для харизматичного руху й гостре есхатологічне очікування, що обумовлювало п'ятидесятницькі богословські акценти на початку ХХ ст. Звідси,

харизматики більше орієнтовані на земний вимір, економічно та соціально активні тощо.

Переходячи від пневматології до основного корпусу богослов'я, варто відзначити, що п'ятидесятництво, попри окремі звинувачення, успадкувавши фундаменталістські богословські позиції Руху святості, дотримується ключових доктрин непомильності Священного Писання, божественності Христа, гріховності людини, заступницької смерті Христа, тощо. При цьому, попри особливості п'ятидесятницької епістемології, більшість п'ятидесятницьких деномінацій мають розроблену систему віровчення, кодифіковану у різноманітних кредо. Специфіка епістемології хрещених Духом виражається в трансраціональності, тобто для п'ятидесятника пізнати істину – значить пережити її і бути зміненим нею. Біблія – жива Книга, у якій Святий Дух є завжди активним. Діалогічність Священного Писання й Духа Святого – ключова тема наявних п'ятидесятницьких віровчень [6, с. 282–284]. В цілому, п'ятидесятництво з недовірою ставиться до спроб передати живий досвід зіткнення з надприродним мовою людських термінів, однак це не означає недооцінку п'ятидесятниками чіткого біблійного вчення. Підставою для ідентифікації будь-якої релігійної течії є її вчення, а не наявність надприродних проявів. Попри важливість для хрещених Святим Духом говоріння мовами, віруючий перш за все мусить дотримуватися біблійного вчення й відділятися від світу.

На відмінну від п'ятидесятництва, харизматизм вирізняє розмитість та нечіткість богословських поглядів, що може бути пояснене наступними причинами:

1. Природою руху, який зародився в рамках перш за все протестантських церков, апелюючи до п'ятидесятницького духовного досвіду без спільної теологічної платформи.

2. Необхідністю гармонізувати новий досвід з традиційними доктринами, що обумовила суттєві розбіжності між харизматиками з різних конфесійних традицій.

3. Недооцінкою харизматичним рухом значення біблійного та богословського вчення і, натомість, переоцінкою ролі спільного духовного досвіду.

4. Екуменічним наголосом більшості харизматичних ініціатив, які з самого початку полягали в намаганні проникнути у всі існуючі християнські церкви і «оновити їх», не звертаючи уваги на «поверхові догматичні розбіжності» [11, с. 74].

Незважаючи на богословську індиферентність харизматизму, йому притаманне постійне зведення Божих намірів та дій до принципів та законів, пізнавши які людина забезпечить собі не лише спасіння в

потойбіччі, а й успішне життя та служіння на землі. Світогляд п'ятидесятника значно складніший. Він передбачає не лише наявність «чорно-білих» позицій, а й уявлення про Бога як про таємницю, що не може повністю бути розкрита людиною. Звідси, більш благоговійне молитовне звернення, впорядкованість літургійних практик, менш «амбіційна» релігійна лексика хрещених Святим Духом. На відміну від харизматиків, лише меншість п'ятидесятників вірять в пандемонізм – переконання, що не тільки гріхи, а й помилки та погані звички спричиняються демонами, які мусять бути вигнаними. Тому для п'ятидесятницького руху є чужими, зокрема, такі прийняті у харизматичному русі новітні методи духовної боротьби як визначення демонічних сил, які домінують на певній території, створення «духовних карт», проведення «ерихонських» маршів тощо.

Зваженим виглядає й п'ятидесятницьке віровчення про тілесне зцілення людини, де кінцевий результат залежить не лише від віри людини, а від «волі Божої» [9, с. 663]. Водночас харизматики вказують, що «Божя воля завжди зцілювати», а відсутність оздоровлення найчастіше пов'язують з недоліком віри людини. Крім цього, п'ятидесятники більше наголошують на видимому фізичному зціленні, тоді як представники харизматичного руху фокусуються на внутрішньому зціленні із зосередженням на зціленні емоцій. Цей контраст відображає різницю у соціальному середовищі і теології. Усвідомлення власного душевного стану більш притаманне середньому класу, ніж працюючим верствам, серед яких поширювалося п'ятидесятництво.

Специфічною рисою харизматичного руху є «теологія процвітання». За переконанням харизматів, істинний християнин повинен бути здоровим, багатим, успішним [12, с.377]. Тобто в харизматизмі відбулася переорієнтація від «отримання блаженства» у потойбіччі до «отримання благ» у цьому світі. Підставою для «теології процвітання» є не лише усвідомлення статусу «дітей Царя», а й суголосне цьому вчення про «позитивне сповідання», згідно якого слово промовлене з вірою у Творця має переконати Бога виконати прохання. У п'ятидесятництві, яке на початковому етапі свого розвитку мало симпатиків в основному серед нижчих соціальних прошарків, превалює думка про те, що «Бог допомагає у потребах», а «процвітання» може зашкодити повноцінному духовному розвою християнина. У протестантських колах зазначають, що «п'ятидесятник молиться за роботу, а харизматик за зарплату». Це мотивує віруючих-харизматиків до інтенсивної бізнесової діяльності на підставі психологічного налаштування віруючого. В харизматичному середовищі є чимало літератури присвяченої християнському

менеджменту, веденню бізнесу, фінансовій стабільності, фінансовій діяльності в церкві [3].

Нарешті, суттєва особливість харизматичного руху знаходиться в еклезіологічній царині. Попри акцент на духовних дарах, п'ятидесятницькі церковні утворення тяжіють до колегіальної форми управління, що забезпечує необхідну спадкоємність віровчення й тяглість руху. Харизматичні спільноти збудовані на «об'явленні пастора-засновника», яке він одноосібно реалізує у житті помісної громади або групи громад. Звідси, вчення про «централізоване помазання» або «хрещення в пастора» (на підставі «...і всі охристілися в хмарі та в морі в Мойсея» – 1Кор. 10:2), яке передбачає безпелаяційне прийняття «пасторського бачення» й втілення його у житті усіма членами громади. Вважається, що Бог не говорить з громадою, а лише з пастором (Як приклад наводиться звернення Христа до Ангелів (пасторів) церков у Малій Азії – Об. 2, 3 розділи). Тому харизматичний рух, ще більше ніж п'ятидесятництво, схильний до постійних розколів та має значні труднощі зі спадкоємністю як на рівні керівництва, так і віровчення.

В окремих харизматичних спільнотах сповідують та практикують більш специфічніші погляди як-от вчення про «новий світовий порядок», про «духовну візуалізацію та інкубацію», які поглиблюють розбіжності між харизматизмом та п'ятидесятництвом, але характерні певним групам харизматиків.

Вітчизняний харизматичний рух доволі молодий й все ще знаходиться на етапі свого становлення. Його перша хвиля не була пов'язана зі спробою екстраполювати духовні дарування на історичні церкви як це було на Заході в 60-х рр. ХХ ст. Основу вітчизняних харизматичних громад (особливо їх лідерського складу) становлять вихідці із євангельських (а не історичних чи ліберальних) церков, що позначилося на їх віровченні. Тут можна погодитися з висновком дослідниці В. Титаренко, яка стверджує, що вітчизняний харизматизм кін. 80-х – поч. 90-х рр. ХХ ст. – це реакція молодого покоління євангельських спільнот на неспроможність церковного керівництва адекватно оцінити духовні можливості, які прийшли з релігійною свободою [14, с. 81]. Харизматичні групи й навіть громади на початку ХХІ ст. поступово поширюються і в межах історичних церков (перш за все, Української Греко-Католицької Церкви та Римо-Католицької Церкви в Україні). Однак вони перебувають на початковому етапі осмислення власної ідентичності, тому їм властива богословська строкатість. Враховуючи це, на даному етапі доволі складно аналізувати розбіжності вітчизняного п'ятидесятництва й харизматизму.

Підводячи підсумок, варто зауважити, що п'ятидесятництво і харизматизм є різними релігійними напрямками, які, породжені певними історичними епохами, успадкували їх основні характеристики і різняться за багатьма суттєвими рисами. Їх неможливо розмежувати лише зовнішніми характеристиками. Попри спільний наголос на важливості відродження дарів в сучасному християнстві, п'ятидесятництво та харизматизм мають чимало розбіжностей у питаннях богослов'я, включаючи пневматологію, еклезіологію та етику. Водночас, також некоректно відносити харизматизм до новітніх релігійних течій, ігноруючи його зв'язок з протестантизмом взагалі й п'ятидесятництвом зокрема. Тому видається, що справа чіткішої ідентифікації харизматичного руху ще попереду, враховуючи його відносно молодість та інтенсивну трансформацію.

Література

References:

1. Barrett D., Johnson T. Annual Statistical Table on Global Mission: 1999 / D. Barrett, T. Johnson // International Bulletin of Missionary Research 23:1 (1999), pp. 24–25.
2. Wagner P. The Third Wave of the Holy Spirit: Encountering the Power of Signs and Wonders Today / P. Wagner. – Ann Arbor, MI: Servant, 1988. – 133 p.
3. Аванзини Дж. 30, 60, 100 крат. Ваш финансовый урожай / Дж. Аванзини. – СПб: Слово Жизни, 1994. – 192 с.
4. Буркет Б. Пятидесятническая, но не харизматическая. Комментарий и критический анализ харизматической доктрины / Б. Буркет [Електрон. ресурс]. — Режим доступу: http://pentecostal.faithweb.com/NOTchar-I_ru.html
5. Вуд Д. Смеющееся пробуждение / Д. Вуд // Духовные источники. – 2010. – №2. – С. 18–24.
6. Даффилд Г., Ван Клиф Н. Основы пятидесятнического богословия / Г. Даффилд, Н. Ван Клиф / Пер. с англ. – Н. Новгород: «Агапе», 2007. – 528 с.
7. Макги Г. Исторический обзор / Г. Макги // Систематическое богословие / под ред. С. Хортон. Пер. с англ.-К.: Лайф, 1999.-С. 9-46.
8. Макрат А. Небезпечна ідея християнства. Протестантська революція: історія від шістнадцятого до двадцять першого століття / Алістер Макрат. – Пер. з англ. Олексія Панича. – К.: Дух і Літера, 2017. – 656 с.
9. Пурди В. Божественное исцеление / В. Пурди // Систематическое богословие / под ред. С. Хортон. Пер. с англ. – К.: Лайф, 1999. – С. 655–703.

10. Соловій Р. Контекст виникнення п'ятидесятництва / Р. Соловій // Богословские размышления. – Евроазиатский журнал богословия. – 2003. – №2. – С. 147–163.
11. Соловій Р. Лекції по історії п'ятидесятництва / Р. Соловій. – Особистий архів автора. – 163 с.
12. Титаренко В. Неохристиянські течії в сучасній Україні / В. Титаренко // Українське релігієзнавство. – 2008. – №46. – С. 367–381.
13. Титаренко В. Християнський харизматизм як релігійне явище: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук: спец. 09.00.11 «Релігієзнавство» / В. Титаренко. – Київ, 2003. – 20 с.
14. Титаренко В. Християнський харизматизм як релігійне явище: Дис. ... канд. філос. наук: 09.00.11. / В. Титаренко. – К., 2003. – 181 с.

Рецензент: Професор Юрій Чорноморець Доктор філософських наук, професор кафедри культурології НПУ імені М.П. Драгоманова.

მიხაილ მოკიენკო

ქარიზმატული მოძრაობა: ორმოცდაათიანელთა გაგრძელება თუ უახლესი რელიგიური მოძრაობა?

რეზიუმე

სტატიაში გაანალიზებულია ორმოცდაათიანელთა სულიერების ძირითადი თავისებურებები და ამ თავისებურებების ასახვა თეოლოგიაში. ასევე განხილულია თანაფარდობა ნათლობის საკრამენტულ და სულიწმინდის მისტიურ ნათლობას შორის. გამოვლენილია მახასიათებელი ნიშნები „ცხოვრება სულში“, შედარებულია კონცეფციასთან „ცხოვრება ქრისტეში“. დამტკიცებულია, რომ ორმოცდაათიანელები გვთავაზობენ განსაკუთრებული ცხოვრების სამყაროში შესვლას, რომელშიც კულტივირდება ინტენსიური სუბიექტური მისტიური გამოცდილება, აქცენტი კეთდება ვერბალურ უშუალო ურთიერთობაზე, უარყოფილია ღმერთის გაცნობიერების თეორიული და სიმბოლური მნიშვნელობა, მოწონებულია ღმერთის სპონტანური თავყვანისცემა, აქცენტი კეთდება პიროვნებისა და საზოგადოების საერო ცხოვრებისადმი დისტანცირების აუცილებლობაზე, აღიარებენ ღმერთის წინასწარმეტყველებას წმიდა წერილის მნიშვნელობის შენარჩუნებით. იდენტურობის ეს ნიშნები აისახება კულტის თავისებურებებში, განსაკუთრებით კოლექტიურ ლოცვებში, სამკურნალო ლოცვებში, „ცეკვებში“ და ა.შ. წმიდა სულზე

ყურადღების გადატანა ორმოცდაათიანელებს სულიერებიდან, რომლის ცენტრშიც ეკლესიაა, სულიერ ცხოვრებაზე გადასვლის საშუალებას აძლევს. ქარიზმატული მოძრაობა ყველა ამ თავისებურებებს პოსტმოდერნული ფორმით ანვითარებს, აქცენტი კეთდება გამოცდილებაზე და არა ბიბლიაზე, ავტორიტეტსა და პასტორის როლზე, განვითარების თეოლოგიაზე.

საკვანძო სიტყვები: ორმოცდაათიანელთა მოძრაობა, ქარიზმატულობა, იდენტურობა, თანამედროვე თეოლოგია, მისია, ეკლესიოლოგია.

რეგენზენტი: პროფესორი იური ჩერნომორეცი, ფილოსოფიის მეცნიერებათა დოქტორი, მ.პ. დრაგომანოვას სახ. უკრაინის პედაგოგიური ინსტიტუტის კულტუროლოგიის კათედრის პროფესორი.

Mikhail Mokienko

CHARISMATIC MOVEMENT: THE CONTINUATION OF PENTECOSTALISM OR THE NEWEST RELIGIOUS MOVEMENT?

Summary

The article analyzes the main features of the spirituality of the Pentecostal people and reflects these peculiarities in theology. The relationship between sacramental baptism and mystical baptism of the Holy Spirit is considered. Characteristic features of "life in the Spirit" are revealed, a comparison with the concept of "life in Christ" is made. Proved that Pentecostalism offers a special entry in the living world where cultivated subjective intense mystical experience, focuses on verbal communication direct, contested and symbolic importance of theoretical knowledge of God, approved by spontaneous worship of God, emphasizes the need for distancing individual and social life of the community, the experience of God's prophecy is appreciated, while preserving the central significance of the Scriptures. These features are actually expressing identity in features of worship, especially in collective prayer, laying on of hands, healing prayers, "dance", and so on. The shifting attention to the action of the Holy Spirit allows Pentecostal people to move from spirituality in the center of which the Church is in the spiritual life that develops around God as the Trinity. The charismatic movement develops all these features in a postmodern way, focusing on experience, not on the Bible, on the authority and role of the pastor, on the theology of prosperity.

Keywords: Pentecostal movement, Charismatic identity, modern theology, mission, ecclesiology.

Reviewer: Professor Yuri Chernomorets, Doctor of Philosophy, Professor of the Chair of Culturology NPU behalf of M.P. Dragomanova.

Михаил Мокиенко

ХАРИЗМАТИЧЕСКОЕ ДВИЖЕНИЕ: ПРОДОЛЖЕНИЕ ПЯТИДЕСЯТНИЧЕСТВА ИЛИ НОВЕЙШЕЕ РЕЛИГИОЗНОЕ ДВИЖЕНИЕ?

Резюме

В статье анализируются основные особенности духовности пятидесятничества и отражения этих особенностей в теологии. Рассмотрено соотношение между сакраментальным крещением и мистическим крещением Святым Духом. Выявлены характерные черты «жизнь в Духе», проведено сравнение с концептом «жизнь во Христе». Доказано, что пятидесятничество предлагает вхождение в особый жизненный мир, в котором культивируется интенсивный субъективный мистический опыт, делается упор на вербальном непосредственном общении, отрицается значение теоретического и символического богопознания, одобряется спонтанное поклонение Богу, подчеркивается необходимость дистанцирования личности и общества от светской жизни, ценится опыт пророчеств от Бога, при сохранении центрального значения Писания. Эти черты идентичности находят собственное выражение в особенностях культа, особенно - в коллективных молитвах, возложении рук, молитвах исцеления, «танцах» и тому подобное. Перенос внимания на действие Святого Духа позволяет пятидесятникам перейти от духовности в центре которой находится Церковь к духовной жизни, развивается вокруг Бога как Троицы. Харизматическое движение развивает все эти особенности в постмодерном ключе, делая акцент на опыте, а не на Библии, на авторитете и роли пастора, на теологии процветания.

Ключевые слова: пятидесятническое движение, харизматизм, идентичность, современная теология, миссия, экклесиология.

Рецензент: Профессор Юрий Черноморец, Доктор философских наук, профессор кафедры культурологии НПУ имени М.П. Драгоманова.

УДК 272-284:1''653''(045)

Дмитрий Гончаренко
**РЕЛИГИОВЕДЧЕСКИЙ АНАЛИЗ СОЦИАЛЬНО-
ЭКОНОМИЧЕСКИХ ВОЗЗРЕНИЙ АВГУСТИНА
БЛАЖЕННОГО И ТОМЫ АКВИНСКОГО**

Статья призвана выявить социально-экономические аспекты в доктринах Августина Блаженного и Томы Аквинского. Проанализировать воззрения богословов на вопросы богатства, бедности, торговли, ростовщичества, собственности и рассмотреть ретроспективу католической мысли в социальной и хозяйственной сфере. Целью работы является философско-религиоведческое исследование социальных учений Августина Блаженного и Томы Аквинского, и их экономических составляющих.

Ключевые слова: Римско-Католическая церковь, социально-экономическое учение, богатство, бедность, торговля, милостыня, собственность, ростовщичество.

Постановка проблемы. Перемещение Константином Великим, в 330 году, столицы Священной империи из Рима в Константинополь и последующее политическое разделение империи в 395 году императором Теодосием на западную и восточную, привело к образованию на территории некогда единой страны двух центров в Риме и Константинополе. Такая обстановка в Римской империи не могла не отобразиться и на укладе Христианской церкви, которая вынуждена была развиваться в разных политических и социально-экономических условиях, существовавших на западе и востоке империи. Если Православная церковь попала в зависимость от централизованной, светской власти императора, то Западная церковь, наоборот, ощущала минимальное влияние и вмешательство политики центра в свои внутренние дела [1, с. 154]. Ослабление власти императора на западе империи усиливало позиции епископов, которые с V века получили титул «папа». Падение Рима в 476 году лишь укрепляет авторитет пап и в итоге папа становится безоговорочными главой католической церкви [2, с. 5]. Неспособность Константинополя защитить Рим от варваров, заставила местное население искать поддержку и защиту у римского понтифика, который стал фактически политическим лидером своей паствы [3, с. 20] и вынужден был возлагать на себя проблемы не только духовного аспекта, но и политико-административного характера. Таким образом, в Западной части империи сформировались условия, когда латинская церковь и ее

лидер – папа перенимали на себя светские полномочия, что способствовало формированию католической доктрины о «Двух мечах», согласно которой Бог, для защиты христианства, предоставил Церкви «два меча» (две власти) - духовную и политическую, а Церковь, сохранив себе духовную власть, передала светскую монарху. Такое положение вещей способствовало тому, что Средневековая Римо-Католическая Церковь, с ее мощной централизацией, постепенно становилась столпом западноевропейского феодализма, и тем самым, получала право регулировать и упорядочивать не только духовную сторону жизни своих верующих, но и влиять на ее светские аспекты. Средневековая Римо-Католическая Церковь вынуждена была вносить в свои доктрины корректировки в соответствии с требованиями тогдашнего феодального общества, постоянно модернизировать и расширять свои социальные учения, уделяя внимания вопросам социальной и экономической сферы. Со временем, социальные и хозяйственные учения средневековой западной церкви легли в основу социальных доктрин Римо-Католической Церкви, официально принятых в 1891 году. Для целостного понимания процесса эволюции католического социального учения и его экономических составляющих, важным есть исследовать их исторический базис, что формировался на учениях двух выдающихся богословов Средневековья Августина Блаженного и Томы Аквинского.

Состояние проблемы в научных исследованиях и публикациях:

В зарубежном научном мире проблема хозяйственной этики Августина Блаженного рассматривается в работе Игнаца Зайпеля, где автор изучает воззрения богослова на проблемы собственности, труда, богатства, бедности, ростовщичества и другие вопросы хозяйственной этики; статья Кейт Вард (Kate Ward) изучает идеи Августина в сфере богатства, бедности и собственности; научная публикация А.Шево в которой проводится сравнительный анализ экономически учений Августина Блаженного и Томы Аквинского.

В научном мире, в основном, поставленная проблема исследуется с позиции экономического и исторического анализа, без учета философского-религиоведческой составляющей. Также следует отметить, что большинство авторов уделяют внимание только отдельно выбранным вопросам социально-экономического характера, в работах Августина Блаженного и Томы Аквинского, что не дает возможности целостно постичь социально-хозяйственную этику средневековых богословов и сужает изучение выдвинутых ими экономических и социальных концепций.

Задание статьи: с позиции философии и религиоведения исследовать вопросы социально-экономического характера в работах Средневековых богослов Августина Блаженного и Тома Аквинского.

Изложение основного материала: Наиболее четко социально-экономические идеи Августина Блаженного раскрываются в его фундаментальной работе «О Граде Божьем». Философская парадигма этого произведения заключается в том, что история человечества представлена в виде двух царств: Царства Божьего и Царства Земного. Под Градом Божьим, автор подает общность людей, которые стремятся к праведности, жизнь их построена на любви к Богу и представителями сего Града на земле есть Церковь и духовный люд. Град земной это противоположная общность людей, которые проживают лишь любовью к себе, что есть эгоизмом, а значит, грехом. Земное царство выражено в светском государстве и его институтах. Земная жизнь – это постоянная конфронтация двух обществ и тут же происходит переплетение двух градов и лишь после «последнего суда» эти грады будут разделены навечно [4, с. 51].

За словами Блаженного, земной град порождает рассадник греховности, где отсутствует какая-либо справедливость и в том числе – социальная. Августин поясняет, что истинная справедливость будет «в той республике, Основателем и Правителем которой - Христос, <...> истинная справедливость существует только в том граде, про который Писание говорит: «Слава возвышается про тебя, Град Божий» [4, с. 81]. Из заключений Августина следует, что справедливости на земле нет: ни государство, ни его светские институты не способны обеспечить людям справедливость, а без справедливости государство, по мнению богослова, есть лишь шайкой разбойников [4, с. 150]. Исходя из выше изложенного, Блаженный допускает в земном мире проявления какого-либо неравенства: деление на богатых и бедных, свободных и рабов. Кроме того, такое неравенство есть частью Божьего замысла [5, с. 79] и все деяния в земном мире зависят лишь от человека, который наделен «свободой волей» [4, с. 209] - даром Божьим, выбрать между злом и добром.

Одним и последствий социального неравенства есть расслоение общества на богатых и бедных. Что касается богатства и богачей, то Августин критикует не столько само богатство, а жадность человека к обогащению [4, с. 523], «корыстолюбие, например, порок не золота, а людей» [4, с. 523]. Августин не выступает против того, чтобы верующие молились и за блага временные (земные): можно просить у Бога здоровье, почестей, детей, друзей, имущество, но просить надо так, как будто ты «путешественник», а не «постоянный собственник земного». Для большинства людей богатства несут вред, а бедность

благо, а другим – наоборот [6, с. 173-174]. В своих учениях Августин пробует примерить две антагонистические группы – бедных и богатых – говоря, что и первые, и вторые имеют общего Отца – Бога, и по его воле одни богатые, а другие – бедные, но те и другие должны идти к общей цели – Царству Божьему [6, с. 184-185]

Кроме проблемы богатства и бедности, Блаженный рассматривает и возможность перераспределения материальных ценностей от богатых к бедным через добровольное пожертвование. Милостыня, за словами Августина, есть путь «к богатству на небе» и богатый не потеряет, а наоборот обретет, если подаст бедному. Но Августин предупреждал верующих, что бы они не рассчитывали на милостыню, как на средство избавления от грехов – несколько монет не могут оправдать убийства и грабежи, а милостыня есть лишь подспорье в молитве, где просят прощения за грехи свои. Кроме этого, важным остается и то, с какими мыслями отдается милостыня нищим [7, с. 500-502].

Среди вопросов социально-экономического характера в работах Августина можно найти и его позицию касательно трудовой деятельности человека. Так в трактате «О книге бытия», Августин отмечает, что даже в раю человек занимался земледельческой работой и оную не следует воспринимать, как рабский труд, а как благородно-духовное удовольствие и занятие это – наиболее невинной для тех, кто ним занимается [8, с 510]. Таким образом богослов не делит труд человека на умственный и физический, тем самым подчеркивая, что любой труд угоден Богу. Хотя, можно предположить, что богослов более склонен возвеличивать именно физический труд. Игнац Зайпель в своем труде «Хозяйственно этические взгляды Отцов церкви» отмечал, что, высказываясь касательно труда, Августин ссылается на пример апостола Павла, который добывал себе пропитание трудом, хотя имел право на удержание за счет общества. Апостол должен был стать примером для монахов, среди которых были и те, кто избегал физического труда [9, с. 131].

Довольно сдержано высказывается Августин в своих учениях по такой проблеме, как рабство. По мнению богослова, первой причиной рабства на земле есть грех. [7, с.348] Кроме того, рабство — это проявление несправедливости, которая существует в граде земном, ибо истинная справедливость, как указывалось раньше, возможна лишь в Царстве Небесном.

Почти ускользает из августинских учений вопрос торговли и ростовщичества. Но его пассаж в трактате «Об порядке», относительно ростовщичества, достаточно подчеркивает традиционную категоричную неприемлемость Церковью и богословом кредитных

операций. Августин пишет, что одни хотят ребенка, но не могут его родить, другие, наоборот отягощены от плодовитости жены; почему нуждается в деньгах тот, кто готовый отдавать, а какой-то паршивый ростовщик спит на мешках с деньгами? [10, с 152]. Кейт Вард, в своей статье «Porters, Catapults, Community, and Justice: Augustine on Wealth, Poverty, and Property», отмечает, что Августин знал экономические законы своего времени достаточно хорошо, но по этическим причинам не соглашался с некоторыми тенденциями. Он осуждал ростовщичество как «жестокую» и «незаконную прибыль» [11, с .60].

Следует отметить внимательное отношение богослова к проблеме собственности. Тут рассматривает проблему с двух позиции: с одной стороны, он поднимает вопрос собственности для духовенства, а с другой – для мирян. Клирики, которые возложили на себя обед жить общей с Августином духовной жизнью, должны били отказываться от любой имеющей в их распоряжении собственности, но перед этим шагом они должны были упорядочить правовые нюансы с родственниками, претендующими на данное имущество [12, с.123-127]. В.Герье также подтверждает, что пастырская деятельность Августина заставляла его осуждать частную собственность и мамону у духовников, но его полемика с манихеями, которые осуждали собственность, наоборот, вынужден был стать на защиту собственности и богослов озвучивает тезис, который не только выражает его религиозную точку зрения, но и политическую: «Не говори мне, поучает Августин в своем толковании на Евангелие от Иоанна, не говори, что мне до царя разве тебе нет дела до твоей собственности. Ибо на законе царей основано обладание собственностью. Ты сказал, что мне до царя? Тогда не называй своим твое владение, ибо ты отрекся от человеческих прав, в силу которых обладают владениями» [13, с. 121].

Фундаментальный вклад в формирование социальных доктрин Римо-Католической Церкви внес известнейший богослов Средневековья Тома Аквинский (1225-1274 гг.). Важнейшей работой богослова, считается, «Сумма теологии», где он отводит под социально-экономический вопросы отдельные главы. В «Суме теологии» вопросы торговли, ростовщичества, десятины и т.п. отделяются от вопросов теологического характера и разбираются с значительной скрупулёзностью. Аквинат, поднимая вопросы купли-продажи, отмечает, что продавать товар дороже его реальной стоимости – грех. Договор купли-продажи между продавцом и покупателем, должен базироваться на равных условиях, а выраженная в денежной сумме цена товара не должна преобладать над «ценностью товара», под которой, богослов, скорее всего, понимал общественное

свойство товара, что определяется степенью полезности товара и объемом затрат, необходимых для его получения. Богослов писал, если стоимость превышает ценность вещи или наоборот, ценность превышает стоимость вещи, то происходит нарушение правосудности [14, с 328]. Аквинский внедряет в лексикон понятие «справедливая цена». В современной экономической теории, под «справедливой ценной», понимают цену, что состоит из экономически обоснованных растрат на производство товара и прибыли, что не должна превышать среднерыночную. Рассматривая операции купли-продажи, Аквинат также говорит и про два фактора: если руководствоваться человеческими законами, и не прибегать к шарлатанству, то законно покупать или продавать товар дороже его ценности. Но есть «Божественный Закон», который не терпит каких-либо надруганий над честностью и любое нарушение справедливого равенства в торговых операциях незаконно и греховно [14, с 328-329].

Коме учения касательно формирования цен при торговых операция, Аквинский, первым из богословов, поднимает проблему и дефекта товара. За словами автора «Сумы теологии», брак в товаре может классифицироваться за тремя критериями: дефект субстанционный (изменения основы вещи), когда в золото добавляют примесь лигатуры или вино разбавляют водой; дефект, связанный с использованием искаженных мер весов и дефект качества самого товара [14, с 331-332].

В контексте торговых операций Тома Аквинский высказывается и относительно прибыли получаемой от этой сделки: есть обмен «натуральный и необходимый», когда товар обменивается на необходимый товар или товар обменивается на деньги для удовлетворения личных потребностей обменщика. Другой вид обмена это – обмен «денег на деньги» или «любого товара на деньги» с целью приобретения прибыли чем и есть торговля. Богослов отмечает, что за своими свойствами и по своей природе прибыли, не есть чем-то добродетельным или необходимым, но она, сама по себе, еще не есть еще чем-то противным добродетели, так как никто не препятствует, что бы эта прибыль была использована для благих целей [14, с 337].

По мимо изучения проблемы торговли, Doctor Angelicus рассуждает и тонкостях кредитных операций. Как и его предшественники, Тома выступает категорически против предоставления денег в займы под проценты, ибо деньги придуманы как средство обмена и незаконно брать расчет деньгами за предоставленные в пользование денег [14, с 340-341]. Но Тома Аквинский вносит в проблему ростовщичества деликатный нюанс: должник может отблагодарить кредитора денежной сумой за

предоставленную ссуду, если последний не намекнул на «благодарность» через требование или молчаливое, или выраженное согласие. Также кредитор может получить компенсацию за предоставленный заем симпатией или лояльностью к кредитору - тем, что нельзя измерить денежной суммой [14, с 345]. Тут же рассматривается богословом и греховность самой сути акта взятия кредита у ростовщика – брать кредит у ростовщика законно, если заемщик преследует благие цели (помочь кому-то или удовлетворить собственные потребности) [14, с 350]. Отмечает щадящее отношение к кредитным операциям со стороны Аквината в своей работе «Экономические проблемы в трудах средневековых философов» аспирант кафедры философии Балтийского федерального университета имени Иммануила Канта, А. Шево. Шево пишет, что Тома Аквинский не критиковал ростовничество столь решительно, как это делали его предшественники. Таким образом, пишет Шево, в философской мысли в XIII века наблюдается изменения отношения к деньгам, прибыли, процента через их двойственную трактовку [15, с 23-24]

В категорию социально-экономических учений Аквинского, попадает и проблема особого вида налога - десятины. Аквинский разъясняет законность и необходимость такого налога для Церкви: обязательство отдавать десятину Церкви частично исходит из природного закона, а частично – из порядка, установленного Церковью, которая может позволить себе устанавливать иную меру и иное пожертвование. Десятину верующие могут приносить из всего, что имеют в своем распоряжении, но церковный налог вздается только духовенству. Десятина сама по себе материальна и пользоваться ею может кто угодно [14, с. 453, 456, 458].

Значительным образом отличается от предшественников воззрения Тома Аквинского на проблему частной собственности. Богослов считает, что человек обладает двумя правами – обладать вещами и перераспределять их. Исходя из такого положения дел, человеку законно обладать собственностью. На этот счет Тома наводит аргументацию: человек всегда предлагает больше усилий для приобретения своего, чем того, что общо многим или всем; дела вершатся более упорядочено, когда каждый отвечает за свое, а не когда каждый заботится обо всем сразу; ссоры возникают там, где вещи не разделены между их обладателями [14, с. 232-233].

Таким образом, выдающиеся средневековые теологи западной церкви Августин Блаженный и Тома Аквинский рассматривали в своих учениях вопросы не только религиозного характера, но и проблемы, которые попадают под социально-экономическую сферу:

богатство, бедность, труд, торговля, ростовщичество, собственность. Следует отметить, что подходы Августина и Тома к перечисленным социально - экономическим тематикам имеют отличия. Августин, в основном, базирует свое учение на библейских мотивах, не выделяя социальные или экономические аспекты из общего контекста доктрин, то Тома Аквинский, наоборот, проблемы экономического и социального характера возводит в отдельную категорию, уделяя большое внимания деталям в экономической сфере. Изучая идеи двух выдающихся западных богословов, появляется возможность лицезреть эволюцию социально-экономической мысли Римо-Католической Церкви, которая в конце XIX века, была официально оформлена в социальных доктринах католицизма.

Литერатура

References:

1. Черній А.М. Релігієзнавство. Навчальний посібник/ А. Черній. – К.: Академвидав, 2003. – 351 с.
2. Шейнман М.М. Кто такие папы римские? /М.М.Шейнман – Москва: Государственное антирелигиозное издательство, 1941. – 98 с.
3. Корелин М.С. Важнейшие моменты в истории средневекового папства/М.С. Корелин - СПб.: АО «Брокгауз-Ефрон», 1901. – 159 с.
4. Аврелий Августин Блаженный. Творения: в 4 т. Т 3: О граде Божием, книги I-XIII. - СПб.: Алетейя; Киев: УЦИММ-Пресс, 1998. – 595 с.
5. Тонков Е. Н. Толкование закона в Англии: монография / Е.Н. Тонков. - СПб.: Алетейя, 2013. - 346 с
6. Садковский Д. Блаженный Августин как проповедник: историко-гомилетическое исследование/Дмитрий Садковский. – Сергиев Посад: Типография Свято-Троицкой Сергиевой лавры, 1913. – 393 с.
7. Аврелий Августин Блаженный. Творения: в 4 т. Т 4: О граде Божием, книги XIV-XXII. - СПб.: Алетейя; Киев: УЦИММ-Пресс, 1998. – 595 с.
8. Аврелий Августин. Блаженный. Творения: в 4 т. Т 2: Теологические трактаты. - СПб.: Алетейя; Киев: УЦИММ-Пресс, 2000. -751 с.
9. Seipel Ignaz. Die wirtschaftsethischen Lehren der Kirchenväter/ Ignaz Seipel. – Wien: Verlag von Mayer & Co., 1907. – 325 s.
10. Аврелий Августин. Блаженный. Творения: в 4 т. Т 1: Об истинной религии. - СПб.: Алетейя; Киев: УЦИММ-Пресс, 2000.-742 с.
11. Ward K. “Porters, Catapults, Community, and Justice: Augustine on Wealth, Poverty, and Property”/K.Ward// New Theology Review (NTR).- 2013.-№1.- С. 55-62

12. Блаженный Августин. Проповеди/ Перевод Д.Садовский, протоиерей. – Сергиев Посад: Свято-Троицкая Сергиева Лавра, 1913. – 227 с.
13. Герье В. Блаженный Августин/В.Герье. – Москва: Т-во «Печатная П.С.Яковлева», 1910. – 680 с.
14. Аквинский Фома. Сумма теологии. Часть II-II. Вопросы 47-122 / Фома Аквинский. - К.: Ника-Центр, 2013. - 832 с.
15. Шево А.Д. «Экономические проблемы в трудах средневековых философов» /А.Д.Шево// Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. - 2016. -№12-3. – С. 21-24

Рецензент: Профессор Олег Шепетяк, доктор философских наук, доцент кафедры философии Историко-философского факультета Киевского университета имени Бориса Гринченко.

დემიტრი გონჩარენკო

ნეტარი ავგუსტინისა და თომა აქვინელის სოციალ-ეკონომიკური შეხედულებების ანალიზი რელიგიური სწავლების თვალსაზრისით რეზიუმე

სტატია მიზნად ისახავს გამოავლინოს სოციალურ-ეკონომიკური ასპექტები ნეტარი ავგუსტინისა და თომა აქვინელის დოქტრინებში, გაანალიზოს ღვთისმეტყველთა შეხედულებები სიმდიდრის, სიღარიბის, ვაჭრობის, მევახშეობისა და საკუთრების შესახებ და განიხილოს კათოლიკურ შეხედულებების რეტროსპექტივა სოციალურ და სამეურნეო სფეროში. ნაშრომის მიზანს წარმოადგენს ნეტარი ავგუსტინისა და თომა აქვინელის სოციალური სწავლებისა და მათი ეკონომიკური მდგენელების ფილოსოფიურ - რელიგიათმცოდნეობითი კვლევა.

საკვანძო სიტყვები: რომაულ-კათოლიკური ეკლესია, სოციალურ-ეკონომიკური სწავლება, სიმდიდრე, სიღარიბე, ვაჭრობა, მოწყალება, საკუთრება, მევახშეობა.

რეკენზენტი: პროფესორი ოლეგ შეპეტიაკი, ფილოსოფიურ მეცნიერებათა დოქტორი, ზორის გრინჩენკოს სახ. კიევის უნივერსიტეტის ისტორიულ-ფილოსოფიური ფაკულტეტის ისტორიის კათედრის დოცენტი

Dmitriy Goncharenko

**A RELIGIOUS ANALYTICAL STUDIES OF St. AUGUSTINE'S
AND St. THOMA AQUINAS'S SOCIO-ECONOMICS VIEW**

Summary

The article is intended to identify socio-economic aspects in the doctrines of Augustine the Blessed and Tomas of Aquinas. Analyzes the views of theologians on issues of wealth, poverty, trade, usury, property and consider a retrospective of Catholic thought in the social and economic sphere. The purpose of the work is a philosophical and religious study of the social teachings of Augustine the Blessed and Tomas of Aquinas, and their economic components

Keywords: Roman Catholic Church, socio-economic teaching, wealth, poverty, trade, charity, property, usury.

Reviewer: Professor Oleg Shepetyak, Doctor of Philosophical Science, Docent of the Philosophical Department of the Faculty of History and Philosophy of the Borys Grinchenko Kyiv University.

ს ა ზ ო გ ა დ ო ე ბ ა

ბადრი ცხადაძე, ეკა ცხადაძე
ნარკვევები წანარული ტოპონიმიდან (ერთი გვიანფეოდალური
ტოპონიმისა და გვარსახელის (მგდ, მგდეურ)
წარმომავლობისათვის)

*ჩვენი ყურადღება მიიქცია 'ქართლის ცხოვრებაში' არსებულმა უჩვეულო მგდ უხმოვნო ვარიანტით წარმოდგენილმა ტოპონიმმა და ფეოდალურმა გვარსახელმა მგდეურმა, როგორც გაირკვა, ისინი ერთი ფუძისანი არიან: მუგუთი//მუგუდი წანარების (დასავლურ ქართველური მთიელი ტომის) მიერ შერქმეული ტოპონიმია. მათი აქ სახლობის დროიდან (XII-XIII სს-დან) სოფ. მუგუდისგან წარმოქმნილა ფეოდალური გვარსახელი მგდეური: მგდეური <_ მუგუდეურ_> მუგუდეური _> მგდეური, რომელშიც -ეურ საწარმოებელი ბოლოსართია, ხოლო გვარის წარმოებისას ფუძისეული უ (ორივე შემთხვევაში) დაკარგულა. უ ბგერის ფონეტიკურად დაკარგვის მიზეზი ამ კუთხის მცხოვრებთა მაშინდელ მეტყველების ანარეკლია, რაც საინტერესოა ისტორიული დიალექტოლოგიის თვალსაზრისითაც: მუგუდ _> *მგუდ _> მგდ ('ქართლის ცხოვრებისეული' უხმოვნო ტოპოფორმა), აქედან -ეურ სუფიქსის დართვით: მგდეური, რაც ნიშნავს 'მუგუდეუს', 'მუგუდის მფლობელს', 'მუგუდის მკვიდრს'. შდრ. ქვენიფნეველი, ვერძაული <_ ვერძეული და მისთ.*

საკვანძო სიტყვები: ქართლი, ქვემო ქართლი, ტოპონიმები.

ქართულ-ქართველური ფეოდალური თუ თანამედროვე გვარსახელები სასაფუძვლოდ, გამოწველილვით და სრულყოფილად შესწავლილი არ არის. მიუხედავად მრავალი მონოგრაფიის დაწერა-გამოქვეყნებისა, და იმისაც, რომ საამისო სამეცნიერო ძალები, სწავლულ კაცთა პოტენციალი, ნებისყოფა თუ ძალისხმევა არსებობს, ჩანს, ეს მაინც შორეული პერსპექტივაა. როგორც ვიცით, სახელი უფრო ადრინდელი წარმონაქმნია, გვარი _ გვიანდელი. ეს უკანასკნელი წარმოიშვა უკვე განვითარებული კლასობრივი საზოგადოების წიაღში და ამიტომ მას სოციალური განსხვავების გამოხატვაც დაეკისრა. ძველად გვარების მიხედვით განასხვავებდნენ თავადებს, აზნაურებს და დაბალ წოდებას _

გლახობას [1, 294]. მონათმფლობელობისა და ადრეფეოდალური ხანის დროს, საფიქრებელია, გვარის ფუნქციას მეტსახელი ასრულებდა, რომელიც შემდგომ საფუძვლად დაედო გვართა ერთ წყებას. ფეოდალური გვარებიდან ეს აშკარად საგრძნობია. შდრ. გორგასალი – გორგასლიძე..., ხოლო კიკნაძე, ვაჩნაძე ტიპის გვარსახელები მიუთითებენ, რომ ისინი წარმოშობით დაბალი წოდებისანი იყვნენ და სოციალურად შემდგომ ამალდნენ (კიკინა, ვაჩინა (ვაჩე+ინა)–ინა კნინობითი სუფიქსია, კნინობითი სუფიქსებიანი საკუთარი სახელები კი ფეოდალურ საქართველოში, თავადთა წრეში ძნელად წარმოსადგენია). ამრიგად, ასეთი გვარის კაცთა გააზნაურება-გათავადება გვიან ფეოდალურ ხანაში მოხდა. ზოგიერთი თავადაზნაურული თუ უაზნო-გვარსახელი თავისი სამემკვიდრეო მამულისგან ან სოფლისგან წარმოდგა (მფლობელობის ან სადაურობის აღსანიშნავად). ასეთი გვარებიც არაერთია საქართველოში (მოტივაციურად სულ სხვა წარმოშობისაა სასულიერო თუ სამოქალაქო-სამხედრო მოღვაწეობის მიხედვით წარმოქმნილი ამჟამად ლამის გვარადქცეული ან გვარს გატოლებული ზეწოდებანი: ხანცთელი, რუსთველი, თბილელი, ქუთათელი, ჯაყელი, თმოგველი..., წყნეთელი, მჭადიჯვრელი და მისთ.). არაერთი ისტორიული გვარსახელი ამ მხრივ მეცნიერთა გულისყურს მოითხოვს. ასეთ გვარსახელად გვესახება ფეოდალური საქართველოს წიაღში შობილი თავადაზნაურული გვარსახელი მგდეური.

დაისმის კითხვა: სადაურია და როგორი აღნაგობისაა ეს გვარსახელი, ფეოდალური თუ 'გლახური?', რას ნიშნავს ამ გვარსახელის მგდ თუ მგდე ძირი?

ამ მხრივ ჩვენი ყურადღება მიიქცია (და არა მარტო ჩვენი...) 'ქართლის ცხოვრების' ერთმა მონაკვეთმა. აქ ერთ ადგილას ქართლის 'კუთხეებად' დასახელებულია: მგდ, ყანჩაეთი, კორინთა, სხალოსი, ფხვენისი. ნ. ბერძენიშვილი მგდ სიტყვას ასე შიფრავს: მგდ (გუდა?) [2] (სიც! ბ. ცხ.). ცხადია, კითხვის ნიშანი იმას მიგვანიშნებს, რომ მკვლევარს იმთავითვე ეეჭვებოდა ასეთი 'ახსნა'. ჯერ კიდევ 13 წლის წინათ ვწერდით [3, 157-158], რომ რომ მგდში გუდას არსებობა არასწორია, თუნდაც იმიტომ, რომ ახსნას მოითხოვს მ ელემენტი (შდრ. გუდა <_ მგუდა??). მგდ უმარცვლო-უხმოვნო სიტყვა სრულიად სხვა ლექსემა ჩანს. იმავე 'ქართლის ცხოვრებაში' ჩვენი ყურადღება მიიქცია ერთ-ერთმა ადგილმა.

კერძოდ, როცა კახთა მეფემ გიორგი მეფესთან ბრძოლა წააგო და კახეთის ციხეები `ფხაზებმა დაიჭირეს~, ხოლო კვირიკე ამ დროს ბოჭორმაში იყო და კახეთის დატოვებასაც აპირებდა, სწორედ `მაშინ შეეზრახნეს აზნაურნი ქართველნი და მათ თანა კახნი: გოდერძი მგდეური, მამა ყანჩაელი, დაჩი კორინთელი, დაჩი და ივანე სხდლოსელი, სარა და გრიგოლ ძმანი ფხუენელი...~ ვფიქრობთ, ციტატის განგრძობა საჭირო აღარაა: მგდ ლექსემის ახსნას მგდეურ გვარსახელი იძლევა. როგორც ჩანს, ამ ფეოდალური გვარის მიხედვით უნდა გვეჩინოდა ისტორიული ტოპონიმი მგდისი, მგდეთი, მგდევი ან მგდითი, ხოლო აქაური აზნაური (რესპ. მაცხოვრებელი) იქნებოდა მგდეური (გოდერძი მგდეური, ან: მგდეველი...) მგდეურ გვარსახელში მგდე ზედსართავი სახელი არ უნდა იყოს, რომელიც ნაწარმოებია მ- _ ე ცირკუმფიქსით, ისე როგორც მ-ძლ-ე (ის, ვინც ძლევს), მ-ხნ-ე (ის, ვინც მხნედ არის...). ამრიგად, მგდე'ს მნიშვნელობა იქნებოდა მგდები, ვინც აგდებს, აძევებს. თითქოს მგდეური, როგორც გვარი, შერქმეული ჩანს, რომელშიც –ურ წარმომავლობა-სადაურობის სუფიქსია. როგორც ირკვევა, `ქართლის ცხოვრების~ ზემონახსენებ ტექსტში მგდ მცდარი დაწერილობაა. მას უთუოდ აკლია გეოგრაფიულ სახელთა რომელიმე მაწარმოებელი (-ეთ, -ის, -ით...) და არაფერი საერთო არა აქვს გუდა და მით უფრო გუდაყვა ლექსემებთან [3], [შდრ. 2, 122-123].

ამასთან დაკავშირებით შეიძლება შევნიშნოთ, რომ ე. თაყაიშვილის მიერ მოძიებულ და გამოცემულ მხარეთმცოდნეობითი ხასიათის მასალებში (1915 წ., ლარგვის-ახალგორის რეგიონი) მოხსენიებულია პიროვნება ქეთევან გედური. ხომ არ არის ეს გვარსახელი ზემოგანხილულ მგდეურის ფონეტიკურად სახეცვლილი ვარიანტი? შდრ.: `ქეთევან გედური (სიც) მწე მეყავ მეუღლითურთ~. გედურ'ში უ უმარცვლოა (უბრჯგუა!, ბ. ცხ.). (წარწერა 1797 წელს ეკუთვნის) [4, 59]. როგორც ჩანს, გედური ქეთევანის გვარია! ამრიგად, გედური <_ გდური <_ გდეური <_ მგდეური? თითქოს საბოლოოდ ამ გვარსახელის (მგდეური) ამოსავალ ფუძეს მივაგენით, მაგრამ ჩვენთვის ღირსსაცნობია კიდევ ერთი ტოპონიმი, რომელიც სამაჩაბლოს (`ზენასოფლის~) რეგიონის კუთვნილებაა. ესაა ტოპონიმი მუგუთი // მუგუდა // მუგუდი. როგორც ჯ. გვასალია შენიშნავს, ქსნის ხეობიდან მთიულეთისაკენ მიმავალი გზა ალევის ხეობის

მიმართულებით მიდიოდა (ჩრდილოეთით მიჰყვებოდა ალევის ხევის წყალგამყოფს (საფერშეთის ქედს), შემდეგ გლუვის მთებს, მუგუდის მთებს, ნასანგრალის ქედსაც გაივლიდა. ამრიგად, მუგუდის მთები ერთ-ერთი დამაკავშირებელი რგოლია ჩრდილოეთისაკენ მიმოსვლისას [5, 44]. მუგუდა ანუ არქაული ფორმით მუგუდი 1432 წლის თირის სიგელშია მოხსენიებული. ამ სიგელში ჩამოთვლილია ის ყმა-მამული, რომლებიც მოლარეთუხუცესმა ხელა თავხელიძემ შესწირა თირის მონასტერს. ესენია: მუგუდში ყმები, ქემერტში ქემერტელიძისეული სასახლე და ნებიერიძის მამული, ჭალას ორი გლეხი, მადნარს დვალეთს სოფელი კოშკა...~ [5, 111];

1818 წლის კამერალური აღწერით, მთლიანად მაჩაბლების მფლობელობაშია სოფლები: ჭვრივი, ტონტაბეთი, ჯავა, ქვემო ხვცი, სხლები, გვერწევი, ზავდა (მავდა?), კახირი, ახალსოფელი, ჭრია, ბარცვა, ბუზალა, კოდიბინა, გუფთა, ნინეკოვა, მორგო, ზემო ხვწე, მუგუთი, ბარგნისი, კროჟა, შაშხაური, თასბანი, ჩივკინა, თლიაყანა, ქოთანთა, სოხო, მძივი, კოშკა, ელბაქიძე, თავანა (Тапанა) ნაზდინა, ორჯუარი, ჯომადი, სომხიანი, ბუზათი...[5, 113]. ამრიგად, რუსთაგან დაპყრობილ ქართლში სოფელი მუგუთი, სხვა სოფლებთან ერთად, მაჩაბლებს ეკუთვნის. ე. ი. მუგუთი სამაჩაბლოა, ძველისძველი `ზენასოფლის` ძველივე სოფელი. თითქოს სათქმელს და ძირითად საკითხს გადავუხვიეთ, მაგრამ არა, მუგუთი // მუგუდა // მუგუდი სწორედ გოდერძი მგდეურს და მგდ ტოპონიმს უკავშირდება. მეტიც, გოდერძი მგდეური `მუგუდელი` თავადაზნაურია, იგი მუგუდის `ერისთავია`. ამრიგად, ამ სოფლის არქაული ფორმა უნდა იყოს მუგუთი (პირველი საფეხური), მეორე მქდერი ვარიანტით მუგუდი (მეორე საფეხური), მუგუდა (მესამე საფეხური)კი სრულიად ახალი ტოპოფორმაა: მუგუთი -> მუგუდი (თ ფშვინვიერი მკვეთრი ბგერის გამჟღერება) -> მუგუდა (ბოლოკიდური -ა კნინობითობისა და ტოპოსაწარმოებელია). სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მუგუდა წარმოების მიხედვით ისეთივეა, როგორც გუდაუთა, მუგუთი კი ისეთივეა, როგორც გუდაუთი, შუხუთი, უხუთი, გეგუთი და მისთ. ეს უკანასკნელი გეოგრაფიული სახელები კი დასავლეთ საქართველოს კუთვნილებს. ვფიქრობთ, მუგუთ ტოპონიმი წარმოშობით დასავლურ ქართულია ანუ წანარული (რაზეც -უთ სუფიქსი მიგვითითებს) - წანარების აქ ცხოვრების შედეგად

(კახეთში მიგრირებამდე) არსებული და დღემდე შერჩენილი ტოპონიმი.

შეიძლება დავასკვნათ: მუგუთი // მუგუდი წანარების (დასავლურქართველური მთიელი ტომის) მიერ შერქმეული ტოპონიმია. მათი აქ სახლობის დროიდან (XII-XII სს-დან) სოფ. მუგუდისგან წარმოქმნილა ფეოდალური გვარსახელი მგდეური: მგდეური <_ მუგუდ=ეურ_> მუგუდეური <_ მგდეური, რომელშიც – ეურ საწარმოებელი ბოლოსართია, ხოლო გვარის წარმოებისას ფუძისეული უ (ორივე შემთხვევაში) დაკარგულა. უ ბგერის ფონეტიკურად დაკარგვის მიზეზი ამ კუთხის მცხოვრებთა მაშინდელი მეტყველების ანარეკლია, რაც საინტერესოა ისტორიული დიალექტოლოგიის თვალსაზრისითაც: მუგუდ <_> *მგუდ <_ მგდ (ქართლის ცხოვრებისეული უხმოვნო ტოპოფორმა), აქედან –ეურ სუფიქსის დართვით: მგდეური, რაც ნიშნავს `მუგუდეულს`, `მუგუდის მფლობელს`, `მუგუდის მკვიდრს`. შდრ. ქვენიფნეველი, ვერძაული <_ ვერძეული და მისთ. ე. წ. წანარული ტოპონიმები, ეჭვი არ გვეპარება, კვლავ არაერთი იქნება სამაჩაბლოს ტოპონიმიაში, რის გამორკვევა-შესწავლას მომავალში შევეცდებით.

ლიტერატურა

References:

1. WumburiZe z. dedaena qarTuli, xelaxali gamocema, Tb., 1987.
2. berZeniSvili n. saqarTvelos istoriis sakiTxebi. masalebi saqarTvelos istoriuli geografiisaTvis. Tb., 1990.
3. cxadaZe b. kolxuris anu megrul-Wanuris erTi plasti dasavleT saqarTvelos (guria-aWaris) toponimiaSi. dabeWd. guria. mxaris kvleva-Ziebis Sedegebi, II. Tb., 1977.
4. Археологические экскурсии, разыскания и заметки Е. Такайшвили (кутаисская губерния, Шорапанский уезд; Тифлисская губерния. Душетский уезд). Известия Кавказского отделения Императорского Московского археологического общества. выпуск 4. под редакцией Л.Г. Лопатинского и Е.С.Такайшвили. Тифлис,1915.
5. gvasalia j. aRmosavleT saqarTvelos istoriuli geografiis narkvebebi, (Sida qarTli), d. musxeliSvilis redaqqiT. Tb.,1983.

რეცენზენტი: პროფესორი ავთანდილ სონდულაშვილი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

**Badri Tskhadadze, Eka Tskhadadze,
SKETCHES FROM TSANAR TOPONYMY (ON THE ORIGIN OF
ONE LATE FEUDAL TOPONYM AND SURNAMES (MGD,
MGDEUR)**

Summary

Toponym represented by unusual non-vowelled option **mgd** and feudal surname **Mgdeur** available in the Georgian Chronicles have drawn our attention. As it turned out, they are of one and the same root: **Muguti//Mugudi** is the toponym nicknamed by Tsanars (mountain tribe of western Georgia). Right from the time of their settlement (since XII-XII centuries) feudal surname **Mgdeuri**: **Mgdeuri** ← **Mugud=eur** → **Mugudeuri** → **Mgdeuri** is originated from Mugudi village, in which – **eur** is suffix to be derived, while **u** from the root (in both cases) was lost when deriving the surname. The reason of phonetic loss of **u** vowel is the reflexion speech of local population of that time that is also interesting from the viewpoint of historical dialectology: **mugud** → ***mgud** → **mgd** (non-vowel toponymic form taken from the Georgian Chronicles), herefrom, with attachment of –**eur** suffix is formed **Mgdeuri** that means “Mugudi resident”, “Mugudi owner”, “Mugudi habitant” (compare with Kvenipneveli, Verdzauli ← Verdzeuli and so on.

Keywords: Kartli, Kvemo Kartli, Toponyms.

Reviewer: Professor Avtandil Songhulashvili, Georgian Technical University

**Бадри Цхададзе, Эка Цхададзе,
ОЧЕРКИ ЦАНАРСКОЙ ТОПОНИМИИ (О ПРОИСХОЖДЕНИИ
ОДНОГО ПОЗДНЕФЕОДАЛЬНОГО ТОПОНИМА И ИМЕН И
ФАМИЛИЙ (МГД, МГДЕУР)**

Резюме

Наше внимание привлекли имеющиеся в «Картлис Цховреба» топоним и феодальная фамилия Мгдэур, представленные в необычном безгласном варианте. Как выяснилось, они имеют один корень: мугути//мугуди – это топоним, введенный цанарами (западно-картвельское горное племя). Со времени их заселения здесь (XII-XIII вв.), от названия села Мугуди произошла феодальная фамилия Мгдэур: Мгдэур ← Мугуд=эур → Мугудэури → Мгдэури, в котором эур – производящий суффикс, а коренное «у» при образовании фамилии (в

обоих случаях) потерялось. Причина фонетической потери звука «у» - это отголосок тогдашнего говора жителей этого края, что представляет интерес с точки зрения исторической диалектики: мугуд → *мгуд → мгд (безгласная топоформа из «Картлис Цховреба»), отсюда, с добавлением суффикса эур: Мгдэური, что означает «мугудинец», «владелец Мугуди», «коренной житель Мугуди». Ср. Квенипневели, Вердзаули ← Вердзеули и проч.

Ключевые слова: Картли, Квемо Картли, топонимы.

Рецензент: Профессор Автандил Сонгулашвили, Грузинский Технический Университет.

პ რ ა ქ ტ ი კ ა

მარიამ შანშიაშვილი

პოლიტიკური ტექნოლოგიები, როგორც საზოგადოების მანიპულაციის ერთ-ერთი ფაქტორი (მორგებული საქართველოს მაგალითზე)

ტერმინი "პოლიტიკური ტექნოლოგიები" ნიშნავს პოლიტიკურ მანიპულაციების მაღალგანვითარებულ ინდუსტრიას. მანიპულირება ადამიანის ქცევის მართვის ტექნოლოგიაა. გარკვეულწილად პოლიტიკა ხალხის მანიპულირების ხელოვნებაა. პოლიტიკური მანიპულირება ხდება გარკვეული პოლიტიკური მიზნებისა და მისი შედეგების მისაღწევად და ეს არც თუ ისე ადვილია.

საკვანძო სიტყვები: ტექნოლოგია, პოლიტიკური ტექნოლოგიები, მანიპულირება, პოლიტიკური მანიპულაცია, საზოგადოება.

ტერმინი „პოლიტიკური ტექნოლოგიები“ ნიშნავს პოლიტიკური მანიპულაციების მაღალგანვითარებულ ინდუსტრიას. მანიპულაცია კი ადამიანის ქცევის მართვის ტექნოლოგიაა. ესაა ადამიანების აზრისა და მისწრაფებების, მათი განწყობისა და ფსიქიკური მდგომარეობის ფარული მართვა იმ მიზნით, რომ უზრუნველყოს მანიპულაციის საშუალებების მფლობელისათვის სასურველი ქცევა. მანიპულირების ობიექტი თვლის რომ ის მოქმედებს თავისუფალი არჩევანის საფუძველზე, სინამდვილეში კი მას მართავენ, ხდება მისი ცნობიერებით მანიპულირება. მანიპულირების შედეგად ხალხის ცნობიერებაში ინერგება ილუზიური წარმოდგენები პოლიტიკურ ცხოვრებაზე. მანიპულაციური ტექნოლოგიებისთვის დამახასიათებელია უარის თქმა გაშლილ არგუმენტაციაზე და მისი შეცვლა ფსიქოლოგიური შთაგონებით, ადამიანებში სხვადასხვა ემოციების (შიშის, შეშფოთების, იძულების) გამოწვევით.

პოლიტიკური მანიპულაციები, რომლებსაც სხვანაირად პოლიტიკურ ტექნოლოგიებსაც უწოდებენ, ხელისუფლების განხორციელების ერთ-ერთ უძველეს საშუალებას წარმოადგენს. გარკვეული აზრით პოლიტიკა - ეს ადამიანებით

მანიპულირების ხელოვნებაა. პოლიტიკური მანიპულაცია ხდება გარკვეული პოლიტიკური მიზნების მისაღწევად და მისი შედეგები ეხება, ან მთელ საზოგადოებას, ან მის რაიმე ნაწილს.

ტოტალიტარულ და ავტორიტარულ სახელმწიფოებში პოლიტიკური ტექნოლოგიებით მანიპულირება მასმედიის მოღვაწეობის დომინირებულ საშუალებას წარმოადგენს. მაგრამ ამ ტექნიკას მიმართავენ თანამედროვე დასავლური დემოკრატიებიც, განსაკუთრებით პარტიულ პროპაგანდასა და საარჩევნო კამპანიების დროს.

დღეს არცერთი საარჩევნო კამპანია არ ტარდება პოლიტიკური ტექნოლოგიების გამოყენების გარეშე, რეკლამის გარეშე, რომელიც მაყურებელს რეალობისგან დაშორებულ წარმოდგენებს უქმნის კანდიდატის შესახებ.

პოლიტიკური მანიპულაციების განხორციელების ტექნოლოგია გულისხმობს ზემოქმედების სამ დონეს - პიროვნებათშორის, ჯგუფურს და მასობრივს. მასობრივ აუდიტორიაზე ზემოქმედება, როგორც წესი მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით და პირველ რიგში ელექტრონული მედიით ხორციელდება. მასობრივ აუდიტორიაზე მიზანმიმართული ზემოქმედებისათვის კონკრეტული შედეგის მიღების მიზნით გამოიყენება სხვადასხვა კომუნიკაციური ტექნოლოგიები. მათ შორის განსაკუთრებული მნიშვნელობა ტელევიზიას ენიჭება. ტელევიზიას ახასიათებს რიგი ნიშნები, რომელთა საშუალებითაც ის პრესასა და რადიოსთან შედარებით გაცილებით უფრო ეფექტურია ადამიანის ცნობიერებასა და ქვეცნობიერებაზე ზეგავლენის თვალსაზრისით.

ძალიან მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს ნდობის ფაქტორი, სადაც არ არის ნდობა, იქ მანიპულირებაზე საუბარი გაგვიჭირდება.

მოსახლეობაზე და საზოგადოებაზე მძლავრი ზემოქმედების პოტენცია გააჩნია საიდუმლო, ან კონფიდენციალური ინფორმაციის გამოქვავებას. აღნიშნული სტერეოტიპის გამოყენება საფუძვლად ედება მანიპულატორულ ტექნოლოგიას: პოლიტიკური ინფორმაციის ნაწილს ჯერ „საიდუმლოს“ გრიფი ედება, შემდეგ კი გამოიხსნება ეწყობა მისი „გაჟონვა.“ ამით საზოგადოება მას სიმართლედ და განსაკუთრებით

მნიშვნელოვან ინფორმაციად მიიჩნეეს. ამის ბევრი მაგალითი გვახსენდება, როდესაც ამომრჩევლები წინასაარჩევნოდ მიმართავენ ხოლმე. მაგალითისთვის მოვიყვან, თუნდაც „ცოცხების თემა“-ს საქართველოში, რამაც ხელი შეუწყო ახლანდელი მთავრობის სათავეში მოსვლას.

ერთ-ერთი ხერხი მანიპულირების ეს არის საინფორმაციო ხმაურის ატეხვა, რომელიც ხელს უშლის მნიშვნელოვანი ინფორმაციის მკაფიო და კრიტიკულ აღქმას. ის იძირება ცარიელი და უმინაარსო ტექსტების კონსტრუქციებში და სათანადოდ არ აღიქმება.

პოლიტიკური ტექნოლოგიებისთვის მნიშვნელოვანია ასევე ადამიანებში ხელსაყრელი განწყობის შექმნა. ინფორმაციის და პრობლემების სპეციალური შერჩევით ადამიანებს ექმნებათ ისეთი განწყობა და მოლოდინი, რაც შერჩეულ თემაზე მოსახლეობის სასურველ რეაქციას განაპირობებს. კონკრეტული ინფორმაციის მიწოდება ხდება გარკვეულ დროს, როდესაც რეაქცია მასზე ყველაზე ხელსაყრელი იქნება.

შევეხები კიდევ მნიშვნელოვან ფაქტორს პოლიტიკური ტექნოლოგიების, რომელიც საინფორმაციო ნაკადის ტრანსფორმირების ტექნოლოგიებს მოიცავს. აქედან ყველაზე ხშირად გამოიყენება ინფორმაციის დამახინჯება, როგორც აშკარა სიცრუის ფორმით, ისე ნახევარსიმართლის გადმოცემის მეშვეობით, როდესაც აუდიტორიის ნდობის მოსაპოვებლად ობიექტურად და დაწვრილებით შუქდება კონკრეტული, ნაკლებმნიშვნელოვანი დეტალები და დუმილით უვლიან გვერდს უფრო მნიშვნელოვან ფაქტებს, ანდა მოცემულია მოვლენების არასწორი ინტერპრეტაცია.

ანალოგიურ შედეგს იძლევა ისეთი ცნებების გამოყენება, რომლებიც თითქოსდა სიმართლეს ასახავენ, მაგრამ სინამდვილეში ამახინჯებენ ობიექტურ სურათს: არსებობს ლინგვისტური, ენობრივი მანიპულირების მრავალი ხერხი, რაც გულისხმობს ერთი და იმავე მოვლენების აღსანიშნავად ევფემიზმების გამოყენებას, აგრეთვე ისეთი სიტყვებისა, რომელთაც სხვა ფასეულობითი ელფერი გააჩნიათ. მაგ: ადამიანს, რომელიც იარაღით ხელში იბრძვის დამოუკიდებელი ეროვნული სახელმწიფოს შესაქმნელად, მასმედია პოლიტიკური

განწყობის მიხედვით მას უწოდებს თავისუფლებისათვის მებრძოლს, სეპარატისტს, ტერორისტს, პარტიზანს და ა.შ.

პოლიტიკური ტექნოლოგიებსა და საზოგადოების მანიპულირებაზე როდესაც ვსაუბრობთ, არ უნდა დაგვავიწყდეს PR (საზოგადოებრივი ურთიერთობები)-ის როლი. ჟესტების, არავერბალური კომუნიკაციების როლი ძალზედ დიდ გავლენას ახდენს სიტყვის სიძლიერეზე. ტონი, ინტონაცია, მახვილი სად უნდა დავსვათ, თუ როგორ გადმოვცეთ ესა, თუ ის ინფორმაცია - ეს PR სპეციალისტების საქმიანობას წარმოადგენს.

შევეცდები პოლიტიკური ტექნოლოგიების შესახებ საქართველოს მაგალითზე ვისაუბრო, თუ რა ტექნოლოგებია აქტუალური ჩვენს საარჩევნო სისტემებში.

საქართველოში უკვე ოც წელზე მეტია, რაც სხვადასხვა დონის არჩევნები ტარდება. „ძალაუფლებაზე“ მოთხოვნილება იმდენად დიდია, რომ კანდიდატა რაოდენობა არა თუ კლებულობს, პირიქით, იზრდება, იქმნება წინასაარჩევნო აჟიოტაჟი და ხშირად არაჯანსაღი კონკურენცია. პოლიტიკურ ტექნოლოგიების გამოყენებაც შეინიშნება ჩვენს საარჩევნო სისტემებში. ზოგი ამ ტექნოლოგიებს „შავ და თეთრ“ PR-ს უწოდებს. ამ უკანასკნელის ნაირსახეობა სხვადასხვა რაიონში, თუ ოლქში განსხვავებულია და დამოკიდებულია ამომრჩეველთა პოლიტიკური კულტურის ხარისხსა და ტიპებზე.

„შავი“ საარჩევნო ტექნოლოგიები შეიძლება პირობითად დავყოთ 3 ჯგუფად:

1. საყოფაცხოვრებო
2. ადმინისტრაციული
3. P.R. ტექნოლოგიები.

საყოფაცხოვრებო ტექნოლოგიებს მიეკუთვნება:

- ორეული კანდიდატების ჩასმა „ხმების წართმევის“ მიზნით. ეს ხორციელდება იმ კანდიდატების რიცხვის გაზრდით, რომლებსაც აქვთ მსგავსი მახასიათებლები, ჰყავთ თითქმის ერთი და იგივე ელექტორატი, ანდა არიან მოსახელე და მოგვარეც კი. უფრო მომგებიანია, რომ ორეული კანდიდატები ჩასმული იყოს სიის სათავეში. როგორც ვიცით ხშირია საქართველოში არჩევნების დროს ამგვარი სიების ასრებობა.

- როდესაც ამომრჩეველი ნეიტრალურია, სხვადასხვა ფორმით ხდება მისი მოსყიდვა. ამ მეთოდით ძირითადად პენსიონერებთან, ინვალიდებთან და ა.შ. მუშაობენ. ამომრჩეველებს ურიგებენ სასურსათო პროდუქტებს, ან სთავაზობენ უფასო სამედიცინო მომსახურებას, უტარებენ გამოკვლევებს და ურიგებენ მედიკამენტებს.

- ხმის მიცემა ფულისთვის. კანდიდატი, ან შესაბამისი პოლიტიკური ძალა თითოეული ხმისათვის იხდის ფულს. ამის მაგალითად შეიძლება მოვიყვანოთ რუსთავში განმეორებითი მაჟორიტარული არჩევნების კანდიდატის მ. ომანიძის განცხადება, რომლითაც იგი რ.მგალობლიშვილს ადანაშაულებდა საუბნო კომისიების თავმჯდომარეების მოსყიდვაში. „საოლქო კომისიაში ვისაც რამდენი ხმა სჭირდებოდა, იმდენი დაუწერეს, ვინ რამდენი გადაიხადა იმის მიხედვით“. (ახალი თაობა, № 336,6 დეკემბერი, 2002წ.)

- კონკურენტების პლაკატებზე დაქირავებული ჯგუფების მიერ საღებავების გადასხმა, ჩამოხევა ან სხვა პლაკატების გადაკვრა. აქ შედის ყოველგვარი ვანდალური საქციელი.

ადმინისტრაციულ ტექნოლოგიებს მიეკუთვნება შემდეგი:

როგორც საარჩევნო კამპანიის გამოცდილებამ აჩვენა, კანონსაწინააღმდეგო მეთოდებს განსაკუთრებით ფართოდ ის კანდიდატები იყენებენ, რომლებიც სარგებლობენ სახელისუფლო რესურსებით.

ადმინისტრაციულ ტექნოლოგიებს მიეკუთვნება დარღვევები ტურების რაოდენობის, ოლქის საზღვრების, არჩევნების თარიღისა და შედეგების დამტკიცების წესის დადგენის დროს.

- ზოგიერთ რაიონში აღმასრულებელი ხელმძღვანელობისათვის არასასურველი კანდიდატზე უარის თქმა რეგისტრაციაში გატარებაზე.

მაგ: ბ-ნ. ა. აბაშიძის ყოფილი თანაშემწის ლ. ქიძინიძის ადვოკატის განცხადებით, მას ლ. ქიძინიძის ბათუმის მერობის კანდიდატად რეგისტრაციაში გატარებაზე საოლქო კომისიაში უარი უთხრეს, იმ მოტივით, რომ იქვე რეგისტრირებულია გ. აბაშიძე და იგი უალტერნატივოა. (ალია, №59, 18-20 მაისი, 2002წ.)

- სახელმწიფო მოხელეების წინასაარჩევნო სააგიტაციო მუშაობაში მონაწილეობის მიღება.

- სამსახურეობრივი მდგომარეობის ბოროტად გამოყენება. როდესაც თანამშრომლებს პირდაპირ აიძულებენ ხმა მისცენ ამა, თუ იმ კანდიდატს. ელ მეთოდი ეფექტურად მოქმედებს ხელმძღვანელზე მაქსიმალური დამოკიდებულების პირობებში – სამხედრო მოსამსახურეები და ა.შ.

- არჩევნებში მონაწილეთა რიცხვის ხელოვნურად გაზრდა, რისთვისაც იყენებენ შემდეგ ტექნოლოგიებს:

ამომრჩეველთა სიებში საბოლოო ცვლილებების არშეტანა, ან „მკვდარი სულების“ შეტანა, რომლებიც იმ ოლქში არ ცხოვრობენ, ან გამეორება. მაგ: ერთი და იგივე კორპუსების შეტანა რამდენიმე საარჩევლო უბნის სიებში, რათა გაიზარდოს არჩევნებში მონაწილეთა პროცენტი.

- ხდება აგრეთვე საარჩევნო სიებისა და ბიულეტენების გატაცება. (მათ შორის დათვლილისაც, რათა არ მოხდეს ხელახალი გადათვლა, თუ შემაჯამებელი ოქმი გაყალბებულია.) ასევე ხდება ხმის დათვლისას სწორად შევსებული ბიულეტენების სპეციალურად გაფუჭება. საარჩევნო კომისიის ბეჭდის მოპარვა, ან გაფუჭება და ა.შ.

PR ტექნოლოგიებში შემიძლია გამოვიყო შემდეგი:

„შავ“ PR-ს განეკუთვნება „კომპრომატების“ შეგროვება მეტოქეებზე და მისი ხალხში გავრცელება. კომპრომატებით ომი შესაძლოა ყველაზე მშვიდობიანია, მაგრამ ამავე დროს ყველაზე სახიფათო და დაუნდობელი. ფლობდე კომპრომატს, ნიშნავს ფლობდე ადამიანს. მაკომპრომიტირებული მასალები ჩვეულებრივ ხორციელდება არჩევნებამდე ადრე, ან არჩევნების დღეს, რათა კონკურენტს არ დაუტოვოს შანსი თავი იმართლოს ამომრჩეველების წინაშე. განსაკუთებით გავრცელდა კანდიდატების გაიგივება იმ პიროვნებებთან, ან ჯგუფებთან, რომელთა მიმართაც საზოგადოებაში მყარი ნეგატიური დამოკიდებულება არსებობს. ასევე კამპანიის მსვლელობისას ფიქსირდება კონკურენტების დადანაშაულება „სამშობლოს გაყიდვაში“, ქვეყნისათვის საწინააღმდეგო საქმიანობაში. მაგალითისთვის შეიძლება მოვიყვანოთ ინფორმაციები კანდიდატების ზღაპრული სიმდიდრეების შესახებ, რომელიც ხალხის ქონების მითვისებით შეიძინეს, ასევე ბიუჯეტის თანხების ბოროტად გამოყენების შესახებ ცნობები და ა.შ.

PR ტექნოლოგიების დროს ხდება მოწინააღმდეგეებისაგან „მტრის ხატების“ შექმნა, რომლის დროსაც რომელიმე პოლიტიკური ძალის ხელისუფლებაში მოსვლა ნგრევასთან და კორუფციასთან ასოცირდება. სოციოლოგების დაკვირვებით, მასიური დამაბული ემოციური ფონის განტვირთვისათვის ხდება „მტრის ხატის“, როგორც გამაერთიანებელი ფაქტორის შექმნა. აღსანიშნავია, რომ სწორედ ეს მოდელი ეფექტურად გამოიყენა „მოქალაქეთა კავშირმა“ 1999 წ. საპარლამენტო არჩევნების დროს ბლოკ „აღორძინების“ წინააღმდეგ, „მოდის შავზნელი ძალა, რომელიც ყველაფეს მოსპობს და სამოქალაქო ომს გამოიწვევს, აღარ იქნება დემოკრატია და არც ის, რაც ჩვენ გაგვიკეთებია. ამ სტრატეგიამ გაამართლა და „ მოქალაქეთა კავშირმა“ დამაჯერებელი გამარჯვება მოიპოვა.

პოლიტიკოსები აგრეთვე კარგად იყენებენ მოწინააღმდეგეების მხრიდან უსამართლოდ შევიწროებულის და დაჩაგრულის იმიჯს, რაც მიმართულია საკუთარი პოპულარობის ასამაღლებლად. მათ რიცხვს მიეკუთვნება თავდასხმის იმიტაცია, ცრუ ინფორმაციის გავრცელება მუქარის შესახებ. კანდიდატის პოპულარობის ამაღლებაზე მუშაობს აგრეთვე „შეკვეთილი“ სოციოლოგიური გამოკვლევების გამოქვეყნება, მათი შედეგების გაყალბება და ა.შ.

პოლიტიკურ ტექნოლოგიებზე საუბრისას, არ შეიძლება ორიოდ სიტყვა არ ვთქვა პოლიტიკური სპინდოქტორის საქმიანობაზე. სპინდოქტორი შეიძლება ასე განვმარტოთ, ის არის პროფესიონალი, რომელიც ფლობს საინფორმაციო სივრცეზე ზემოქმედების სხვადასხვა ტექნოლოგიებს და მისი მეშვეობით აქტიურად ზემოქმედებს მასმედიაზე. სპინდოქტორის, როგორც ახალი მედია-ფროფესიის წარმოშობის აუცილებლობა დემოკრატიულ სახელმწიფოებში საზოგადოებრივი აზრის ახალმა როლმა და მის ჩამოყალიბებაზე მასმედიის ზეგავლენის ზრდამ განაპირობა. იქ, სადაც სიტყვის თავისუფლება სუფევს და კანონით გამორიცხულია მედიაზე ყველანაირი ზეწოლა, თუ აკრძალვა, ბუნებრივია, ჩნდება მოთხოვნილება პრესასა, თუ ტელევიზიაზე არაფორმალური „კონტროლის“ და მანიპულირების მეთოდების შემუშავებისა, რომელიც საშუალებას მისცემს პოლიტიკოსებსა და სხვადასხვა ორგანიზაციებს თავიანთი ინტერესები დაიცვან

და გაატარონ საზოგადოებაში. დემოკრატიის, სიტყვის თავისუფლების და საინფორმაციო ტექნოლოგიების სწრაფი განვითარების პირობებში, ინფორმაციის კონტროლისა და მართვის სხვადასხვა ტექნოლოგიები სულ უფრო იხვეწება და პროფესიონალი იმიჯმეიკერების და პროფესიონალი სპეციალისტების ხელში მასობრივ ცნობიერებაზე მანიპულირების ეფექტურ საშუალებად იქცევა. სპინდოქტორი მათ შორის არის ახალი მედია-პროფესია, რომელიც ამუშავებს ამ ტექნოლოგიებს და მისი მეშვეობით ცდილობს სასურველი ზეგავლენა მოახდინოს საინფორმაციო სივრცეზე.

როგორც ზემოდ აღვნიშნეთ, სპინდოქტორის საქმიანობა მასობრივ კომუნიკაციურ პროცესებზე ზემოქმედებაა, რომლის მუშაობის მიზანია მასმედიაზე მანიპულირებით ინფორმაციის სასურველი ინტერპრეტაციით გაშუქება და დამკვიდრება. ჩვენ რეალურ პოლიტიკურ სივრცეში გვხვდება ასეთი ინფორმაციების გაშუქება ტელევიზიით, მაგალითად „რუსთავი 2“-ს ტენდენციურ არხსაც კი უწოდებენ.

შეიძლება ითქვას, რომ საინფორმაციო სივრცეში, სადაც გამორიცხულია პრესაზე ზეწოლა, სპინდოქტორი საინფორმაციო ზეგავლენის ერთერთი ლეგიტიმური საშუალებაა. საერთოდ უნდა აღვნიშნო, რომ რაც უფრო ძლიერია დემოკრატიული პრესა, მით უფრო დიდია მოთხოვნილება ასეთი ოპონენტისა.

ასე, თუ ისე ვისაუბრე ზოგადად პოლიტიკურ ტექნოლოგიებზე, როგორც საზოგადოებაზე მანიპულირების ერთ-ერთ ძალზედ მნიშვნელოვან ფაქტორზე. შევეცადე დამენახებინა მისი მნიშვნელოვანი ასპექტები და როგორც მივხვდით ძალზედ რთულია მოვახდინოთ ადამიანზე, მითუმეტეს საზოგადოებაზე ისეთი ზეგავლენა როგორც გვსურს. მარტო რთულია ამის გაკეთება, ამიტომ P.R. სპეციალისტები, მასმედიის წარმომადგენლები, იმიჯმეიკერები, სპინდოქტორის სპეციალისტები და ფსიქოლოგები დაგვეხმარებიან სასურველი მიზნის მიღწევაში.

ლიტერატურა

References:

1. „politikuri teqnologiebi da qarTuli politikuri bazari.” saqarTvelos axalgazrda politologTa da JurnalistTa asociacia. Tbilisi 2003.

2. „socialuri cxoveli” eliot aronsoni. Tbilisi 2014.
3. politikis mecnierebis kvlevis meTodebi. Janet Butolf Jonsoni. h.t. reinoldsi. Ilias saxelmwifo universiteti. 2013.
4. Margaret H. Salivani. „maRalprofesiuli pressamsaxuri”. cnobari. 2002.
5. Suzi Suri, Iris Barneti, Marta Brauni. „megzuri masobrivi informaciis saSualebebTan muSaobisaTvis”. aSS-s sainformacio saagento. 2016.
6. sazogadoebrivi urTierTobis saagento „profili”. gamomcemloba „cotne”. sazogadoebasTan urTierTobis samagido enciklopedia. Tbilisi 2006
7. Adamianuri resursebis menejmenti. Rostom BeriZe. 2011
8. kvlevis meTodebi socialur mecnierebebSi. Cava Frankfort-naCmeasi, David naCmeasi. Tbilisi 2009.
9. Почепцов Г. Паблик рилейшнз для профессионалов. М., 2000.
10. Dale Carnegie. How to win Friends & Influence People. 1995.

რეცენზენტი: პროფესორი ვანო ჭიაურელი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

Mariam Shanshiashvili

POLITICAL TECHNOLOGIES, AS ONE OF THE FACTORS OF MANIPULATION OF SOCIETY (TAILORED TO THE EXAMPLE OF GEORGIA)

Summary

The term "political technologies" means a highly developed industry of political manipulations. Manipulation is human behavior management technology. Political manipulations, otherwise called political technologies. In some sense, politics is art of manipulating people. Political manipulation takes place in achieving certain political goals and its consequences, or to any community or part of it.

Keywords: technology, political technologies, manipulation, political manipulation, society.

Reviewer: Professor Vano Chiaureli, Georgian Technical University.

Мариам Шаншиашвили

**ПОЛИТИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ, КАК ОДИН ИЗ ФАКТОРОВ
МАНИПУЛЯЦИИ ОБЩЕСТВОМ (НА ПРИМЕРЕ ГРУЗИИ)**

Резюме

Термин "политические технологии" означает высоко развитую индустрию политических манипуляций. Манипуляция - технология управления поведением человека. Политические манипуляции, иначе названные политические технологии. В некотором смысле политика - искусство управления людьми. Политическая манипуляция происходит в достижении определенных политических целей и его последствий, или любому сообществу или части его.

Ключевые слова: технология, политические технологии, манипуляция, политическая манипуляция, общество.

Рецензент: Профессор Вано Чиаурели, Грузинский Технический Университет.

УДК [159.9:355/351.74]:616.895

Александр Колесниченко
РЕАБИЛИТАЦИЯ УЧАСТНИКОВ БОЕВЫХ ДЕЙСТВИЙ, КАК
СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

Представлены результаты разработанной программы психологической реабилитации военнослужащих-участников боевых действий. Данная программа представляет собой сочетание мер, направленных на снижение негативных переживаний, групповых занятий по саморегуляции, психологических консультаций по актуальным вопросам, в том числе семейных отношений и сексуального здоровья и специально адаптированного к задачам психологической реабилитации тренинга восстановления психологической безопасности личности.

Ключевые слова: *реабилитация, военнослужащие, участники боевых действий, стресс факторы, здоровье, профилактика, психологическое сопровождение деятельности.*

Анализ выполнения служебно-боевых задач личным составом силовых ведомств Украины в боевых ситуациях позволяет говорить о значительном ухудшении состояния психологического и физического здоровья военнослужащих и членов их семей.

Наибольшее беспокойство вызывает психологическое состояние военнослужащих, подвергшихся воздействию боевых стресс-факторов (находились под обстрелом, применяли оружие на поражение живой силы противника, раненые, были свидетелями гибели, ранения людей, привлекались к работе с остатками тел погибших, пленении (заложники)) и, как следствие, в будущем высока вероятность возникновения посттравматических стрессовых расстройств (ПТСР).

Согласно государственной статистике страны количество участников боевых действий, которые нуждаются в психологической реабилитации постоянно растет, но несовершенная ее система не позволяет воспользоваться психологической реабилитацией в полной мере.

Несмотря на проводимые мероприятия по совершенствованию психологического обеспечения служебно-боевой деятельности подразделений силовых ведомств Украины, вызвал серьезное беспокойство рост суицидальной активности среди военнослужащих-участников боевых действий, особенно среди военнослужащих воинских частях, имеющих условную границу с зоной проведения

боевых действий, в том числе 37 процентов от общей их численности по 2014-2016 годы.

В последние годы в специализированных медицинских учреждениях психоневрологическом стационаре проходило лечение достаточный процент военнослужащих, среди которых офицеры, мобилизованные, военнослужащие контрактной срочной службы.

Командованием силовых ведомств страны, при поддержке комитета Верховной Рады Украины по вопросам национальной безопасности и обороны Украины было инициировано принятие Закона Украины от 03.11.2015 № 742-VIII о внесении изменений в статью 11 Закона Украины "О социальной и правовой защите военнослужащих и членов их семей", который предусматривает обязательное, бесплатную психологическую реабилитацию военнослужащих после выполнения задач службы в экстремальных (боевых) условиях [4].

С целью качественного проведения психологической реабилитации сотрудники научно-исследовательской лаборатории морально-психологического сопровождения служебно-боевой деятельности Национальной гвардии Украины разработали программу психологической реабилитации личного состава Национальной гвардии Украины.

Разработанная программа психологической реабилитации участников боевых действий учитывает собственные предыдущие эмпирические исследования, по изучению особенностей психологической травматизации участников боевых действий во время боевых действий. В основу программы положена концепция психологической безопасности личности, разработанную профессором И.И. Приходько. Программа представляет собой сочетание мер, направленных на снижение негативных переживаний, групповых занятий по саморегуляции, психологических консультаций по актуальным вопросам, в том числе семейных отношений и сексуального здоровья и специально адаптированного к задачам психологической реабилитации тренинга восстановления психологической безопасности личности [1-5].

Цель программы психологической реабилитации восстановление психического здоровья, повышение уровня психологической безопасности личности и эффективной социальной поведения.

Программа предусматривает, как групповые формы работы, так и индивидуальные консультации. Предложенные меры обеспечивают двухнедельный курс психологической реабилитации на базе медицинского центра Национальной гвардии Украины в дополнение к программе медицинской реабилитации.

Мероприятия медико-психологической реабилитации проводятся специалистами медицинских реабилитационных центров (врачами-психотерапевтами, врачами-психологами и практическими психологами Национальной гвардии Украины), с использованием имеющегося и приобретаемого оборудования с учетом объема выделенного бюджетного финансирования в соответствии с национальными стандартами оказания медико-психологической реабилитации (в случае их утверждения).

Распределение функций между специалистами медицинского реабилитационного центра:

- психолог-консультант - для индивидуальных консультаций и других занятий, направленных на формирование навыков саморегуляции и десенсибилизации, вступительная лекция, диагностика; в том числе и релаксационные мероприятия каждый день (кроме идущих в рамках тренировок);

- психолог-тренер для проведения тренинга восстановления психологической безопасности личности у военнослужащих с признаками ПТСР;

- семейный психолог (групповые и индивидуальные занятия);

- сексолог / сексопатолог (групповые и индивидуальные занятия).

Задачами программы психологической реабилитации являются:

- реализация мероприятий, способствующих психологической адаптации военнослужащих к ситуациям мирной жизни;

- психологическая просветительство, направленная на информирование военнослужащих о специфике постстрессовых расстройств, мотивации на освоение навыков самопомощи;

- психологическая диагностика военнослужащих с целью выявления лиц, нуждающихся в медицинской помощи, лиц с расстройствами адаптации и зависимостями от психоактивных веществ;

- реализация мероприятий, способствующих реинтеграции, реадaptации военнослужащих (спортивные и культурные мероприятия, встречи с представителями общественности, организация функционирования групп поддержки для осмысления событий прошлого и т.д., организация духовного сопровождения с привлечением представителей духовенства).

Реализация задач программы психологической реабилитации осуществляется через:

- психокоррекции нарушений эмоциональной, личностной и поведенческой сферы военнослужащих;

- оптимизации состояния психического здоровья, восстановление состояния психологической безопасности, качества жизни с целью повышения их социальной адаптации в семье, воинском коллективе и обществе;

- профилактику ранних пограничных расстройств психического регистра (в том числе проявлений суицидального поведения)

- обучение методам саморегуляции (снятие напряжения, тревоги, агрессивности, контроль зависимого поведения, обучение средствам самомотивации)

- формирование конструктивных навыков социального взаимодействия в обществе;

- мониторинг состояния военнослужащих, участвующих в мероприятиях психологической реабилитации;

- мобилизацию психологических возможностей военнослужащих в преодолении последствий ранений, травм, инвалидности, купирования болевых ощущений, психологическую подготовку пострадавших в операции и послеоперационный период.

Программа психологической реабилитации включает:

- обязательные мероприятия, которые содержат: презентацию программы психологической реабилитации и информационный брифинг, психодиагностику, дебрифинг, тренинги оптимизации внутреннего потенциала и восстановления психологической безопасности личности, игровую деятельность, психологические лектории, обучение средствам саморегуляции и тому подобное. Целью проведения обязательных мероприятий разрыв между психотравмирующей ситуациями и обычными условиями жизни;

- мероприятия по выбору, которые включают: просмотр фильмов, отдых (плавание, сауна, джакузи, караоке, рыбалка), массаж, индивидуальные консультации, прогулки, занятия в тренажерном зале и тому подобное. Целью проведения мероприятий по выбору является снятие психического напряжения, реинтеграция (семейная, физическая, социальная)

- время организованного отдыха, включая просмотр концертных программ, экскурсии, встречи с учеными, представителями творческой интеллигенции, посещение библиотеки и тому подобное.

Направлениями реализации программы психологической реабилитации являются:

- психологический - психологическая разгрузка и восстановление психологической безопасности личности военнослужащих, консультационная работа, индивидуальная и групповая работа с психологом (психотерапевтом), психологическая диагностика (индивидуальная, групповая, экспресс, до и после реабилитации)

- коррекционно-восстановительная и развивающая работа (деловые игры, тренинги, мастер-классы);
- спортивный - оздоровительные физические упражнения, спортивные игры, работа на кардиостатичних тренажерах, плавание и др;
- социальный - посещение культурно-просветительских мероприятий, консультации по вопросам социальной защиты и прохождения военной службы, удовлетворение духовных потребностей;
- просветительско-методический - организационно-методическая и поддерживающая работа для психологов, повышение их квалификации (учебно-методические семинары, мастер-классы, тренинги, супервизия), учебная деятельность (лектории, программа самоуправления ПТСР, развитие саморегуляции и т.д.).

Мероприятия реабилитации проводятся в соответствии с календарным планом проведения мероприятий психологической реабилитации.

1 день:

- Групповая работа: лекция на тему: "Последствия психической травматизации" (60 мин.); психологическая диагностика (90 мин.); релаксация, упражнения на улучшение засыпания (30 мин.).
- Индивидуальная работа: индивидуальные консультации на общие темы.

2 день:

- Групповая работа – тренинг восстановления психологической безопасности личности (далее - ПБУ) с военнослужащими имеющие признаки травматизации (занятие № 1) (80 мин.). Цель занятия актуализация активной позиции по преодолению ситуации опасности, актуализации имеющихся средств саморегуляции или освоению новых, потребность в которых почувствует человек.
- Индивидуальная работа: индивидуальные консультации на общие темы.

3 день:

- Групповая работа: групповое занятие с саморегуляции - обучение способам преодоления стресса и травмы (150 мин.); освоение методики Алиева "Ключи" (30 мин.).
- Индивидуальная работа: индивидуальные консультации на общие темы.

4 день:

- Групповая работа: групповое занятие с семейным психологом (120 мин.); освоение средств контроля состояния (30 мин.);

релаксация, упражнения на улучшение засыпания, упражнения методики Алиева "Ключи" (30 мин.).

– Индивидуальная работа: индивидуальные консультации на общие темы; консультации семейного психолога.

5 день:

– Групповая работа: групповое занятие сексолога / сексопатолога (150 мин.); релаксация, упражнения на улучшение засыпания, упражнения методики Алиева "Ключи" (30 мин.).

– Индивидуальная работа: индивидуальные консультации на общие темы; консультации сексолога / сексопатолога.

6 день:

– Групповая работа – тренінг відновлення ПБО у військовослужбовців з ознаками травматизації (заняття № 2) (180 мин.). Заняття должно способствовать осознанию того чего хочет в своей жизни военнослужащий, ради чего стоит жить, переносить все трудности службы, подвергать свою жизнь опасности; ради чего нужно проходить реабилитацию, менять способы поведения, которые во время службы стали привычными, комфортными.

– Индивидуальная работа: индивидуальные консультации на общие темы.

7 день:

– Групповая работа: саморегуляция - работа с потерями (150 мин.); релаксация, упражнения методики Алиева "Ключи" (30 мин.).

– Индивидуальная работа: индивидуальные консультации на общие темы.

8 день:

– Групповая работа: саморегуляция - работа с зависимостями (150 мин.); релаксация, упражнения методики Алиева "Ключи" (30 мин.).

– Индивидуальная работа: индивидуальные консультации на общие темы.

9 день:

– Групповая работа – тренінг відновлення ПБУ в військовослужбовцями з признаками травматизації (заняття № 3) (180 мин.). Данный компонент психологической безопасности отвечает за гибкость достижения целей, за перераспределение энергии в пользу более важных целей, за использование производительных копинг.

– Индивидуальная работа: индивидуальные консультации на общие темы.

10 день:

– Групповая работа: занятие с семейным психологом (150 мин.); релаксация, упражнения методики Алиева "Ключи" (30 мин.).

– Индивидуальная работа: индивидуальные консультации на общие темы.

11 день:

– Групповая работа: занятие с сексологом / сексопатологом (150 мин.); релаксация, упражнения на улучшение засыпания, упражнения методики Алиева "Ключи" (30 мин.).

– Индивидуальная работа: индивидуальные консультации на общие темы; консультации сексолога / сексопатолога.

12 день:

– Групповая работа: саморегуляция - обучение средствам самомотивирования (150 мин.); релаксация, упражнения методики Алиева "Ключи" (30 мин.).

– Индивидуальная работа: индивидуальные консультации на общие темы.

13 день:

– Групповая работа – тренинг восстановления ПБУ у военнослужащих с признаками травматизации (занятие № 4) (180 мин.). Данный компонент способствует поддержанию психологической безопасности личности и формированию условий для самореализации за счет того, что понимание правил, по которым организуется взаимодействие в той или иной социальной группе уменьшает конфликтность поведения. В результате человек имеет возможность тратить психическую энергию на достижение собственных целей, а не на преодоление конфликтов.

– Индивидуальная работа: индивидуальные консультации на общие темы.

14 день:

– Групповая работа: тренинг восстановления ПБУ с военнослужащими с признаками травматизации (занятие № 5) (120 мин.), цель данной работы визуализация результатов тренинга, подведение итогов; психологическая диагностика (90 мин.).

– Индивидуальная работа: индивидуальные консультации на общие темы.

Примечание - старшему рабочей группы разрешается вносить коррективы в план проведения мероприятий психологической реабилитации по срокам и тематике их проведения.

Эффективность программы оценивается по двум критериям:

– субъективный, что отражает мнение участников о сильных и слабых сторонах программы; об изменении их эмоционального состояния в течение и после ее окончания (с помощью опроса по анонимной анкете)

- объективный - с помощью оценки состояния адаптации "Осада" (С.И. Яковенко) опросника определения травматического стресса (И.А. Котенева) оценки психологической безопасности личности (И.И. Приходько) 16-факторный опросник Р.Б. Кеттелла [1; 2; 4].

После завершения мероприятий психологической реабилитации состоят выводы-прогнозы относительно рекомендаций командирам по дальнейшему привлечению военнослужащих к выполнению задач службы, психологического сопровождения.

Выводы. Профилактика психологической травматизации включена в процесс психологического обеспечения служебно-боевой деятельности военнослужащих силовых ведомств Украины. Психологическое обеспечение профессиональной деятельности специалистов экстремального профиля, это как система психодиагностических, психоформирующих, психопрофилактических и психокоррекционных мероприятий, направленных на изучение и развитие у персонала профессионально важных психологических качеств, поддержание и восстановление положительных психических состояний, необходимых для успешного выполнения возложенных задач в обычных и экстремальных условиях, сохранение высокого уровня психологической безопасности, предотвращения возникновения профессиональной деформации.

Структурные элементы современной системы психологического обеспечения служебно-боевой деятельности военнослужащих силовых ведомств:

- нормативно-правовое обеспечение психологической работы с личным составом Национальной гвардии Украины в обычных и экстремальных условиях (главной задачей нормативно-правового обеспечения психологической работы с персоналом рискованных профессий - на основании определенных психологических особенностей профессиональной деятельности специалистов являются нормативно-правовые документы, регламентирующие основные направления психологической работы с личным составом в обычных и экстремальных условиях); профессиональная ориентация кандидатов на службу (основная задача которой заключается в обосновании правильности осознанного отбора данной профессии, ее социальной необходимости и значимости, определении требований к определенному уровню развития профессионально важных психологических качеств кандидата, которые необходимы для дальнейшей успешной деятельности персонала экстремальных профессий);

- профессиональный психологический отбор кандидатов для прохождения службы (является непрерывным управляемым процессом, включающим комплекс психодиагностических мероприятий по выявлению уровня развития совокупности профессионально важных психологических качеств личности и определения степени профессиональной пригодности кандидатов для осуществления экстремального вида деятельности, а также прогнозирования дальнейшей эффективной профессиональной деятельности по выбранной специальности);

- психологическое сопровождение служебно-боевой деятельности военнослужащих (это система психологических мероприятий, направленных на формирование психологической готовности и психологической устойчивости личности к воздействию стрессовых факторов, психологической надежности при выполнении задач в экстремальных условиях, предотвращения возникновения негативных психических реакций и состояний, оказания необходимой экстренной психологической помощи, сохранения и восстановления высокого уровня психологической безопасности личности специалистов экстремального профиля). Психологическое сопровождение включает: психологическую подготовку военнослужащих для осуществления служебно-боевой деятельности в обычных и экстремальных условиях (проводится в рамках проведения мероприятий целевой психологической подготовки, в виде как общей, так и специальной); целенаправленный психологический подбор военнослужащих для конкретной служебно-боевой деятельности в экстремальных условиях; психологическую помощь и поддержку военнослужащих при исполнении служебно-боевой деятельности в экстремальных условиях (есть комплекс психологических, организационных, медицинских мероприятий, направленных на обеспечение успешного преодоления военнослужащими психогенных факторов экстремальных ситуаций, сохранению их психического здоровья и боеспособности); психологическая диагностика военнослужащих для выявления возможных признаков негативных психических реакций и состояний после завершения служебно-боевой деятельности в экстремальных условиях; психологическая помощь и психологическая реабилитация специалистов, которые в этом нуждаются, после завершения служебно-боевой деятельности в экстремальных условиях; психологическую экспертизу лиц, которые в этом нуждаются, для дальнейшего осуществления служебно-боевой деятельности в экстремальных условиях; психологический мониторинг специалистов, которые осуществляли служебно-боевой деятельности в

экстремальных условиях, и выявления лиц с признаками ПТСР и других психических расстройств.

Литература

Reference:

1. Клиническое руководство: Модели диагностики и лечения психических и поведенческих расстройств. [Текст] / Под редакцией В.Н. Краснова и И.Я. Гуровича. Ростов- на-Дону :ЛРНЦ «Феникс». – 2000. – С. 115-118.
2. Колесніченко О.С. Методика “Оцінки травматичності бойового досвіду” у військовослужбовців-учасників бойових дій [Текст] / О.С. Колесніченко, Я.В. Мацегора // Власть и общество (История, Теория, Практика). – Тбилиси : Ассоциация открытой дипломатии - №1 (41) 2017. - С.145-159.
3. Малкина-Пых, И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях [Текст] / И. Г. Малкина-Пых. – М. : Изд-во Эксмо, 2005. – 960 с.
4. Психологія екстремальної діяльності [Текст] : навч. посіб. / І. І. Приходько, О. С. Колесніченко, О. В. Тімченко та ін. / Під заг. ред. проф. І. І. Приходька. – Х. : НА НГУ, 2015. – 408 с.
5. Leopold, R.L. Psychoanatomy of a disaster: a long-term study of post-traumatic neuroses in survivors of a marine explosion [Text] / R.L. Leopold, H. Dillon // Am. J. Psychiatry. – 1963. – V. 119. – P. 913-921.

Рецензент: Доктор экономических наук, старший научный сотрудник М.М. Медведь, Национальная академия Национальной гвардии Украины.

ალექსანდრე კოლესნიჩენკო

საომარ მოქმედებებში მონაწილეთა რეაბილიტაცია, როგორც სოციალურ - ეკონომიკური პრობლემა

რეზიუმე

სტატიაში წარმოდგენილია საომარ მოქმედებებში მონაწილე სამხედრო მოსამსახურეთათვის შემუშავებული ფსიქოლოგიური რეაბილიტაციის პროგრამის შედეგები. მოცემული პროგრამა წარმოადგენს ღონისძიებათა ერთობლიობას, რომელიც ითვალისწინებს ნეგატიური განცდების შემცირებას, თვითრეგულაციის ჯგუფურ მეცადინეობებს, აქტუალურ საკითხებზე ფსიქოლოგიურ კონსულტაციებს, მათ შორის ოჯახურ

ურთიერთობებს და სექსუალურ ჯანმრთელობას. პროგრამა სპეციალურად არის ადაპტირებული ფსიქოლოგიური რეაბილიტაციის ამოცანებისადმი პიროვნების ფსიქოლოგიური უსაფრთხოების აღსადგენად.

საკვანძო სიტყვები: რეაბილიტაცია, სამხედრო მოსამსახურე, საომარ მოქმედებებში მონაწილე, სტრეს ფაქტორები, პროფილაქტიკა, საქმიანობის ფსიქოლოგიური მხარდაჭერა.

რეცენზენტი: მიხაილო მედვიდი, ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემიის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი.

Alexander Kolesnichenko

REHABILITATION OF COMBATANTS, AS SOCIO-POLITICAL PROBLEM

Summary

The results of the developed program of psychological rehabilitation of servicemen-combatants. This program is a combination of measures aimed at reducing the negative experiences, group classes on self-regulation, psychological consultations on topical issues, including family relationships and sexual health, and specifically adapted to the problems of psychological rehabilitation recovery training psychological safety of the person.

Keywords: rehabilitation, soldiers involved in the fighting, stress factors, health, prevention, psychological support activities.

Reviewer: Doctor of economics, senior researcher Mykhajlo Medvid, National Academy of National Guard of Ukraine.

CONTENTS
PRACTICE OF PUBLIC ADMINISTRATION

Gia Ebralidze NON-PROFIT ORGANIZATIONS LIKE THE CIVIL SOCIETY INSTITUTE-----	5
Mikheil Abashishvili MOTIVATION FACTORS IN PUBLIC ADMINISTRATION ORGANIZATIONS (SURVEY OF THE PENITENTIARY DEPARTMENT OF THE MINISTRY OF CORRECTIONS OF GEORGIA)-----	12
Nikolai Orlov THE ESSENCE OF THE COMPETENCES OF THE MANAGER OF STATE OR MILITARY MANAGEMENT SYSTEMS IN RELATION TO THE NATIONAL SECURITY OF UKRAINE-----	24
David Bagaturia DEVELOPMENT OF A CENTRALIZED ELECTRONIC SYSTEM OF HR MANAGEMENT AND COMMUNICATION -----	30
Carolina Budurina-Goreacii, Svetllana Cebotari, THE EVALUATION OF ACTIVITIES OF SOME MOLDOVAN CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS IN THE LOCAL COMMUNITY DEVELOPMENT-----	41
Tamta Megrelishvili GENDER BUDGETING AS A WAY TO SOLVE THE PROBLEM-----	57

ECONOMIC

Geno Morchiladze TAX AGREEMENT-----	64
---	-----------

LAW

Oksana Orel PERSONALITY OF THE CRIMINAL IS A SYSTEM-FORMING ELEMENT OF THE OFFENDER'S MODEL IN THE SPHERE OF COUNTERACTION TO THE NATIONAL SECURITY OF UKRAINE AND COMPUTER TECHNOLOGIES-----	71
Liliia Popova ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION CONTROL MECHANISM IN UKRAINE-----	81

STATE AND RELIGION

Tatiana Havryliuk THE WESTERN DOCTRINE OF JUSTIFICATION AND THE EASTERN DOCTRINE OF DEIFICATION IN THE MODERN ANTHROPOLOGICAL PERSPECTIVE-----	92
Iryna Horokholinska MODERN CULTURE: HUMAN'S VALUE IDENTITY WITHIN POST- SECULAR CONDITIONS-----	100
Mikhail Mokienko CHARISMATIC MOVEMENT: THE CONTINUATION OF PENTECOSTALISM OR THE NEWEST RELIGIOUS MOVEMENT?-----	109
Dmitriy Goncharenko A RELIGIOUS ANALYTICAL STUDIES OF St. AUGUSTINE'S AND St. THOMA AQUINAS'S SOCIO-ECONOMICS VIEW-----	122

SOCIETY

Badri Tskhadadze, Eka Tskhadadze, SKETCHES FROM TSANAR TOPONYMY (ON THE ORIGIN OF ONE LATE FEUDAL TOPONYM AND SURNAMES (MGD, MGDEUR)-----	132
--	------------

PRACTICE

Mariam Shanshiashvili POLITICAL TECHNOLOGIES, AS ONE OF THE FACTORS OF MANIPULATION OF SOCIETY (TAILORED TO THE EXAMPLE OF GEORGIA)-----	139
Alexander Kolesnichenko REHABILITATION OF COMBATANTS, AS SOCIO-POLITICAL PROBLEM	149

СОДЕРЖАНИЕ

ПРАКТИКА ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ

Гия Ебралидзе НЕГРАЖДАНСКИЕ НЕКОММЕРЧЕСКИЕ ОРГАНИЗАЦИИ КАК ИНСТИТУТ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА-----	5
მიხეილ აბაშიშვილი ФАКТОРЫ МОТИВАЦИИ В ОРГАНИЗАЦИЯХ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ (ИССЛЕДОВАНИЕ ПЕНИТЕНЦИАРНОГО ДЕПАРТАМЕНТА МИНИСТЕРСТВА ИСПОЛНЕНИЯ НАКАЗАНИЙ И ПРОБАЦИИ ГРУЗИИ)-----	12
Николай Орлов СУТЬ КОМПЕТЕНЦИЙ УПРАВЛЕНЦА СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО ИЛИ ВОЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ ОТНОСИТЕЛЬНО НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ-	24
Давид Багатурия РАЗРАБОТКА ЦЕНТРАЛИЗОВАННОЙ ЭЛЕКТРОННОЙ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ПЕРСОНАЛОМ И СВЯЗИ-----	30
Каролина Будурин-Гореация, Светлана Чеботари, ОЦЕНКА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НЕКОТОРЫХ МОЛДОВСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В РАЗВИТИИ МЕСТНОГО СООБЩЕСТВА-----	41
Тамта Мегрелишვილი ГЕНДЕРНОЕ БЮДЖЕТИРОВАНИЕ КАК ПУТЬ РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМЫ-----	57

ЭКОНОМИКА

Гено Морчиладзе НАЛОГОВОЕ СОГЛАШЕНИЕ-----	64
---	-----------

ПРАВО

Оксана Орёл ЛИЧНОСТЬ ПРЕСТУПНИКА КАК СИСТЕМООБРАЗУЮЩИЙ ЭЛЕМЕНТ МОДЕЛИ ПРАВОНАРУШИТЕЛЯ В СФЕРЕ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ И КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ-----	71
Лилия Попова АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ КОНТРОЛЬНОГО МЕХАНИЗМА В УКРАИНЕ-----	81

ГОСУДАРСТВО И РЕЛИГИЯ

Татьяна Гаврилюк ЗАПАДНОЕ УЧЕНИЕ ОБ ОПРАВДАНИИ И ВОСТОЧНОЕ УЧЕНИЕ ОБ ОБОЖЕНИИ В СОВРЕМЕННОЙ АНТРОПОЛОГИЧЕСКОЙ ПЕРСПЕКТИВЕ-----	92
Ирина Горохолинская СОВРЕМЕННАЯ КУЛЬТУРА: ЦЕННОСТНАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ ЧЕЛОВЕКА В УСЛОВИЯХ ПОСТСЕКУЛЯРНОСТИ-----	100
Михаил Мокшенко ХАРИЗМАТИЧЕСКОЕ ДВИЖЕНИЕ: ПРОДОЛЖЕНИЕ ПЯТИДЕСЯТНИЧЕСТВА ИЛИ НОВЕЙШЕЕ РЕЛИГИОЗНОЕ ДВИЖЕНИЕ?-----	109
Дмитрий Гончаренко РЕЛИГИОВЕДЧЕСКИЙ АНАЛИЗ СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКИХ ВОЗЗРЕНИЙ АВГУСТИНА БЛАЖЕННОГО И ТОМЫ АКВИНСКОГО-----	122

ОБЩЕСТВО

Бадри Цхаладзе, Эка Цхаладзе ОЧЕРКИ ЦАНАРСКОЙ ТОПОНИМИИ (О ПРОИСХОЖДЕНИИ ОДНОГО ПОЗДНЕФЕОДАЛЬНОГО ТОПОНИМА И ИМЕН И ФАМИЛИЙ (МГД, МГДЕУР) -----	132
---	------------

ПРАКТИКА

Мариам Шаншиашвили ПОЛИТИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ, КАК ОДИН ИЗ ФАКТОРОВ МАНИПУЛЯЦИИ ОБЩЕСТВОМ (НА ПРИМЕРЕ ГРУЗИИ)-----	139
Александр Колесниченко РЕАБИЛИТАЦИЯ УЧАСТНИКОВ БОЕВЫХ ДЕЙСТВИЙ, КАК СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА-----	149

ავტორები

მიხეილ აბაშიშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
დავით ბაღათურია	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
კაროლინა ბუდურინა-გორეაცია	მოლდოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტი, პოლიტიკური და ადმინისტრაციული მეცნიერებები, საერთაშორისო ურთიერთობების დეპარტამენტი, მაგისტრატრი, დოქტორანტურის სტუდენტი. (მოლდოვას რესპუბლიკა)
ტატიანა გავრილიუკი	ფილოსოფიის მეცნიერებათა დოქტორი, დოცენტი. ქ. კიევის სტატისტიკის, აღრიცხვისა და აუდიტის ეროვნული აკადემიის ფილოსოფიისა და სოციალურ-ჰუმანიტარული დისციპლინების კათედრის გამგე. (უკრაინა)
დიმიტრი გონჩარენკო	კიევის ბორის გრიჩენკო სახელობის უნივერსიტეტის ფილოსოფიის კათედრის ასპირანტი. (უკრაინა)
ირინა გოროხოლინსკაია	ფილოსოფიურ მეცნიერებათა კანდიდატი, ი.ფედკოვიჩის სახ. ჩერნოვიცის ეროვნული უნივერსიტეტის კულტუროლოგიის, რელიგიური სწავლებისა და თეოლოგიის კათედრის ასისტენტი. (უკრაინა)
გია ებრალიძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
ალექსანდრე კოლესნიჩენკო	ფსიქოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატი, უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი, უკრაინის ეროვნული გვარდის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის სამხარი საქმიანობის მორალურ-ფსიქოლოგიური მხარდაჭერის სამეცნიერო-კვლევითი ლაბორატორიის უფროსი. (უკრაინა)
მიხეილ მოკიენკო	მ.პ. დრაგომანოვას სახ. უკრაინის პედაგოგიური ინსტიტუტის კვლევითი ცენტრის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი, (უკრაინა)

გენო მორჩილაძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
ოქსანა ორიოლი	იურიდიულ მეცნიერებათა კანდიდატი, დოცენტი, უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემიის სოციალურ-ჰუმანიტარული დისციპლინების კათედრის დოცენტი. (უკრაინა)
ნიკოლაი ორლოვი	სახელმწიფო მართვის დოქტორი, უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემიის ოპერატიული ხელოვნების კათედრის დოცენტი. (უკრაინა)
ლილია პოპოვა	ხარკოვის მშენებლობისა და არქიტექტურის ფინანსებისა და კრედიტის კათედრის დოცენტი, ეკონომიკის მეცნიერებათა კანდიდატი. (უკრაინა)
ბადრი ცხადაძე	სტუ-სთან არსებული ტექნიკური ტერმინოლოგიის სამეცნიერო კვლევის ცენტრის დირექტორი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი.
ეკა ცხადაძე	ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი.
მარიამ შანშიაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
სვეტლანა ჩეხოტარი	ასოცირებული პროფესორი, პოლიტიკის მეცნიერების დოქტორი, „ალექსანდრე ცელზუნის“ სახელობის შეიარაღებული ძალების სამხედრო აკადემია, საერთაშორისო ურთიერთობების, პოლიტიკური და ადმინისტრაციული მართვის მეცნიერების ფაკულტეტი, საერთაშორისო ურთიერთობების კათედრა. (მოლდოვას რესპუბლიკა)

AUTHORS

Svetlana Cebotari	Associate professor, PhD, „Alexandru cel Bun” Armed Forces Military Academy, State University of Moldova, International Relations, Political and Administrative Science Faculty, International Relations Department, (Republic of Moldova)
Mikheil Abashishvili	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
David Bagaturia	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Carolina Budurina-Goreacii	Moldova State University, Faculty of International Relations, Political and Administrative Sciences, Department of International Relations, MA, PhD student. (Republic of Moldova)
Gia Ebralidze	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Iryna Horokholinska	Candidate of Philosophy, Assistant of the Department of Culturology, Religious Studies and Theology of the Yuriy Fedkovich Chernivtsi National University (Chernivtsi, Ukraine)
Dmitriy Goncharenko	Postgraduate student of Philosophy Department, Borys Grinchenko Kyiv University (Ukraine)
Tatiana Havryliuk	Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor, Head of Department of Philosophy and social-humanitarian discipline, (Ukraine)
Alexander Kolesnichenko	PhD of candidate of psychological sciences, senior research officer of the research center of National Guard of Ukraine, Kharkov, National Academy of the National Guard of Ukraine. (Ukraine)
Mikhail Mokienko	Senior Researcher at the Center for Religion Studies of the National Pedagogical University named after M.P. Dragomanov, (Ukraine)
Geno Morchiladze	Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Oksana Orel	Ph.D, assistant professor, senior teacher, Department of Social and Humanitarian Disciplines, lieutenant colonel. (Ukraine)
Nikolai Orlov	Associate professor of department of operative art of the National academy of the National household troops of Ukraine, Doctor of sciences from state administration, (Ukraine)
Liliia Popova	Associate professor of Finances and Credit Department of Kharkiv National University of Construction and Architecture, candidate of economic sciences, (Ukraine)
Mariam Shanshiashvili	Doctoral Candidate, Georgian Technical University

Badri Tskhadadze

Director of the Center for Scientific Researches of
Technical Terminology at GTU, Doctor of Letters,
Professor of Georgian Technical University

Eka Tskhadadze

Doctor of Letters, Associate professor of Georgian
Technical University

АВТОРЫ

მიხეილ აბაშიშვილი	Докторант Грузинского технического университета
დავით ბაგატურია	Докторант Грузинского технического университета
კაროლინა ბუდურინა-გორეაცია	Государственный Университет Молдовы, Факультет международных отношений, Политические и административные науки, Отдел международных отношений, Магистр, аспирант. (Республика Молдова)
ტატყანა გავრილოკ	Доктор философских наук, доцент. Заведующая кафедры философии и социально-гуманитарных дисциплин Национальной академии статистики, учета и аудита в городе Киеве, (Украина)
დმიტრი გონჩარენკო	Аспирант кафедры философии, Киевский университет имени Бориса Гринченко.(Украина)
ირინა გოროლინსკაია	Кандидат философских наук, ассистент кафедры культурологи, религиоведения и теологии Черновицкого национального университета имени Юрия Федьковича. (Украина)
გია ებრაღიძე	Докторант Грузинского технического университета
ალექსანდრ კოლესნიჩენკო	Кандидат психологических наук, старший научный сотрудник, начальник научно-исследовательской лаборатории морально-психологического сопровождения служебно-боевой деятельности Национальной гвардии Украины научно-исследовательского центра Национальной гвардии Украины, Национальная академия Национальной гвардии Украины, (Украина).
მიხაილ მოკიენკო	Старший научный сотрудник Центра исследования религии НПУ имени М.П. Драгоманова, (Украина)
გენო მორჩილაძე	Докторант Грузинского технического университета
ოქსანა ორელ	Кандидат юридических наук, доцент, доцент кафедры социально-гуманитарных дисциплин Национальной академии Национальной гвардии Украины. (Украина)

Николай Орлов	Доцент кафедры оперативного искусства Национальной академии Национальной гвардии Украины, доктор наук государственного управления, (Украина)
Лилия Попова	Доцент кафедры финансов и кредита Харьковского национального университета строительства и архитектуры. Кандидат экономических наук, (Украина)
Светлана Чеботарь	Ассоциированный профессор, Военная Академия Вооруженных Сил Республики Молдова имени «Александра Целбуна», факультет международных отношений, политики и административного управления, кафедра международных отношений, доктор политических наук, (Республика Молдова)
Мариам Шаншиашвили	Докторант Грузинского технического университета
Бадри Цхададзе	Директор Центра научных исследований технической терминологии при ГТУ, доктор филологических наук, профессор Грузинского технического университета
Эка Цхададзе	Доктор филологических наук, ассоциированный профессор Грузинского технического университета.

ჟურნალის რედკოლეგია

ნანა ავალიანი	ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს მრჩეველი. (საქართველო)
რუდიგერ ანდრესენი	ბერლინის უნივერსიტეტის პროფესორი ეკონომიკის დარგში, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის საპატიო დოქტორი. (გერმანია)
მეუფე აბრაამი (გარმელია)	დასავლეთ ევროპის მიტროპოლიტი. (საქართველო)
ევგენი ბარათაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, ეკონომიკისა და ბიზნესის მართვის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი. (საქართველო)
გიორგი ბაღათურია	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი. (საქართველო)
ოთარ ბაღათურია	პასუხისმგებელი მდივანი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი. (საქართველო)
რასა ბელოკაიძე	ვიტაუტას დიდის უნივერსიტეტის პროფესორი. (ლიტვა)
ანასტასია განიჩი	რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის ცენტრალური აზიის, კავკასიისა და ურალ-ვოლგისპირეთის შემსწავლელი ცენტრის მეცნიერ-მუშაკი, დოცენტი. (რუსეთი)
იური გორიცი	მოსკოვის ენერგეტიკული ინსტიტუტის პროფესორი. (რუსეთი)
ვახტანგ გურული	საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტის პროფესორი, (საქართველო)
ქეთო დავითაია	ილიას უნივერსიტეტის ზოოლოგიის ინსტიტუტის ასოცირებული მკვლევარი, (საქართველო)
შოთა დოლონაძე	მთავარი რედაქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, (საქართველო)
ელუნ დრაკე	ევროპის საბჭოს ექსპერტი. (საფრანგეთი)
ჰარალდ ვერტცი	სორბონას უნივერსიტეტის ”ჰარი-8“-ის პროფესორი ინფორმატიკის დარგში. (საფრანგეთი)

გენადი იაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, საჯარო მმართველობისა და ელექტრონული ბიზნესის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი. (საქართველო)
სერჯო კამიზი	“ლა საპინმა“-ს უნივერსიტეტის პროფესორი. (იტალია)
რიჩარდ მასი	ნოტრდამის უნივერსიტეტის პროფესორი. (ნიდერლანდების სამეფო)
მიხაილო მედვიდი	უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემიის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი. (უკრაინა)
როინ მეტრეველი	აკადემიკოსი. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი. (საქართველო)
იოშიკა მიცუი	იოკოჰამას ეროვნული უნივერსიტეტის პროფესორი, (იაპონია)
ბადრი ნაკაშიძე	აჭარის არ განათლების, კულტურისა და სპორტის მინისტრის მოადგილე, იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი. (საქართველო)
ლიზავეტა ჟახანინა	კანზასის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი, (ამერიკის შეერთებული შტატები)
ბუდი ნურანი რუჩჯანა	პაჯაჯარანის უნივერსიტეტის პროფესორი. (ინდონეზია)
რამონ პიეტრო-სუარესი გერტ სურმიულენი	ევროპის საბჭოს ექსპერტი (ესპანეთი) დოქტორი, ლოჯისტიკური კომპანიის პრეზიდენტი, (გერმანია)
ქეთი ქოქრაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, ადმინისტრაციის ხელმძღვანელი, (საქართველო)
ოთარ ქოჩორაძე	მთავარი რედაქტორის მოადგილე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, (საქართველო)
რუსუდან ქუთათელაძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, ბიზნესტექნოლოგიების ფაკულტეტის დეკანი, (საქართველო)
მაია ჩხეიძე	საქართველოს უნივერსიტეტის პროფესორი, (საქართველო)

ხელისუფლება და საზოგადოება № 1(45) 2018

ვიაჩესლავ ძიუნძიუკი	უკრაინის პრეზიდენტთან არსებული სახელმწიფო მართვის ეროვნული აკადემიის ხარკოვის რეგიონალური ინსტიტუტის პროფესორი, პოლიტოლოგიისა და ფილოსოფიის კათედრის გამგე. (უკრაინა)
ია ხუბაშვილი	ივანე ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი, (საქართველო)
ენდრიუ ლენუქს ჰარდინგსი	კინგსკოლეჯის პროფესორი, (დიდი ბრიტანეთი)

EDITORIAL BOARD

NANA AVALIANI	PhD of History, adviser Ministry of Foreign affairs of Georgia. (Georgia)
RUDIGER ANDRESEN	Professor of Economics of Berlin University, Doctor of Honour of Georgian Technical University. (Germany)
His Eminence ABRAHAM (GARMELIA)	Metropolitan of Western Europe. (Georgia)
EVGENI BARATASHVILI	Professor of Georgian Technical University, Head of Department of Economics and Business Managemnt. (Georgia)
GIORGI BAGATURIA	Professor of Georgian Technical University. (Georgia)
OTAR BAGATURIA	Responsible Editor, Associate Professor of Georgian Technical University (Georgia)
RASA BELOKAITE	Professor of the University of Vitautas the Great. (Litva)
MAIA CHKHEIDZE	Professor of University of Georgia. (Georgia)
KETO DAVITAIA	Associate researcher of Ilia University Zoology Institute, (Georgia)
SHOTA DOGONADZE	Chief Editor, Professor of Georgian Technical University, (Georgia)
ELUN DRUCKE	Expert of European Council. (France)
VIACHESLAV DZIUNDZIUK	Professor of Kharkiv Regional Institute of Public Administration of National Academy of Public Administration attached to the Office of the President of Ukraine. Head of Political Science and Philosophy Chair. (Ukraine)
ANASTASIA GANICH	Docent, Scientific worker of Central Asia, Caucasus and Ural-Volga researcher center of the Avcademy of Sciences of Russia. (RF)
YURI GORITSKIY	Professor of Moscow Power Engineering Institute. (RF)
VAKHTANG GURULI	Professor of St. Andrew the First-Called Georgian University of the Patriarchate of Georgia. (Georgia)
ANDRU LENUKS HARDINGS	Professor of King's college. (UK)
GENADI IASHVILI	Professor of Georgian Technical University, Head of the Public Administration and Electronic Business Department. (Georgia)
SERGIO CAMIZ	Professor of the University of Roma „La Sapienza“. (Italia)

KETI KOKRASHVILI	Professor of Georgian Technical University, Head of the Administration. (Georgia)
OTAR KOCHORADZE	Deputy Editor-in-Chief, Professor of Georgian Technical University. (Georgia)
IA KHUBASHVILI	Professor of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University. (Georgia)
RUSUDAN KUTATELADZE	Professor of Georgian Technical University, Dean of the Faculty of Business Technologies. (Georgia)
RICHARD MAAS	Professor of the University of Notrdam. (The Netherlands)
MYKHAILO MEDVID	Senior Researcher of National Academy of National Guard of Ukraine. (Ukraine)
ROIN METREVELI	Academician. Vice President of Georgian Academy of Sciences. (Georgia)
IOSHIKA MITSUI	Professor of National University of Yokohama. (Japan)
BADRI NAKASHIDZE	Deputy Minister of Education, Culture and Sport AR of Adjara, Doctor of Law Sciences, Professor. (Georgia)
RAMON PIETRO-SUARES	Expert of European Council (Spain)
BUDI NURANI RUCHJANA	Professor of the University of Padjadjaran. (Indonesia)
GERT SURMIULEN	Doctor, preident of Logistic company. (Germany)
LIZAVETA DJAKHANINA	Professor of Kansas State University. (USA)
HARALD WERTZ	Professor of Informatics of Sorbona University "Pari-8". (France)

РЕДКОЛЛЕГИЯ

НАНА АВАЛИАНИ

Советник МИД Грузии, доктор исторических наук. (Грузия)

Владыко АВРААМ (ГАРМЕЛИЯ)

Митрополит Западной Европы. (Грузия)

РУДИГЕР АНДРЕСЕН

Профессор экономики Берлинского университета, почетный доктор Грузинского технического университета. (Германия)

ГЕОРГИЙ БАГАТУРИЯ

Профессор Грузинского технического университета. (Грузия)

ОТАР БАГАТУРИЯ

Ответственный секретарь, Ассоциированный профессор Грузинского технического университета. (Грузия)

ЕВГЕНИЙ БАРАТАШВИЛИ

Профессор Грузинского технического университета, руководитель департамента экономики и управления бизнесом. (Грузия)

РАСА БЕЛОКАЙТЕ

Профессор университета Витаутаса Великого. (Литва)

ХАРАЛЬД ВЕРТЦ

Профессор информатики Сорбонского университета «Пари-8». (Франция)

АНАСТАСИЯ ГАНИЧ

Доцент, научный сотрудник исследовательского центра Центральной Азии, Кавказа и Урал-приволжья АН РФ. (РФ)

ЮРИЙ ГОРИЦКИЙ

Профессор Московского энергетического института. (РФ)

ВАХТАНГ ГУРУЛИ

Профессор Грузинского Университета им. св. Андрея Первозванного Патриаршества Грузии. (Грузия)

КЕТО ДАВИТАЯ

Ассоциированный исследователь Института зоологии им. Илии, (Грузия)

ШОТА ДОГОНАДZE

Главный редактор, профессор Грузинского технического университета. (Грузия)

ЕЛУН ДРАКЕ

Эксперт Совета Европы (Франция)

ВЯЧЕСЛАВ ДЗЮНДЗЮК

Профессор Харьковского регионального института государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины, заведующий кафедрой политологии и философии. (Украина)

СЕРДЖИО КАМИЗ	Профессор Римского Университета «Ла Сапиенза» (Италия)
КЕТЕВАН КОКРАШВИЛИ	Профессор Грузинского технического университета, глава администрации университета. (Грузия)
ОТАР КОЧОРАДЗЕ	Заместитель главного редактора, профессор Грузинского технического университета. (Грузия)
РУСУДАН КУТАТЕЛАДЗЕ	Профессор Грузинского технического университета, декан факультета бизнес-технологий. (Грузия)
РИЧАРД МААС	Профессор университета Нотрдам. (Нидерланды)
МИХАЙЛО МЕДВИДЬ	Старший научный сотрудник Национальной академии Национальной гвардии Украины. (Украина)
РОИН МЕТРЕВЕЛИ	Академик. Вице-президент АН Грузии. (Грузия)
ИОШИКА МИЦУИ	Профессор национального университета Йогогамы . (Япония)
БАДРИ НАКАШИДЗЕ	Заместитель министра образования, культуры и спорта АР Аджарии, Доктор юридических наук, профессор. (Грузия)
РАМОН ПЬЕТРО-СУАРЕС	Эксперт Совета Европы. (Испания)
БУДИ НУРАНИ РУЧДЖАНА	Профессор университета Паджаджаран. (Индонезия)
ГЕРТ СУРМОЛЕН	Доктор, президент логистической компании (Германия)
ИЯ ХУБАШВИЛИ	Профессор Тбилисского государственного университета им. Ив.Джавахишвили (Грузия)
МАЙА ЧХЕИДЗЕ	Профессор Университета Грузии (Грузия)
ЛИЗАВЕТА ЖАХАНИНА	Профессор государственного университета Канзас (США)
ЭНДРЮ ЛЕНУКС ХАРДИНГС	Профессор кингсколледжа (Великобритания)
ГЕННАДИЙ ЯШВИЛИ	Профессор Грузинского технического университета, руководитель департамента публичного управления и электронного бизнеса (Грузия)

ქურნალის ტექნიკური რედაქტორი: ზურაბ ჯიშკარიანი
Технический редактор журнала: Зураб Джишкарняни
Technical Editor: Zurab Jishkariani